
DEN EUROPÆISKE KULTURBY 1985 - 2006

- et studie af diskurser i et Fællesskabsprojekt

Speciale afleveret d. 19. september 2006

Af Jesper Kikkenborg Rossel

Årskortnummer 19990301

Afdeling for Europastudier

Institut for Historie og Områdestudier

Aarhus Universitet

Vejleder Ann-Christina Lauring Knudsen

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INDLEDNING	3
1.1	Problemformulering	4
1.2	En opgavegennemgang	5
2	TEORETISK OG METODISK GRUNDLAG	5
2.1	Det teoretiske fundament	6
2.2	Analysedesign	13
2.3	Det analyserede materiale.....	17
3	UDREDNING AF KULTURDISKURSER.....	18
3.1	Kulturdiskurser i Fællesskabet	19
3.1.1	Artikel 128	25
3.2	Urbane kulturdiskurser	27
3.3	Kulturbydiskurser	33
4	DEN EUROPÆISKE KULTURBY	39
5	1985 – KULTURBYEN ETABLERES	39
5.1	Rådet.....	40
6	1990-92 – FRA EUROPA TIL EUROPA.....	42
6.1	Rådet.....	44
6.2	Parlamentet	45
6.3	Delkonklusion	49
7	1997-1999 – ET MELLEMLIGT FÆLLESSKAB.....	51
7.1	Kommissionen.....	52
7.2	Regionsudvalget	56
7.3	Parlamentet	58
7.4	Rådet.....	64
7.5	Parlamentet II.....	67
7.6	Delkonklusion	71
8	2003-05 – EU UDVIDES – KULTURBYEN UDVIDES.....	72
8.1	Kommissionen.....	73
8.2	Regionsudvalget	75
8.3	Parlamentet	76
8.4	Rådet.....	85
8.5	Delkonklusion	86

9	2005-06 – FRA EUROPA TIL EUROPA.....	86
9.1	Kommissionen.....	87
9.2	Regionsudvalget	92
9.3	Parlamentet	93
9.4	Rådet.....	98
9.5	Delkonklusion	98
10	KONKLUSION	99
11	SUMMARY.....	105
12	BIBLIOGRAFI	107
12.1	Litteratur.....	107
12.2	Emperi.....	110

1 INDLEDNING

Danmark skal i 2017 være vært for Den Europæiske Kulturby for anden gang. Allerede i juli 2005 var der politisk flertal for at gennemføre en undersøgelse af, om Århus kunne blive vært for arrangementet. Politikerne argumenterer bl.a. for, at et værtskab ville kunne sætte Århus på Europakortet og tiltrække flere turister.¹ Imens dette speciale er blevet skrevet, er reglerne for projektet ved at blive lavet om. Disse ændringer afgør, hvorledes værtskaberne skal tildeles og fastlægges, hvilken Kulturby, der fremover forventes af værtsbyerne.

Den Europæiske Kulturby har i sin tyveårige levetid gennemgået en udvikling fra at være en ren sommerfestival til at være et altomfavnende kulturprojekt, der kæder økonomi, regeneration og kultur sammen.² Eller dette er i hvert fald, hvad der er sket i værtsbyerne. De fleste hidtidige undersøgelser af Den Europæiske Kulturby har orienteret sig imod den praktiske gennemførelse i byerne og hvilke erfaringer, mål og midler Kulturbyen har kunnet udføre og i mindre grad forsøgt at undersøge, om det som byerne gjorde – i realiteten var, hvad Fællesskabet³ forestillede sig.

Dette speciale startede som et større projekt, hvor jeg forsøgte at balancere mellem værtsbyer og Fællesskabet samt kultur, økonomi, identitet, legitimitet, regeneration, etc. Eftersom mit empiriske materiale er hentet i Fællesskabet, og at det ser ud til at hidtidige analyser mangler fokus på forandringerne i Fællesskabets forståelse af Den Europæiske Kulturby, besluttede jeg mig for at nedprioritere analysen af det urbane. Ikke at det ikke ville havde været både spændende og relevant at analysere kulturbyprojektets indflydelse og virkninger i forskellige byer, men det ville ligge uden for specialets omfang at favne hele kulturby-

¹ Jyllands Posten, JP-Århus, d. 23. juli 2006, s. 6

² Greg Richards, "The European Cultural Capital Event: Strategic Weapon in the Cultural Arms Race?" *International Journal of Cultural Policy* 6, no. 2 (2000): 159-181.

³ I det følgende benytter jeg mig skiftevis af EU og Fællesskabet når jeg referer til Fællesskabet som helhed. Hvis jeg anvender EF er det fordi der refereres til Fællesskabet før 1993. Derudover anvender jeg EUropa når jeg referer til den geografiske enhed som udgøres af Fællesskabet. Derudover benytter jeg mig skiftevis af Kulturbyen og Den Europæiske Kulturby – samt af kulturby i ubestemt ental.

projektet i alle detaljer. Jeg har derfor valgt at fokusere på den diskursive konstruktion af den europæiske kulturby som den foregår i Fællesskabsinstitutionerne i perioden 1985-2006.

1.1 Problemformulering

Med udgangspunkt i Laclau og Mouffe's diskursteori, hvor jeg tilføjer elementer fra Faircloughs kritiske diskursanalyse, vil jeg analysere kulturbydiskurser i Fællesskabet i perioden 1985-2006.

Mine hovedspørgsmål er:

hvad har formålet været med at etablere Den Europæiske Kulturby?

hvorledes ændrer formålet sig over tid fra 1985 til 2006?

er der overensstemmelse mellem værtsbyernes brug af Kulturbyen og EU's forestillinger?

Et vigtigt aspekt i forhold til analysen er at Kulturbyen er en del af et bredere kulturpolitisk domæne. Kulturbyen er et af de kulturpolitiske instrumenter, som Fællesskabet benytter sig af i dets kulturpolitik. Denne kulturpolitik er, som jeg vil vise, ikke enstemmig, men derimod udtryk for flere stemmers vedtagne politik. Bag denne officielle politik ligger der en række kampe mellem de forskellige institutioners opfattelse af, hvad Fællesskabet i virkeligheden er, og hvad kulturpolitikens formål er. Derfor er det vigtigt at analysere de aktørers givne diskursive konstruktion af Den Europæiske Kulturby. Til nærmere undersøgelse kunne man dernæst undersøge om Kommissionen⁴ i sin implementering af kulturpolitikken faktisk følger sin egen diskursive konstruktion – frem for den fælles vedtagne. Det er dog uden for dette speciales sigte og omfang. I det følgende teoretiske kapitel vil jeg afgrænse mit analysefelt nærmere.

⁴ Jeg benytter mig af hhv. Kommissionen, Parlamentet, Rådet og Regionsudvalget i bestemt form, velvidende at der ikke er tale om uforanderlige institutioner. Derudover anvender jeg dagligdagsbetegnelserne for alle institutionerne. I forhold til Rådet skelner jeg ikke mellem hvilket ministerråd der egentlig er tale om.

1.2 En opgavegennemgang

I dette afsnit vil jeg kort præsentere de enkelte kapitler. I kapitel 2 bliver specialets teoretiske grundlag for analysen bliver fremlagt. Det indeholder også et metodeafsnit, hvor analysedesignet fremlægges.

I kapitel 3 bliver det omkringliggende kulturelle domæne som Kulturbyen er en del af præsenteret. Det er en udredning af kulturdiskurser i Fællesskabet og i byer. Afsnittet er med i opgaven for at give en introduktion til feltet. I Kapitel 3.3 præsenterer jeg de hidtidige analyser af Den Europæiske Kulturby, der primært har fokuseret på byernes erfaringer.

I kapitlerne 4 til 9 analyseres den Europæiske Kulturby i perioden 1985 til 2006. Endelig vil jeg i kapitel 10 konkludere på specialet som helhed.

2 TEORETISK OG METODISK GRUNDLAG

I dette kapitel vil jeg fremlægge det teoretiske grundlag for min analyse af Den Europæiske Kulturby. Hoveddelen er Laclau og Mouffes diskursteori, men med enkelte elementer fra Fairchoughs Kritiske Diskursanalyse. Resultatet af forhandlingerne omkring Den Europæiske Kulturby kan opfattes som en politisk handling i diskursteoretisk forstand.⁵ Politik skal i diskursteorien forstås som den konstante forhandling om det sociale udformning. *"Det at skabe samfundet på en bestemt måde, og derved udelukke alle de andre mulige måder, er det, Laclau og Mouffe forstår ved politik."*⁶ Et samfund er aldrig endeligt fastlagt og dermed genstand for politisk forhandling og disse politiske processer har hos Laclau og Mouffe primat.⁷ Dette kan overføres til Den Europæiske Kulturby – der aldrig er endelig fastlagt, men derimod til konstant forhandling – både internt i EU og mellem EU og værtsbyerne eller værtslandene. De kæmper alle om at give Kulturbyen et bestemt indhold. I min analyse vil fokus være på institutionerne i EU og de-

⁵ I diskursteorien skal politik ikke opfattes som partipolitik, men som kampen om at definere de diskurser, der konstituerer det sociale. ⁵ Marianne Winther Jørgensen and Louise Phillips, *Diskursanalyse som teori og metode*, (Frederiksberg: Samfundslitteratur, 1999), 45.

⁶ *ibid.*, 47.

⁷ *ibid.*, 45.

res forsøg på at give Kulturbyen indhold, eftersom dette hidtil har haft mindre bevågenhed end byernes udfyldning af Den Europæiske Kulturby.

Årsagen til, at jeg har valgt at lave en diskursanalyse, er at den kan fungere som en ramme omkring min undersøgelse af, hvorledes de forskellige institutioner i EU gennem politiske processer konstruerer diskurser til at indholdsudfylde Den Europæiske Kulturby, der i sig selv er betydningsløs. De diskurser, der kommer til at udfylde den, kæmper om at definere den sociale praksis. Når valget er landet på Laclau og Mouffe, hænger det sammen med at den i forhold til denne analyse, giver en stor fleksibilitet til at gennemføre analysen uden partout at skulle overholde stringente metodikker. Når jeg så alligevel vælger at udvide diskursteorien med elementer fra Faircloughs Kritiske Diskursanalyse, er det, fordi diskursteoriens fordel samtidig er dens akilleshæl: manglen på metode gør den vanskelig at håndtere i praksis. I den Kritiske Diskursanalyse har jeg fundet et par nyttige redskaber, der supplerer diskursteorien. Jeg benytter mig således af Faircloughs diskursorden og diskursivitet.

2.1 Det teoretiske fundament

Diskursbegrebet findes i flere forskellige sammenhænge, hvor det overordnet bruges til at beskrive sprogets syntaktiske dimension, men også til at beskrive dialektikken mellem sprog og viden eller sprog og praksis. Det er denne sidste forståelse af diskurs, som ligger til grund for diskursanalyse.⁸

Diskursanalysen er i almindelighed en samlet teoretisk og metodisk pakke – hvor de enkelte dele ikke kan forstås løsrevet fra hinanden. Pakken indeholder et epistemologisk grundlag angående sprogets rolle i den sociale konstruktion. Derudover indeholder pakken en teoretisk model og en række metodiske retningslinier, der er mere eller mindre detaljerede alt afhængigt af det diskursteoretiske valg. Enkelte tilgange har også en fjerde del – nemlig en række sprogana-

⁸ Birgitta Frello, *Identiteter på spil - medierne og krigen i Kosovo*, 2003), 57.

lytiske teknikker fra lingvistikken, som ikke vil blive anvendt i dette speciale, eftersom jeg benytter mig af diskursteorien som en analytisk ramme.⁹

Både diskursteorien og den kritiske diskursanalyse tager deres udspring i den socialkonstruktivistiske tilgang med rødder i den franske poststrukturalisme. Diskursteorien er, af de to retninger, den mest rene poststrukturalistiske teori og tager sit udgangspunkt i en konstruktivistisk præmis om, at de betydninger, vi navigerer efter og relaterer os til, ikke er givet på forhånd samt, at det er ordensdriften, der skaber vores struktureringer. Samfundet har ikke nogen iboende rationalitet, og tingene har ikke nogen iboende natur.¹⁰ Det sociale er et åbent felt, som konkurrerende artikulationer kæmper om at lukke.¹¹ I dette speciale er Den Europæiske Kulturby således et åbent felt, som konkurrerende artikulationer kæmper om at lukke. Som jeg senere vil vende tilbage til – undersøger jeg en nøje afgrænset del af feltet.

Adgangen til verden kommer gennem sproget og denne adgang er diskursivt medieret. Det er gennem diskursen, at noget får sin betydning. Eksempelvis er en skov et biologisk vidunder i en biologisk skovdiskurs, mens den er en besværlig hindring for etableringen af en ny motorvej i en entreprenørdiskurs. Gennem en diskursiv kamp tillægges skoven betydning, der gør, at den får betydning.

Derudover kan der ikke være fuldstændig overensstemmelse mellem betegner og betegnet – vi er ikke i stand til at lave en sproglig kopi uden at ændre på originalen.¹² Dermed er ethvert forsøg på repræsentation en betydningstilskrivning. Denne betydningstilskrivning varierer i større eller mindre grad og er måske slet ikke umiddelbart synlig. Artikulation defineres af Laclau og Mouffe, som enhver praksis *"som etablerer elementer på en sådan måde, at deres identitet omdannes som resultatet af den artikulatoriske praksis."*¹³

⁹ Winther Jørgensen, s.12.

¹⁰ *ibid.*, 11f.

¹¹ Frello, s.57f og 74.

¹² *ibid.*, 57.

¹³ Winther Jørgensen, s.11f.

Vi giver ikke blot elementerne en betegnelse – vi ændrer dem også eftersom deres identitet omdannes. Dermed er enhver repræsentation en artikulation, fordi der i repræsentationen foregår en betydningstilskrivning.

Feltet havde, som nævnt, ikke nogen iboende mening, og dets tilsyneladende struktur er kun midlertidig. Strukturen er konstant afhængig af artikulationerne i feltet. Ifølge Laclau og Mouffe er det den grundlæggende ordensmekanisme, der sætter artikulationsprocessen i gang. Denne bestræbelse på at skabe orden eller struktur er dog en uendelig proces. For det første er enhver repræsentation en artikulation, der igen skubber til strukturen og for det andet presser det konstitutive ydre på for at undergrave diskursen og selv blive en del af diskursen.

En diskurs er de artikulatoriske praksisser, der konstituerer og organiserer sociale relationer. Sagt på en anden måde er diskursen en fastlæggelse af betydning i et bestemt domæne.¹⁴ Tegnene i en diskurs kalder Laclau og Mouffe for momenter, hvilket betyder, at de er 'differential positions'. Diskursen etableres som et hele, hvor hvert tegn er entydigt fastlagt som momenter gennem deres relation til de andre momenter, ved at andre betydninger udelukkes. Derved er en diskurs en struktur, hvor alle tegn er momenter, og deres betydning er bestemt af deres relation til hinanden.

Diskursen er den enkelte betydningsfastlæggelse og det diskursive felt er alt det som der ikke blev plads til i den enkelte diskurs. Det er i diskursteorien ikke entydigt fastlagt, hvordan det diskursive felt ser ud. Er det et ustruktureret hav af betydningsmuligheder eller elementer – dvs. de tegn, der ikke har en fastlåst betydning og deres betydning derved ikke er entydig? Som nævnt tidligere vil jeg benytte mig af diskursorden – for at afhjælpe bl.a. feltproblemet.

Selve diskursen etableres omkring, hvad Laclau og Mouffe kalder nodalpunkter.¹⁵ De er privilegerede tegn, som andre tegn organiserer sig omkring og derved får deres betydning i forhold til gennem etableringen af ækvivalenskæder.

¹⁴ Frello s. 58 og Winther Jørgensen, s.36.

¹⁵ Nodalpunkter bruges i forbindelse med diskurser, mesterbetegnere i forbindelse med identiteter og myter i forhold til organisering af socialt rum. Samlet kan de betegnes knude tegn, men eftersom jeg undersøger diskurser benytter jeg mig af nodalpunktsbetegnelsen. *ibid.*, 63.

Disse tegn er i virkeligheden tomme i sig selv – de har ikke nogen betydning uden de andre tegn i diskursen, og de får først deres betydning, når de gennem ækvivalenskæder sættes i forbindelse med andre tegn – som derved indholdsudfylder dem. Eksempelvis kan Europa ækvivaleres med fx ytringsfrihed, menneskerettigheder og kristendom. I ækvivaleringen af Europa med kristendom fik jeg differentieret Europa fra islam og derved udelukket Tyrkiet og andre muslimske lande fra Europa. Ved at foretage denne slutning fik jeg samtidig konstrueret en ækvivalering mellem Tyrkiet og islam. Tyrkiet kunne for så vidt lige så godt være ækvivaleret med sekularisme – hvilket kunne betyde, at Tyrkiet måske kunne opfattes som europæisk.

De elementer i det diskursive felt, der er særligt åbne for forskellige betydningstilskrivninger, betegner Laclau og Mouffe som flydende betegnere. De udgør basis for fastlæggelsen af betydning. De flydende betegnere er tegn, som konkurrerende diskurser kæmper om at fastlægge betydningen af. Et tegn kan godt være en flydende betegner i en diskurs og et nodalpunkt i en anden. *Europa* er eksempelvis et nodalpunkt i en geografisk diskurs, mens *Europa* er en flydende betegner i kampen mellem fx en geografisk og en religiøs diskurs.

Antagonisme er diskursteoriens begreb for konflikt og antagonisme forekommer, hvor to forskellige identiteter, subjektpositioner eller diskursers indholdsudfyldning af et element forhindrer hinanden. Antagonismer findes altså der, hvor diskurser støder sammen, og denne antagonisme opløses gennem hegemoniske intervention. En hegemonisk intervention er en artikulation, som genopretter entydigheden. Hegemoni begrebet ligner egentlig diskursbegrebet – fordi begge fastlåser elementers betydning og gennem artikulation omdanner disse til momenter. Forskellen er, at en hegemonisk intervention sker på tværs af diskurser, hvorimod en diskurs bliver undergravet udefra – af elementerne i det konstitutive ydre. Den hegemoniske intervention er gennemført, når en diskurs igen dominerer et område med konflikt og antagonismen er opløst.¹⁶

¹⁶ *ibid.*

En forudsætning for Laclau og Mouffe er, at de ikke skelner mellem det diskursive og det ikke-diskursive.¹⁷ Det betyder ikke, at der ikke er en forskel mellem den materielle eller fysiske verden og så den sproglige, men at den fysiske verden kun får betydning gennem diskurser. Eksempelvis er en mursten kun gennem brugen et byggemateriale eller et kasteskyts. Adgangen til den sociale praksis ligger i sproget. Sådan er det med alt i den materielle verden. Vi agerer, som om virkeligheden omkring os har en fast og entydig struktur – vores samfund, vores gruppetilhørsforhold, vores køn etc. Vi accepterer, at en mursten er et byggemateriale og agerer ud fra det. Når en murer bygger et hus, står han ikke og overvejer, hvad det er, han har i hånden hver gang han løfter en sten. Og præcist som sprogets struktur aldrig er fastlagt, er samfundets indretning det heller ikke. Samfund, institutioner, praksisser er ikke entydigt fikseret. Et eksempel er børn som en gruppe. Forskellen mellem børn og voksne forekommer ikke kun sprogligt – men også i vores indretning af samfundet med børnehaver, legepladser etc. Disse institutioner er en del af børnediskursen, og analysen er underlagt samme regler som den sproglige diskurs. Endvidere skal de inddrages i en konkret analyse. Også handlinger er underlagt diskursens regler. Vi erfarer handlinger gennem sproget, og deres betydning holdes på plads af lukningerne – af hvad de ikke er. Som i sproget er alle sociale handlinger artikulationer, fordi de reproducerer eller forandrer den gældende indholdsudfyldning.¹⁸

Ifølge Laclau og Mouffe er reproduktion og artikulation i meget bred forstand politiske handlinger – hvilket refererer til, at vi konstant konstituerer det sociale på måder, der udelukker andre. Det at skabe samfundet på en bestemt måde er at udelukke andre måder. Ved at indholdsudfylde Kulturbyen udelukkes andre betydninger af Kulturbyen. Eksempelvis kan indholdsudfyldningen af Kulturbyen med EU udelukke det kulturelle eller geografiske Europa.

Til tider kan der være kamp mellem de forskellige diskurser om samfundet, og det er derved klart, at forskellige aktører forsøger at fremme forskellige indretninger i samfundet.¹⁹ Et klassisk eksempel kan hentes fra Marx' forestilling om

¹⁷ Frello, s.59.

¹⁸ Winther Jørgensen, s.46f.

¹⁹ *ibid.*, 48.

klassekamp, hvor det ved revolutionens komme er tydeligt for arbejdereren, at kapitalismen ikke har samme forestilling om samfundets indretning. Andre sociale praksisser kan være så naturlige, at det næsten ikke er til at se, at de kunne være anderledes. Diskurser, hvor der ikke er kontingens, betegnes som objektive. Et eksempel kunne være stemmeret for kvinder. Det blev tidligere anset for at være en umulighed og objektivt kun mænd, der havde og burde have denne ret. Objektivitet er et historisk resultat af de politiske kampe – det er en form for aflejret diskurs, hvor hegemoniske interventioner har fjernet antagonismen. Først gennem kvindesagen blev emnet taget op, og kvinder erhvervede sig deres stemmeret. Nu er dét nærmest en objektiv sandhed, at det skal være sådan, og den *vestlige verden* har svært ved at kunne forestille sig det anderledes.

I diskursteorien er magt forbundet med politik og objektivitet. Magt er ikke noget, nogen kan besidde. Magt skaber vores viden, identitet, relationer osv. Vores viden er kontingent – alt kunne have været anderledes, og alt kan blive anderledes. Magt er den produktive kraft, der producerer det sociale på en bestemt måde og lukker af for andre. Jeg har dog et mindre problem i forhold til min analyse af EU's institutioner. I EU er der et asymmetrisk magtforhold²⁰ mellem eksempelvis Rådet og Regionsudvalget. Rådet har en afgørende stemme eller formel magt til at forme og lukke diskurser. Laclau og Mouffe skelnede ikke mellem diskurs og ikkediskurs – hvorved dette magtforhold er en del af diskursen og skal analyseres således.

Som tidligere nævnt indfører jeg Faircloughs diskursorden, der defineres *”som en kompleks og modsætningsfyldt konfiguration af diskurser og genrer indenfor samme sociale område eller institution.”*²¹ Forskellige diskurser dækker delvist samme domæne, som de konkurrerer om at indholdsudfylde på hver deres måde, men de eksisterer i forskellige niveauer. Diskursen er stadigvæk struktureringen af et domæne i momenter. Diskursordenen består af en eller flere di-

²⁰ Ikke den produktive magt, men en mere formel magt som de enkelte institutioner har qua de traktatfaste bestemmelser.

²¹ *ibid.*, 147.

skurser, der forsøger at etablere monopol i samme domæne og er dermed et potentielt område for konflikt. Som tidligere beskrevet foregik antagonisme og hegemoni mellem forskellige diskurser, hvilket betyder at vi kan placere disse begreber her. Konkurrerende artikulationer kan forstås som en del af den samme diskurs – fordi hver enkelt artikulation er et udtryk for en diskurs. Derved er diskursordenen en diskurs på et andet niveau. Det betyder også, at jeg bliver i stand til at lave en anden afgrænsning af feltet. Det diskursive felt består af enhver mulig udelukket betydningsdannelse, og diskursordenen består af et begrænset antal af diskurser, der kæmper i samme terræn.²² I dette speciale installerer jeg en diskursen i mit analysefelt, hvor et afgrænset antal diskurser kæmper om at opnå monopol. Et eksempel på de diskurser kunne være både en kulturdiskurs og en økonomidiskurs, men det kunne også være en parlamentsdiskurs og en kommissionsdiskurs. Derved er diskurserne i diskursordenen, som jeg opfatter det, opdelt i forskellige ordener af hhv. indhold og aktør. Som jeg vil komme ind på senere, er mit analysefelt en del af både et større felt og domæne, der igen indeholder andre diskursordner. Diskursordner er åbne for forandring, når der iværksættes diskurser og genrer, som tilhører en anden diskursorden.²³ Et andet element fra den Kritiske Diskursanalyse, som jeg har valgt at inddrage er interdiskursivitet, der betegner artikulationen af forskellige diskurser indenfor og på tværs af en diskursorden. Interdiskursivitet er tegn på forandring. Diskursteorien artikulationsbegreb har samme teoretiske effekt, men eftersom diskursteorien ikke skelner mellem ordner benytter jeg mig at interdiskursivitet når der foregår artikulation på tværs af diskursordner.

Som nævnt forsøger en diskurs, på grund af driften mod at skabe orden, at omdanne elementer til momenter ved at reducere elementernes flertydighed til entydighed gennem lukning. Der er dog et mindre problem med teorien her, som også Birgitta Frello gør opmærksom på. Diskursteorien baseredes på det sociale åbenhed og driften mod orden. Problemet ligger i ordensmekanismen. Der er ikke nogen kontingent logik i, at det er driften mod orden, der er det brændstof der får maskinen til at bevæge sig. Det kunne teoretisk set også være en gud-

²² *ibid.*, 38.

²³ *ibid.*, 83.

dommelig bevæger, der er drivkraften bag ordensmekanismen. Laclau og Mouffe har derved selv lavet en lukning, ved at gøre driften til et moment i diskursen, hvor andre mulige betydninger eller forklaringer er udelukket. Jeg vælger at acceptere denne midlertidige delvise lukning af diskursen og arbejder med den som et eksempel på, at den også selv kun er momentan og derved åben for en ny betydningstilskrivning.

Jeg har nu etableret det teoretiske fundament for min analytiske ramme. Diskurserne er den enkelte entydige betydningsfastlæggelse – struktureringen af momenterne i ækvivalenskæder i et domæne. Det diskursive felt er alt, hvad der ikke blev plads til i diskursen – alle de udelukkede betydninger, som struktureringen har medført. Mellem diskurs og det diskursive felt etablerede jeg en diskursorden, der er to eller flere diskurser, der forsøger at etablere sig i samme domæne. Antagonismen er den åbne konflikt mellem diskurserne i diskursordenen og hegemoni er opløsningen af konflikten.

2.2 Analysedesign

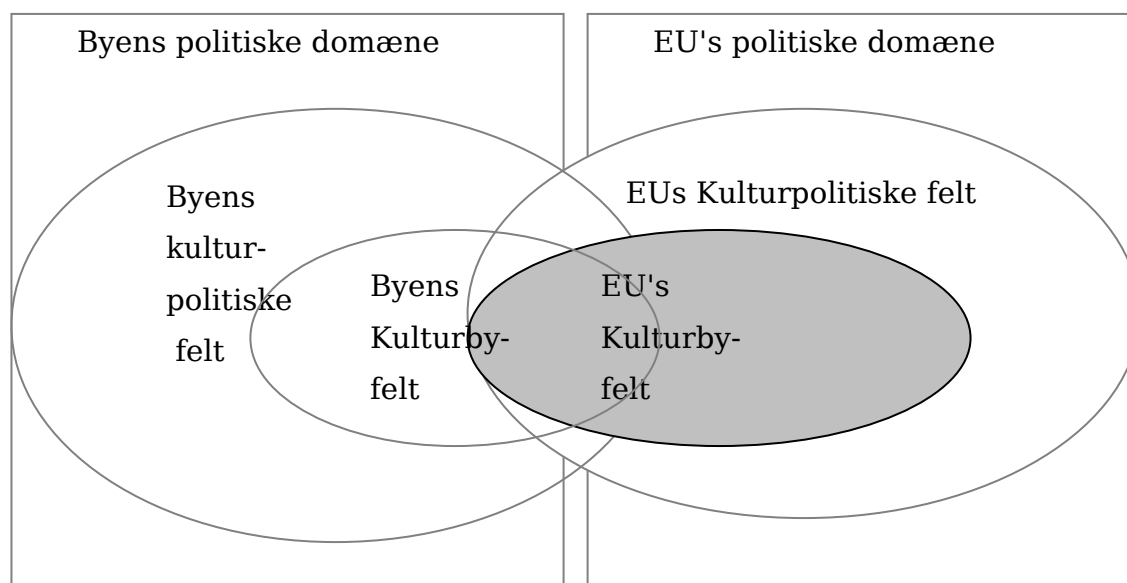
I dette afsnit vil jeg etablere min analytiske ramme ud fra ovenstående teoretiske fundament. I forhold til min analyse af Den Europæiske Kulturby vil jeg indledningsvist gøre det klart, at jeg vælger at betragte diskurser som et analytisk begreb, som jeg lægger ned over det analyserede som en ramme.²⁴ For det andet vælger jeg at forstå Den Europæiske Kulturby som en *flydende betegner*, hvilket indebærer, at Kulturbyen er en størrelse, der ikke har en entydig betydningsfastlæggelse. Der er flere diskurser, der forsøger at monopolisere betydningen af Kulturbyen. De forsøger at indholdsudfylde Kulturbyen på netop deres måde og samtidig lukke alternative betydningsfastlæggelser ude, hvilket er med til at fastlægge projektets formål. Samtidig anvender jeg Fairchougs diskursorden som en ramme omkring de diskurser, der kæmper om at monopolisere indholdsudfyldningen af Kulturbyen, fordi jeg mener at diskursordenen på en fornuftig måde udvider diskursteorien så diskurser på flere niveauer kan analyseres i samme felt.

²⁴ Med inspiration fra *ibid.*

Mit analysefelts diskursorden består af de diskurser, der etablerer sig omkring Den Europæiske Kulturby indenfor Rådet, Kommissionen, Parlamentet og Regionsudvalget. Dvs. at hver enkelt institution etablerer deres kulturbydiskurs, som så igen består af indholdsdiskurser – som identitet, kultur, økonomi etc. Feltet er en del af et større kulturdomæne i EU. Parallelt med EU-feltet foregår der en diskursiv konstruktion i værtsbyerne. Analytisk har jeg delt disse to felter op i to, men de kunne for så vidt havde været etableret som et samlet europæisk kulturbyfelt. Valget begrunder jeg bl.a. med mit empiriske grundlag. Som det vil fremgå af næste afsnit er mit empiriske materiale fra EU, hvilket betyder, at jeg har ladet materialet afgøre feltets afgrænsning. Samtidig er de hidtidige undersøgelser primært rettet imod værtsbyerne. Eftersom mit felt er en del af et større kulturdomæne og for den sags skyld et større politisk domæne indenfor EU, kan man vælge at opfatte felterne som et autopoetisk system, der på en gang er både åbent og lukket.²⁵ Det betyder, at de enkelte felter har større eller mindre indflydelse på hinanden. Jeg har afbilledet de politiske domæner for hhv. By og EU samt de tilhørende kulturpolitiske felter i figuren nedenfor. På grund af den vekselvirkning, der er mellem felterne, er det ønskeligt at kende alle felternes diskurser i en eller anden grad. Dette sker ved på forhånd at undersøge felternes diskurser via sekundærlitteratur.²⁶

²⁵ Om autopoetiske systemer og systemteori se Georg Kneer and Armin Nassehi, *Niklas Luhmann. introduktion til teorien om sociale systemer*, (Kbh.: Hans Reitzel, 1997)

²⁶ Winther Jørgensen

Figur 1 - Byens og EU's politiske domæne med deres kulturbyfelter. Samlet kan Byens og EU's kulturbyfelt opfattes som et samlet kulturbyfelt. I analysen er det EU's kulturbyfelt der undersøges.

Specialet i sin nuværende form, har gennemgået en iterativ proces, hvor en undersøgelse af diskurserne i felterne og den efterfølgende analyse har givet anledning til nærmere undersøgelser af felterne. Eksempelvis er der flere diskurser i Kulturbyen, der vanskeligt lader sig forstå uden viden omkring udvidelsen af EU og som stammer fra andre diskursordner. Et eksempel er forholdet mellem *'widening'* og *'deepening'* af integrationen i EU, der har indflydelse på indholdsudfyldningen af Den Europæiske Kulturby og dermed antyder interdiskursivitet, hvilket jeg tager op igen på side 48. I specialet kan denne iterative proces ikke umiddelbart ses eftersom specialet er slutproduktet af den iterative proces. Dog har den iterative proces givet anledning til at opstille analysen kronologisk, så man i det mindste kan følge udviklingen af diskursen, som den vandrer fra institution til institution. Analysen er opdelt i fem perioder, hvorigennem jeg har fået taget fem billeder af den diskursive konstruktion af Kulturbyen i de institutioner, der udgør EU. Disse billeder kan derefter sættes sammen til en mindre sekvens, hvormed det bliver muligt at spore udviklingen af Kulturbyen i EU over tid.

Eftersom der ikke er permanens i diskurserne, er det ikke kun outputtet, der er interessant. Fastlæggelsen af diskursen springer fra institution til institution og tilbage igen. Denne proces er fastlagt i traktaterne og udgør et konfliktområde, hvilket Barnett kritiserer andre for at overse.²⁷ Konflikten mellem institutionerne omkring udformningen af politikken synliggør den antagonisme, der optræder mellem forskellige diskurser. Når institutionerne når til enighed, er det resultatet af en hegemonisk proces, hvor den magtfordeling, der er mellem institutionerne udøver sin produktive kraft som en del af diskursen. I mit tilfælde har Rådet en formel magt, der i visse situationer er afgørende for fastlæggelsen af diskurserne. Denne formelle magt er selv en del af diskursen. Eksempelvis ender Kommissionens kulturbyforslag fra 1997 i Forligsudvalget efter at Rådet kommer med deres 'Fælles holdning' – der på mange måder ikke er fælles. Man kan sige, at Rådet har etableret en diskurs, der egentlig ikke var forenelig med Parlamentets. Disse støder sammen, og denne antagonismen opløses gennem en hegemonisk intervention. Mere om det i kapitel 7.

Mit analysefelt består af fire institutioner. Disse institutioner består igen af flere afdelinger, enkeltpersoner eller udvalg, der alle er aktører, og alle er med til at fastlægge diskursen. Som jeg tidligere var inde på, er EU's samlede kulturbydiskurs resultatet af forhandlingerne mellem de involverede institutioner og aktører. Jeg opdeler de forskellige aktører i forskellige niveauer, som det ses af Tabel 1.

Niv. 1	EU			
Niv. 2	Rådet	Parlamentet	Kommissionen	Regionsudvalget
Niv. 3	De enkelte medlemsstaters kulturministre	De enkelte parlamentsmedlemmer og de involverede udvalg	De involverede DG'er	De involverede underudvalg

Tabel 1 – Analyseniveauer i mit kulturbyanalysefelt. I niveau 3 er de nedtonede udtryk for at de ikke vil blive undersøgt.

²⁷ C. Barnett, "Culture, policy, and subsidiarity in the European Union: from symbolic identity to the governmentalisation of culture," *Political Geography* 20, no. 4 (2001)

For at kunne svare på hvorledes den samlede kulturbydiskurs udvikler sig, bliver jeg nødt til at se på de forskellige institutioners kulturbydiskurser. Når disse er forenelige, er der ikke noget problem. Først når de ikke er forenelige og der er direkte antagonisme, kan jeg analysere, hvorledes den samlede diskurs bliver etableret gennem en hegemonisk intervention. Dermed tager jeg også Barnetts kritik til efterretning og undersøger, hvorledes de forskellige indholdsdiskurser bevæger sig i feltet. De enkelte aktører i de forskellige niveauer skaber gennem ækvivalenskæder indholdsudfyldningen af Kulturbyen. Resultatet af den hegemoniske intervention, der sker på niveau 2 udtrykker EU's samlede Kulturbydiskurs. Min analyse af hver ændring af Kulturbyen foregår ved hhv. at analysere de forskellige niveauers diskurser. Eftersom der for niveau 3 kun er materiale fra Parlamentet ses kampen mellem de forskellige aktørers diskurser kun der. I Rådet, Kommissionen og Regionsudvalget foregår analysen derfor udelukkende på niveau 2. Der er i mit materiale dog en udbredt mangel på forskelstegn i form af differentieringer – der siges meget meget lidt om, hvad Kulturbyen ikke er. Når det alligevel sker er det primært i Parlamentet. Dette hænger naturligvis sammen med den form for materiale, som er tilgængeligt fra de forskellige institutioner og den kontekst, de er produceret i. Det er tænkeligt, at der ikke er nogen opposition imod Kulturbyen – kun forskellige opfattelser af, hvad Kulturbyen er.

2.3 Det analyserede materiale

Det empiriske grundlag for analysen består af tekster produceret i EU's institutioner i perioden 1985 til marts 2006, hvor den seneste revision af Kulturbyprogrammet på nuværende tidspunkt er i fuld gang. Alt kildemateriale kan findes online på unionens hjemmeside: www.europa.eu – gennem EUR-LEX, Pre-LEX og CIL. Alt materiale relaterer sig til Den Europæiske Kulturby og består af flere forskellige genrer: Politikpapirer (policy papers), debatter i Europaparlamentet, og pressemateriale, beslutninger, konklusioner og lovgivende tekster. Materialet

er hvad man kalder for Soft Law. De er ikke juridisk bindende, men nærmere uformelle regler, der ikke er bindende retningslinier.²⁸

Alt materialet er skrevet tekst på trods af, at debatterne i Parlamentet naturligvis oprindeligt er produceret mundtligt. Jeg benytter mig af Fællesskabets oversættelser og transskriptioner af debatterne – med de problemer dette måtte have i forhold til detaljer, udtryk, tonefald etc.

Eftersom der i diskursteorien ikke skelnes mellem det diskursive og det ikke-diskursive – er materialet en del af diskursen selv. I selve analysen er det ikke noget jeg undersøger nærmere, men generelt har det en betydning, at det materiale, jeg har fra niveau 2, er resultatet af en formodet hegemonisk intervention. Kun i Parlamentets behandling finder jeg et materiale af oppositionel karakter – og det kun i forhold til fastlæggelsen af diskursen. En direkte modstand mod Den Europæiske Kulturby som helhed findes ikke i mit materiale – hvilket betyder, at den diskursive konstruktion som modstandere af projektet ikke er til stede. En del af den oppositionelle diskurs findes ude i byerne og en anden analyse kunne undersøge, hvorledes oppositionen udformer kulturbidiskursen.²⁹

3 UDREDNING AF KULTURDISKURSER

Som anført i forrige afsnit vil jeg i dette kapitel udrede kulturdiskurser i mit bredere diskurdomæne – kulturpolitik i EU og i byer. Derefter vil jeg se på hvad andre har undersøgt i forhold til Den Europæiske Kulturby. Det er ikke en decideret diskursanalyse af Fællesskabets kulturpolitik, men derimod en opridsning af det domæne som mit analysefelt er en del af. Eftersom mit materiale ikke er diskursanalyser, vælger jeg at oversætte tema, emne, rationale og lign. med diskurser og benytte dem som sådanne.

²⁸ J. Peter Burgess, "What's So European About the European Union?: Legitimacy Between Institution and Identity," *European Journal Of Social Theory* 5, no. 4 (2002): 469.

²⁹ Eksempler på denne form for analyse er Beatriz García, "Deconstructing the city of culture: The long-term cultural legacies of Glasgow 1990," *Urban Studies* 42, no. 5 - 6 (2005): 841-868.; Paul Jones and Stuart Wilks-Heeg, "Capitalising culture: Liverpool 2008," *Local Economy* 19, no. 4 (2004): 341-360.; M. BOYLE and G. HUGHES, "The Politics of the Representation of the Real - Discourses from the Left on Glasgow Role as European City of Culture, 1990," *Area* 23, no. 3 (1991): 217-228.

3.1 Kulturdiskurser i Fællesskabet

Når man skal analysere kultur i EU er det nødvendigt at gøre sig bevidst hvilken rolle og placering kultur har og har haft i Fællesskabet. Kultur blev først med EF-traktaten stadfæstet i traktaten. Indtil 1993 havde Fællesskabet formelt set ikke adgang til kultur. Dog er der en lang række kulturpolitiske initiativer fra før 1993, der indikerer en eller anden form for kulturpolitik.³⁰ Disse mange initiativer fik den Økonomiske og Sociale Komite til at konkludere at Fællesskabet havde oparbejdet en de facto ret til at agere på det kulturelle område.³¹ Med EF-traktaten fik Fællesskabet en formel traktatfæstet ret til at agere på det kulturelle område i form af artikel 128.

Et andet aspekt, man skal have in mente, er, at der ikke er et enstemmigt kor i EU's institutioner, der har det endelige ansvar for kulturområdet. Det betyder, at hver enkelt institution har egne afdelinger, der beskæftiger sig med kultur, og det er ikke ualmindeligt, at disse afdelinger har deres egen kulturpolitiske diskursudfyldning. Det betyder også, at det er vanskeligt at afgrænse det kulturpolitiske felt i Fællesskabet.³²

Et tredje aspekt er, at der er forskel på den direkte og den indirekte kulturpolitik. Før EF-traktaten blev flere tiltag på det kulturelle område ofte formuleret økonomisk. Dette gjorde sig især gældende for kulturelle projekter under Strukturfondene, der har prioriteret støtte til kulturelle flagskibe og kulturel infrastruktur under henvisning til øget beskæftigelse, kulturturisme og økonomisk vækst. Den direkte kulturpolitik derimod har prioriteret projekter, der kunne hævde at understøtte eller forstærke den fælles europæiske kultur.³³ Grundlæggende kan kulturpolitikken anses for at være et legitimitetsspørgsmål, hvor Fællesskabet gennem opbygning af en EUropæisk eller Europæisk identitet kan legitimere den nærmere integration med henvisning til et bredere forestillet fælles-

³⁰ Lisanne Wilken, *Enhed i mangfoldighed?. eurovisioner og minoriteter*, (Århus: Aarhus Universitetsforlag, 2001), 41.

³¹ Barnett, s.405-426. s. 410

³² Wilken, s.52.

³³ Evans Graeme and Joo Foord, "European Funding of culture: promoting common culture or regional growth?" *Cultural trends* 36 (2000): 56ff.

skab i stil med nationalstaterne.³⁴ For at et politisk regime skal anses for at være legitim, må det overbevise dets indbyggere om hhv. dets demokrati, præstation og identitet.³⁵ Med demokrati hentydes der til at den politiske autoritet skal opfylde en række kriterier i form af lovlighed, ansvarlighed og lign. I forhold til præstation betyder det, at regimet skal skabe et output for borgerne, og manglen på præstation vil underminere regimets legitimitet. Med hensyn til identitet må borgerne kunne identificere sig med institutionen, for at dens politik kan opfattes af borgerne som deres.³⁶ På den anden side kan Fællesskabet agere så borgerne i Fællesskabet anser EU for at være legitim. Peter Burgess rejser spørgsmålet, om EU ville have et legitimitetsproblem, hvis EU = Europa og EU var allestedsnærværende?³⁷ Svaret er naturligvis nej, men som han også ganske rigtig fremhæver så er EU ikke lig Europa.

Hidtil har Fællesskabet været yderst succesfuld i forhold til dets præstation: Det har sikret halvtreds års fred, øget handel og velfærd, men har haft svært ved at etablere positiv integration. Det betyder, at det har været lettere at etablere grundlaget for det indre marked ved at fjerne barrierer end at skabe fælles policies, der håndterer de problemer, der er tæt på borgerne i forhold til fx beskæftigelse.³⁸

Ideen om det fælleseuropæiske er ifølge Sassatelli faktisk stimuleret af Fællesskabets søgen efter et legitimitetsinstrument.³⁹

Et fjerde aspekt er en sammenhæng mellem integrationsteori og kulturpolitik i EU, hvor det ser ud til at, der er en sammenhæng mellem en tidlig føderalistisk teori og enhedsbestrebelse, en neofunktionalistisk teori og mangfoldigheden

³⁴ Benedict Anderson, *Imagined communities. reflections on the origin and spread of nationalism*, (London: Verso, 1996)

³⁵ Lynn Dobson and Albert Weale, "Governance and Legitimacy," in *The European Union: How Does It Work?*, eds. Elizabeth Bomberg and Alexander Stubb. Anonymous (Oxford: Oxford University Press, 2003), 160.

³⁶ *ibid.* 161.

³⁷ Burgess, s.469.

³⁸ Dobson, s. 164.

³⁹ Monica Sassatelli, "Imagined Europe: The Shaping of a European Cultural Identity Through EU Cultural Policy," *European Journal Of Social Theory* 5, no. 4 (2002): 436. og Cris Shore, "Inventing the 'People's Europe': Critical Approaches to European Community 'Cultural Policy'," *Man, New Series* 28, no. 4 (1993): 784.

og endelig en netværksintegrationsteori med fokus på enhed i mangfoldigheden.⁴⁰

En del af det underliggende rationale bag EU's kulturpolitik har især været konstruktionen af en europæisk identitet og ifølge Fællesskabet selv har den officielle kulturpolitik haft til formål *"at styrke folks bevidsthed om en europæisk kulturel identitet."*⁴¹ Det blev anset for et problem, at europæerne ikke havde nok viden om Europa og om hinanden som europæere til at kunne danne grundlaget for den europæiske fællesskabsfølelse. Den europæiske identitet, mente man, kunne etableres gennem oplysning via især kulturturisme og gennem en symbolsk konstruktion af fællesskabselementer i stil med nationalstaternes. Derfor introduceredes en lang række symboler i form af 'nationalhymne', 'nationaldag' - Europadagen 9. maj, fælles EU-nummerplader, EU-pas, valuta osv.⁴² Derudover engagerede EU sig i en række symbolske initiativer, hvoraf Kulturbyen er en af disse. Ifølge Wilken var ideen, at man bogstaveligt talt fik lejlighed til at vise EU-flaget.⁴³ Denne symbolske form for identitetskonstruktion var koblet sammen med forestillingen om europæisk enhed. En udfordring for den Europæiske enhed var udvidelsen mod øst. Med Sovjetunionens sammenbrud var forestillingen om Europa og europæisk blevet udfordret. De østeuropæiske lande oplevede en tendens til at enhver etnisk, religiøs, social og politisk gruppe påråbte sig en særlig identitet indenfor en national identitet. Udvidelsen af EU fordrer nødvendigheden af at etablere stærke Europæiske symboler, der kan bryde igennem disse særlige identiteter. Siden det attende århundrede har politisk nationalisme brugt kultur og kulturelle symboler til at legitimere institutioner og regeringer.⁴⁴

⁴⁰ Sassatelli, s.435-451.

⁴¹ Citat fra Kommissionen 1988 – fra Wilken, s.47.

⁴² Cris Shore, *Building Europe. the cultural politics of European integration*, (London: Routledge, 2002)

⁴³ Wilken, s.50.

⁴⁴ Symbolsk repræsentation er på ingen måde en ny opfindelse. Eksempelvis benyttede middelalderens kongemagter sig af symbolsk repræsentation gennem statuer etc., der skulle repræsentere kongemagtens styrke og magt.

EU er i dag langt fra en politisk nationalisme – de etablerede symboler kan ikke inspirere til kollektiv entusiasme.⁴⁵

Grundlæggende er det problematisk at projicere nationalstatsmodeller over på en transnational institutionel struktur, hvis det er det EU er.⁴⁶ Lianne Wilken har en overordentlig vigtig pointe i forhold til den symbolske identitetspolitik, nemlig at det primært er fokuseringen på det fælles og enhedsaspektet, der har været genstand for undersøgelse.⁴⁷ Derfor er det nærliggende at konkludere at EU's kulturpolitik kun er et spørgsmål, om kulturel homogenisering eller nationalstats kulturpolitik, som fx Schlesinger gør det i sin analyse af medieforhandlingerne i GATT.⁴⁸ Wilkens afhandling problematiserer netop mangfoldighedsaspektet i EU, som det kommer til udtryk gennem minoritetssprog. Hun konkluderer bl.a. at der er mindst lige så mange eksempler i EU på kulturpolitiske initiativer, der fokuserer på mangfoldighed som grundlaget for den fælleseuropæiske enhed, som initiativer, der fokuserer på det fælles.

Sassatelli mener derimod, at formålet med kulturpolitikken i EU er at gøre Europa til et forestillet fællesskab. Forestillingen om europæisk enhed er baseret på ideen om en europæisk sjæl, og det græske demokrati som Europas vugge, den romerske lov og modernitet som nodalpunkter i en Europadiskurs. Den europæiske enhed er ikke udelukkende orienteret mod fortiden, som mod en fremtidig enhed og ligger til grund for en føderalistisk integrationsmodel.⁴⁹ Den mangfoldige opfattelse af europæisk kultur og identitet har en lighed med neofunktionalismen. Der findes ganske enkelt ikke noget som europæisk enhed eller europæisk kultur. Europa er defineret ved sin mangfoldighed og kultur kan ikke fungere som den lim, der binder det hele sammen.⁵⁰ Ud af de to ovenstående modeller, er der ved at opstå en ny, der hævder, at Europa som både enhed og

⁴⁵ Ariane Chebel D'Appollonia, "European Nationalism and European Union," in *The Idea of Europe. From antiquity to the European Union.*, ed. Anthony Pagden. Anonymous Cambridge University Press, 2002), 190.

⁴⁶ Burgess, s.468.

⁴⁷ Wilken

⁴⁸ P. Schlesinger, "From cultural defence to political culture: Media, politics and collective identity in the European union," *Media Culture & Society* 19, no. 3 (1997): 369-&.

⁴⁹ Sassatelli, s.435-451.

⁵⁰ *ibid.*: 439.

mangfoldighed samtidigt er både falsk og sandt og at europæisk kulturel identitet kun kan ses som *Enhed i Mangfoldighed*.⁵¹

Ifølge Ellmeier er EU's kulturpolitik bygget op over samme skelet som nationalstatens; nemlig at promovere kulturel identitet, kulturel diversitet, deltagelse og kreativitet.⁵² Derved er EU's kulturslogan – *Enhed i Mangfoldighed* – ikke væsentlig forskellig fra nationalstaterne. Det er med til at etablere et kulturelt rum. I det forestillede fællesskab er tid og rum centrale parametre i nationsbyggeprocessen. Disse to parametre er mindst lige så vigtige i europæiseringen af Europa, som man kan kalde konstruktionen af en europæisk identitet. EU anser det for sin opgave at etablere et neutralt rum, hvori de konstituerende nationale kulturer kan samarbejde.⁵³ Hvis man godtager Ellmeiers tese om at EU's kulturpolitik er bygget op omkring et nationalstatsskelet, betyder det, at formålet med EU's kulturpolitik bliver at dyrke og styrke den EUropæiske kultur. Dermed bliver etableringen af et kulturelt rum, hvor de nationale kulturinstitutioner kan samarbejde og forøge den transnationale europæiske kommunikation, grundlaget for en ny kultur. En EUropæisk kultur.⁵⁴ Som jeg senere vil vise er denne del et vigtigt element ved Kulturbyen. Gennem etableringen af samarbejde etableres og understøttes en ny EUropæisk kultur. Til forskel fra eksempelvis Det Europæiske Melodigrandprix, hvor hver enkelt nationalstat konkurrerer med en national sang, bliver kultursamarbejdet i EU efter 1992, lagt an på etableringen af nye kulturnetværk, der understøtter produktionen af ny EUropæisk kultur samt bevarelsen af den fælles fortid.

En anden form for legitimitet via præstationselementet, finder vi i den kulturpolitiske dimension i Fællesskabets Strukturfonde. Med Fællesskabets manglende kompetence på kulturområdet retfærdiggjorde man kulturelle initiativer gennem økonomiske præstationer.⁵⁵ Således har den økonomiske støtte koncentreret

⁵¹ *ibid.*: 440.

⁵² Andrea Ellmeier, Béla Rásky, and Veronika Ratzenboeck, *Cultural policy in Europe - European cultural policy?. nation-state and transnational concepts*, (Wien: Österreichische Kulturdocumentation, Internationales Archiv für Kulturanalysen, 1998), 114.

⁵³ *ibid.*, 117.

⁵⁴ *ibid.*, 130.

⁵⁵ Barnett, s.412.

sig om kulturelle flagskibe, økonomisk udvikling, den europæiske kulturarv og kulturturisme med et formål at skabe det øget økonomisk vækst, hvilket igen har været med til at øge legitimiteten for Fællesskabet.⁵⁶ Forbindelsen mellem kulturpolitik og urban regeneration viser den forbindelse, der er mellem kulturel og økonomisk kapital. Processen med at få omdannet kulturel kapital til økonomisk kapital er i centrum for Fællesskabets interesse i den kulturelle sektor.⁵⁷ Gennem den indirekte kulturstøtte er der vokset en regionalisme fokuseret på byer frem, hvorved regioner og byer har været i stand til at omgå de nationale regeringers kulturpolitik. Derved fungerer EU's kulturpolitik, ifølge Evans, som en trojansk hest –

*"The use of culture as a conduit for the branding of the 'European Project' has added fuel to culture city competition, whilst at the same time celebrating an official version of the European urban renaissance."*⁵⁸

Den kulturelle støtte gennem strukturfondene er en tilsløret strategi for kulturel integration.⁵⁹ Ved at støtte infrastrukturelle investeringer og kulturturisme der lægger vægt på den fælles europæiske kulturhistorie, etableres der en "europæisme", der validerer en normativ forestilling om, hvad det betyder at være medlem af Europa.⁶⁰ En anden del af strukturfondens midler har været brugt til at bevare den europæiske kulturarv. EU har støttet bevarelsen af en række bygningsværker som EU har ment repræsenterer EU's fortid, hvorved EU er på vej til, at tage ejerskab over en europæisk fortid og derved gøre den til sin egen.⁶¹ Denne understøttelse af den europæiske kulturarv har en tæt forbindelse til etableringen af den europæiske identitet og kulturturismen. I modsætning til den indirekte kulturstøtte ser det ud til at den direkte kulturstøtte via EU's kulturbudget,

⁵⁶ Graeme, s.56.

⁵⁷ Ellmeier, s.153f.

⁵⁸ Graeme Evans, "Hard-branding the cultural city - from Prado to Prada," *International Journal of Urban and Regional Research* 27, no. 2 (2003): 426.

⁵⁹ Graeme, s.55.

⁶⁰ *ibid.*: 56.

⁶¹ Ellmeier, s.150.

*"reflects a desire to unify and celebrate 'Europe' through respect for regional cultural expression and by sharing and exchanging cultural experiences. Promoting cultural tourism is seen as a key to fulfilling this exchange."*⁶²

Derved antages det, at kulturturismen fungerer både som identitetskonstruktor og økonomisk vækstgenerator. Jeg vil vende tilbage til problematikken ved denne slutning senere.

3.1.1 Artikel 128

Når jeg har valgt at have et afsnit dedikeret til artikel 128, er det, fordi det er her kulturpolitikken traktatfæstes, og at det er denne artikel, der udgør grundlaget og rammen for kulturpolitik i EU. Artikel 128 er et udtryk for et forsøg på en midlertidig fastlæggelse af kulturdiskursen i EU. Den er et kompromis mellem ønsket om at udvide EU's *de facto* kompetencer på det kulturelle område og indsnævringen af samme. Derved har man ikke opnået at lave en traktat, der afklarede kulturens plads i fællesskabet, men man fik derimod skabt et spændingsfelt.⁶³

Artikel 128 opfordrer EU til benytte sig af sine instrumenter til at støtte kulturelle initiativer med det dobbelte formål at bidrage til at medlemsstaternes kultur kan udfolde sig med respekt for den regionale og nationale mangfoldighed. På samme tid skal den fælles kultur fremhæves og bringes til borgernes kendskab. I denne formulering ligger der en grundforudsætning om et formodet fællesskab, understøttet af den fælles historie, arv etc. Så EU har derved fået kompetence i forhold til den fælles kulturarv. Fællesskabet skal *"fremme samarbejdet mellem medlemsstaterne og om nødvendigt støtte og udbygge medlemsstaternes indsats"*⁶⁴ i forhold til en oplysende og formidlende del af det europæiske folkeslags kultur, historie, bevarelsen af en kulturarv med europæisk betydning, ikke-kommercielle udvekslinger og produktion af kunst og kultur. Det er en indikation, af at EU påtager sig selve understøttelsen af kulturel produktion, hvis EU mener, at nationalstaterne ikke gør det tilstrækkeligt. Dermed påtager EU sig et

⁶² Graeme, s.59.

⁶³ Barnett, s.411f.

⁶⁴ TEU, Afsnit IX, artikel 128 – (Nu TEU, afsnit XII, artikel 151 EF)

ejerskab over en del af den producerede kultur, præcist som jeg bemærkede tidligere. Aktiviteterne er i øvrigt begrænset til kultur i ental og europæiske befolkninger i flertal. Dette er med til at konstruere en fast og homogen kulturel entitet bestående af en fælles kultur, hvor den del af kulturen, der ikke kan tilskrives de europæiske folkeslags kultur bliver ekskluderet fra oplysningsdiskursen. En lang række folkeslag deler derved en fælles kultur. I yderste konsekvens er ikke-europæiske kulturer, der bor i EUropa udelukket fra kulturaktioner og programmer. Som jeg senere vil vise, er dette dog ikke tilfældet for Den Europæiske Kulturby, hvor også ikke-medlemsstater kan deltage.

Derudover er der en fremhævelse af, at EU skal fremme samarbejdet med tredjelande. Dette kan tolkes som en *external governance* udfyldning af kulturdiskursen, men det kan også være en anerkendelse af, at et kulturel Europa ikke har de samme grænser som det politiske EUropa.⁶⁵ Jeg har valgt at benytte mig af termen *governance* til at indikere, at den politiske aktivitet gennemføres som et *“established patterns of rule without an overall ruler”*.⁶⁶

I en analyse af artikel 128's indflydelse på Fællesskabets kulturpolitik konkluderer Barnett, at EU i implementeringen af denne har gjort kulturen til et instrument i forhold til legitimitet på især det økonomiske og sociale område. Kultur bliver et led i at få folk til at engagere sig i EU – ikke kun på et symbolsk niveau, men gennem deltagelse.⁶⁷ Denne form for kulturpolitik er en form for *cultural governance*. Kulturen er ikke kun et spørgsmål om at skabe en symbolsk identifikation. Kultur har et potentiale til at omforme egenskaber og kompetencer ved grupper og individer. Herved kan kulturen være med til at bidrage til en formindskelse i uligheder i forhold til beskæftigelse, økonomisk og social sammenhængskraft, jobmuligheder. Dette er et udtryk for at kulturen har fået et utilitaristisk niveau. Dog er det nødvendigt i forhold til *cultural governance* at holde ønsket om legitimitet på det økonomiske område sammen med Pareto betingel-

⁶⁵ *ibid.*: 412.

⁶⁶ Dobson, s.158.

⁶⁷ Barnett, s.412.

sen: væksten i en mands velfærd medfører kun vækst i den samlede velfærd, hvis der ikke er en reduktion af velfærd hos andre medlemmer i gruppen.⁶⁸ Når den potentielle velfærd ændres, i forbindelse med eksempelvis Kulturbyens tiltrækning af turister, bliver man også nødt til at se på distributionen af velfærden indenfor den pågældende gruppe. Hvis velfærdsstigningen ikke bliver fordelt mellem byens borgere, men kun forbeholdes en enkelt gruppe, er det ikke rimeligt at postulere, at effekten er med til at legitimere EU som helhed.

Dermed er den direkte kulturpolitik ved at overtage Strukturfondenes kulturpolitiske rationaler. Eksempelvis er formålet med Kultur2000: *"fokusering på fælles kulturelle træk, fremme af den kulturelle mangfoldighed, fremme af kulturens bidrag til den økonomiske udvikling og til den sociale samhørighed, udbredelse af kendskabet til de europæiske kulturer til tredjelandene og dialog med de andre kulturer i verden."*⁶⁹

Jeg vil nu se på hvilke kulturpolitiske diskurser, der er at finde i det urbane.

3.2 Urbane kulturdiskurser

Europæiske og andre byer for den sags skyld har ligeledes et kulturpolitisk felt, som jeg var inde på i kapitel 2.2. Samlet set kan man ikke tale om et urbant kulturpolitisk felt, men om mindst lige så mange kulturpolitiske felter som der er byer. Jeg vælger alligevel at behandle det som et samlet felt, og når jeg her taler om diskurser i (vest)europæiske byer, er det derfor generaliserende og udtryk for en række almene tendenser.

Dorte Skot-Hansen har opstillet en analysemodel til at analysere nutidig kulturpolitik i byerne. Hun opstiller 4 rationaler, de 4 E'er: *Enlightment, Empowerment, Economic impact* og *Entertainment*.⁷⁰ Jeg vælger analytisk at definere Skot-Hansens rationaler som diskurser som alle kæmper om hegemoni i den samme kulturpolitiske diskursorden. Men jeg udelader underholdningsdiskursen,

⁶⁸ Bela Balassa, "The Theory of Economic Integration: An Introduction," in *The European Union. Readings on the Theory and Practice of European Integration*, eds. Brent F. Nelson and Alexander Stubb. Anonymous (Hampshire: Palgrave Macmillan, 2003), 186.

⁶⁹ EU-Bulletin 5-1998 Kultur (1/3) 1.2.2000.

⁷⁰ Dorte Skot-Hansen, "Why Urban Cultural Policies?" in *EUROCULT21 - Integrated Report*, ed. Jill Robinson. Anonymous EUROCULT21 33.

eftersom den ikke er essentiel i forhold til EU's kulturdiskurser eller Kulturbyens diskurser.

Efter den anden verdenskrig var kulturpolitikken præget af en oplysningsdiskurs eller rekonstruktionsdiskurs. Hovedrationalet var, at kultur kunne opdrage og civilisere befolkningerne efter krigen.⁷¹ Oplysningsdiskursen trækker på oplysningstidens idealer, hvor oplysning og uddannelse skulle tjene til at styrke den demokratiske proces – det sidste element af legitimitetsgrundlaget. Adgang til (fin)kultur kunne være med til at overkomme skel i den sociale status. Oplysningsdiskursen har været udtrykt i den sociale praksis gennem økonomisk støtte til produktion af kunst, bevaring af kulturarv og kulturel uddannelse.⁷² Kultur var en verden uden for det økonomiske og der var en stærk forudindtagetthed for fin-kultur og præelektronisk kunst.

I 1970'erne tog den kulturpolitiske diskurs en politisk drejning, hvor kultur kom til at fungere som katalysator for politisk involvering og deltagelse. Gennem events og festivaler kunne kulturen forandre det offentlige liv, borgernes identitet, deres sociale forhold. En form for cultural governance.⁷³ Denne empowermentdiskurs er forbundet med oplysningsdiskursen og dækker over en forestilling om, at kultur kan anvendes til at udtrykke, forme og bekræfte befolkningsgruppers identitet og selvfølelse. De kulturelle aktiviteter, der understøtter denne diskurs kommer til udtryk i form af lokalt baserede aktiviteter, der i sin egen kontekst måske ikke anses for at være kultur.⁷⁴ Et af problemerne med den sociale dimension er, at kulturpolitikens formodede sociale indflydelse er og bliver en formodning – især når de lokale politikere står overfor valget mellem det økonomiske og sociale potentiale.⁷⁵

⁷¹ Franco Bianchini and Michael Parkinson, *Cultural policy and urban regeneration. the West European experience*, (Manchester: Manchester University Press, 1993), 36.

⁷² Skot-Hansen, s.36.

⁷³ Bianchini, s.37.

⁷⁴ Skot-Hansen, s.33.

⁷⁵ Christopher Bailey, Steven Miles, and Peter Stark, "CULTURE-LED URBAN REGENERATION AND THE REVITALISATION OF IDENTITIES IN NEWCASTLE, GATESHEAD AND THE NORTH EAST OF ENGLAND," *International Journal of Cultural Policy* 10, no. 1 (2004): 47.

I midten af 1980'erne sker der et skifte, hvor den hidtidige vægt på kulturpolitikken som en mekanisme til social udvikling blev erstattet med kulturens potentiale som et værktøj for urban økonomisk og fysisk regeneration.⁷⁶ Regeneration er den transformation af et sted eller rum, der har vist tegn på miljømæssig, social eller økonomisk nedgang. Det er en metode til at bringe nyt liv og vitalitet til et samfund, industri eller område og at bidrage med bæredygtige forbedringer af lokalsamfund – herunder økonomiske, sociale og miljømæssige behov. En del af denne regeneration er satsningen på den kulturelle infrastruktur.⁷⁷ Kulturdiskursen bliver økonomisk. Dette skifte er kendetegnet ved en betydelig offentlig investering i kulturel infrastruktur, der danner grundlag for kulturel produktion. Lanceringen af kulturelle flagskibe og events, der skal markedsføre den lokale kulturarv overfor et turistpublikum, genoplivningen af det urbane rum og forøget samarbejde med private interessenter i forhold til kultur.⁷⁸ Denne periode, markedsføringsperioden, er en sammensmeltning mellem økonomi og kultur, der peger i retning af city- eller place-brandingstrategier. Den økonomiske kulturdiskurs, som Jim McGuigan kalder for den neo-liberale diskurs, har den egenskab, at den oversætter socialpolitiske elementer med kulturpolitiske og at det dominerende rationale for kulturpolitikken primært er økonomisk.⁷⁹

Det skal ikke forstås sådan, at der i den urbane kulturpolitik er foretaget et fuldstændigt skifte mellem de forskellige former for kulturpolitiske diskurser.⁸⁰ I stedet kan det opfattes som etableringen af en urban kulturdiskursorden, hvor flere og flere diskurser kæmper om at udfylde og monopolisere betydningen af kulturen.

Brandingens indtog i urban kulturpolitik har betydet at, hvor man i markedsføringsstrategierne anvendte udvalgte kulturelle elementer i markedsføringskampagner, nu gennemfører en massiv repositionering af byen som helhed og at er-

⁷⁶ Beatriz García, "Cultural policy and urban regeneration in Western European cities: lessons from experience, prospects for the future," *Local Economy* 19, no. 4 (2004): 315.

⁷⁷ Evans og Shaw 2004th, s.4.

⁷⁸ Bianchini, s.39.

⁷⁹ Jim McGuigan, "NEO-LIBERALISM, CULTURE AND POLICY," *International Journal of Cultural Policy* 11, no. 3 (2005): 238.

⁸⁰ Skot-Hansen, s.38.

hvervslivets ønsker fortrænger samfundets behov og ønsker.⁸¹ Samlet set ser det ud til at omdannelsen af industribyer til serviceorienterede byer er blevet ledsaget af en tendens til at anvende kultur som værktøj for urban regeneration. Dette har yderligere forøget investeringerne i produktionen af kulturelle flagskibe eller 'hallmark events'. Disse investeringer er dog sjældent blevet kædet sammen med en vurdering af den langsigtede kulturelle arv⁸² eller en sammenhængende strategi, der sikrer en balanceret distribution af fordele både i byens fysiske og sociale rum. En af de uønskede konsekvenser af kultudreven regeneration er det spatiole dilemma, hvor kulturen og investeringerne har haft en tendens til at klumpe sig sammen i centrum.⁸³ Fordelene ved urban regeneration skal ifølge García netop ikke koncentreres til centrum eller til en kulturelite, men til den bredere del af befolkningen.⁸⁴ Et andet problem ved satsningen på kulturelle flagskibe og 'hallmark events' er hvad Bianchini kalder kulturstøttedilemmaet, hvor der er en tendens til at driftsomkostningerne til store kunstmuseer og andre kulturelle flagskibe dræner byerne kulturbudgetter og trækker pengene væk fra den ikke-indtægtsgivende kultur – som musikskoler, kulturcentre, breddeidræt etc.⁸⁵

Fortalerne for city branding mener, at det er en mekanisme til at maksimere den kulturelle indflydelse. Brandet skal guide i en langsigtet planlægning af hele byen som helhed – og først når denne helhed er opnået, kan man begynde at positionere sig selv hos turisterne.⁸⁶ Kulturprojekterne giver det følelsesmæssige brændstof til et succesfuldt destinationsbrand. Problemet ved denne tilgang er at især lokale turistorganisationer i deres stræben på markedsføring, har kapitaliseret kulturen og derved er blevet de stærkeste fortalere for kultur i byen.⁸⁷

⁸¹ García, 2004a, s.316 . Jeg benytter mig her at den danske term samfund på grund af manglen på dansk ækvivalent til den noget bredere 'community'.

⁸² Med kulturel arv eller 'cultural impact' mener García: "the impact of cultural activity on the culture of a place or community, meaning its codes of conduct, its heritage and what is termed 'cultural governance' (i.e. citizenship, participation, representation, diversity)." *ibid.*: 313.

⁸³ Bianchini, s.201.

⁸⁴ García, 2004a, s.313.; *ibid.*: 313.

⁸⁵ Bianchini, s.203.

⁸⁶ García, 2004a, s.314.

⁸⁷ *ibid.*: 316.

Mens årsagerne til at satse på kultur er mere entydige – er resultaterne des mere tvivlsomme. For selvom byer har benyttet sig af kultur til at markedsføre sig selv og derigennem skabe en unikhed eller autenticitet, kan det virke imod hensigten eller give reelt bagslag, fordi global kultur og især kulturfestivaler har det med at blive serieproduktioner uden reel forbindelse til stedet.⁸⁸ Eller som Graeme Evans udtrykker det:

*"Hard branding the city through cultural flagships and festival has created a form of Karaoke architecture where it is not important how well you can sing, but that you do it with nerve and gusto."*⁸⁹

Dette rejser naturligvis et spørgsmål om kultur og kulturfestivalens rolle som identitetskonstruktør for EU – både i forhold til turistens, men også lokalbefolkningens. Som Quinn er inde på i sin analyse af kulturfestivaler, så har fokuseringen på turister en række problemer.⁹⁰ For det første er koblingen mellem økonomisk vækst og turisme problematisk, da der er en lang række faktorer, i forhold til tiltrækningen af turisterne, som byerne ikke har kontrol over. Det gælder eksempelvis adgangen til byen via lavprisyfly og togruter samt gæsternes og borgernes disponible indkomster etc. I omstillingen fra produktions- til forbrugorienterede økonomier bliver det nødvendigt for byer at tiltrække et mobilt forbrugerpublikum. Derved kapitaliserer man byens kulturelle kapital. Denne kulturelle kapital er fast, i den forstand at det er bygninger, teatre, natur etc., hvilket betyder, at man bliver nødt til at tiltrække forbrugeren. Eftersom byerne ikke kan kontrollere de lokale forbrugeres disponible indkomst, kan byens økonomi derfor blive afhængig af kulturturisterne. Økonomisk og kulturelt velstillede byer har her en markant fordel frem for andre byer. De velstillede har nemlig en stor del af det forbrugende publikum i byen allerede og er ikke så afhængige af turisterne.⁹¹ Derudover er der, ifølge Greg Richards, en tendens til at lokale politikere forudsætter at byers unikke kultur kan tiltrække kulturturister. I en undersøgelse

⁸⁸ Bernadette Quinn, "Arts festivals and the city," *Urban Studies* 42, no. 5 - 6 (2005): 927.

⁸⁹ Evans, s.417.

⁹⁰ Quinn, s.927-943.

⁹¹ Greg Richards, "Cultural Capital or Cultural Capitals?" in *City and Culture - Cultural Processes and Urban Sustainability*, ed. Louise Nyström. Anonymous, 1999), 405.

se af kulturturister har Richards dog sat spørgsmålstegn ved denne formodning. Mængden og kvaliteten af kulturel kapital i en given by er afgørende for det økonomiske udbytte, hvilket betyder, at den økonomiske succes for festivaler, som den Europæiske Kulturby, er afhængig af eksistensen af den rigtige kulturelle kapital. For en dårligt udviklet by, der ønsker at satse på at blive en kulturby, der kan tiltrække kulturturister, bliver dette dog vanskeligt, eftersom kulturturister i høj grad navigerer efter byer, der ligger højt på listen over kulturelle turistattraktioner.⁹²

Derfor bliver det nødvendigt at koble kulturforbruget tæt sammen med kulturproduktionen og følge en strategi, der sikrer etableringen af *"skilled jobs in high value-added sectors of the economy"*.⁹³ Samtidig skaber turistindustrien også ufaglærte, lav-indkomst- og deltidsjobs i servicesektoren. Erfaringerne fra fx Glasgow indikerer, at disse jobs ikke bliver besat af de lokale borgere, der har mest brug for dem, men derimod af udefrakommende især studerende.⁹⁴ Ved at understøtte produktionen af kultur i en by kan man samtidig afhjælpe afhængigheden af turister.

Det andet problem i forhold til kulturturister er forestillingen om etableringen af en europæisk identitet. Uden på nuværende tidspunkt at gå ind i en afklaring af hvilken form for identitet EU ønsker etableret, vil jeg fremhæve et par problematiske elementer. Som jeg senere vil vise, er den Europæiske Kulturby indledningsvist lagt an på en identitetskonstruktion formidlet gennem turismen. I byer, der har etableret sig selv som kulturbyer i en bredere forstand og satset på kulturturismen, er der et par elementer, der gør sig gældende. For det første er der et problem med hvilken kulturel mangfoldighed en kulturby præsenterer for turisten. I de tilfælde hvor byen benytter sig af kultur og kulturfestivaler til at generere økonomisk vækst bliver festivalen gennemført på gæsternes præmisser. De holdes 'fanget' i en kulturelt velpoleret bymidte eller andre passende områder, hvor de bliver fri for byens marginaliserede grupper fra byernes udkants-

⁹² European Inventory of Cultural Tourist Attractions. *ibid.* 410.

⁹³ Bianchini, s.203.

⁹⁴ García, 2005, s.841-868.

områder.⁹⁵ Det som kulturturetisterne bliver præsenteret for, er en ikke-autentisk, konstrueret version af byen og dens kultur. Konsekvensen heraf er, at det ikke er muligt at etablere en EUropæisk identitet baseret på byernes mangfoldighed fordi det turismen oplever ikke har nogen forbindelse til det besøgte område. Derudover har festivalen svært ved at fungere som instrument i forhold til at skabe social samhørighed, formindske uligheder etc. når de tilbudte jobs enten ikke har udviklingsmuligheder eller bliver taget af udefrakommende og når Pareto-konditionen ikke tages i betragtning.

3.3 Kulturbydiskurser

Som jeg tidligere har nævnt, har forskningen primært beskæftiget sig med hvorledes værtsbyerne har håndteret og opfattet den Europæiske Kulturby og i mindre grad hvordan EU opfatter og håndterer den. I dette afsnit vil jeg kort fremlægge de tendenser, der er i litteraturen omkring den Europæiske Kulturby – når den overhovedet er blevet analyseret. Disse tendens gør det ud for diskurser i Kulturbyfeltet.

Greg Richards og Julie Wilson har analyseret Kulturbyens indflydelse på 'city image' med Rotterdam som case.⁹⁶ Timo Heikkinen har gennemført en lignende analyse i forhold til Helsinki i 2000.⁹⁷ De er begge kommet til den konklusion, at imaget for de to byer er blevet forbedret, men samtidig at det ikke på nuværende tidspunkt er muligt at sige noget om den længerevarende effekt.⁹⁸ For Rotterdams vedkommende gør Richards og Wilson det ligeledes klart, at det er nødvendigt at skelne mellem flere images – frem for et samlet image. Derudover skelnes der mellem et ydre og et indre image – hvor der især har været problemer med at få skabt genkendelige billeder for lokalbefolkningen. Denne mangel giver anledning til konflikt mellem det portrætterede og portrættet.⁹⁹ Helsinki

⁹⁵ Quinn, s.937.

⁹⁶ Greg Richards and Julie Wilson, "The impact of cultural events on city image: Rotterdam, cultural capital of Europe 2001," *Urban Studies* 41, no. 10 (2004): 1931-1951.

⁹⁷ Timo Heikkinen, "In From The Margins: The City of Culture 2000 and the Image Transformation of Helsinki," *International Journal of Cultural Policy* 6, no. 2 (2000): 201-218.

⁹⁸ Richards, s.1946.; Heikkinen, s.211.

⁹⁹ Richards, s.1946ff.

havde samme problematik i forhold til det ydre og det indre image. For Helsinki forsøgte man at ændre på opfattelsen af Helsinki som en kold, mørk ikke-europæisk by både på de ydre og de indre linier. Man forsøgte både at gøre Helsinki til en europæisk by samtidig med, at den skulle føles som en. At blive gjort europæisk udtrykker åbenbart et ønske om at rykke højere op på rangstigen.¹⁰⁰ Beatriz García har undersøgt den kulturelle indflydelse af den Europæiske Kulturby i Glasgow. Hun kommer frem til at den vigtigste arv efter Glasgow er af kulturel art, og i mindre grad økonomisk, og at det er nødvendigt at tage et opgør med målemetoderne. De meget kortsigtede økonomiske analyser siger meget lidt om kulturens bidrag, og hun foreslår derfor, at man begynder i højere grad at gennemføre 'longitudinale' undersøgelser. Hun kritiserer desuden, at EU ikke har etableret et tilstrækkeligt grundlag at gennemføre disse analyser, ved ikke at kræve, at byerne fremlagde hvilke erfaringer, de havde gjort sig.¹⁰¹ García har derudover gennemført andre undersøgelser af især urban regeneration og efterprøvet deres påståede virkning. Hun stiller sig meget kritisk overfor den påståede sammenhæng mellem især kultur og økonomi og argumenterer for at denne kobling giver flere problemer end løsninger.¹⁰² Erfaringerne fra især Glasgow tyder på, at der ikke bliver skabt den forventede økonomiske vækst og at det er en kortvarig vækst. Jobpotentialet er også under beskydning med påvisningen af, at Bianchini havde ret i forhold til sin analyse. De jobs, der blev skabt i Glasgow var ukvalificerede og ikke i stand til at opkvalificere arbejdsstyrken. Derudover blev den sociale og økonomiske forskel yderligere forstærket mellem centrum og periferi, og Glasgow oplevede en øget gentrificering.¹⁰³ Greame Evans har især undersøgt Den Europæiske Kulturby som en *place branding* strategi og har opregnet en række problemer hermed, hvor det største problem er, at branding har en tendens til at skabe serieproduktioner og kopiarkitektur, hvor etableringen af kulturelle flagskibe eller '*Grand Projets*' skaber et forbrugsorienteret globalt kulturliv på bekostning af det mangfoldige og lokale kulturliv som en by

¹⁰⁰ Heikkinen, s.212.

¹⁰¹ García, 2005, s.841-868.

¹⁰² Beatriz García, "Urban Regeneration, Arts Programming and Major Events," *International Journal of Cultural Policy* 10, no. 1 (2004): 103-118.

¹⁰³ García, 2005, s.841-868.

præsterer. Etableringen af disse kulturmastodonter løser ikke byers økonomiske problemer – de skaber derimod behov for konstant nyinvestering i den kulturelle infrastruktur udelukkende med det formål at kunne bevare nyhedsværdien.¹⁰⁴ Greg Richards ligger på linie med Evans i sin undersøgelse af Kulturbyen som strategisk våben i kulturkapløbet, hvor han især har beskæftiget sig med kultur-turisme. Han konkluderer, at det ikke er uproblematisk at kombinere kultur og turisme i forsøget på at generere økonomisk vækst og marketing.¹⁰⁵ Han problematiserer især, at det er svært for Kulturbyværterne at bevare turiststrømmene efter året er slut, fordi arrangementets fokus på at etablere kulturel infrastruktur i sig selv ikke tiltrækker turister.¹⁰⁶ Jim McGuigan har analyseret hvorledes en neo-liberal globaliseringsdiskurs har gjort sit indtog i kulturen og i Den Europæiske Kulturby. Han konkluderer, at kulturen og Den Europæiske Kulturby er 'gennemvædet' med en markedsorienteret mentalitet, der lukker andre alternativer ude.¹⁰⁷ Analyser af Kulturbyens regenerationspotentiale er, udover Gracia, blevet undersøgt i forhold til Glasgow af eksempelvis Gerry Mooney.¹⁰⁸ Han stiller sig yderst kritisk over for kulturpolitik som byfornyelse. Han konkluderer at de kulturelle flagskibe ikke gør andet end at sminke de grundlæggende strukturelle problemer de post-industrielle byer står overfor. Grundlæggende handler det om at kulturpolitikken som urban transformator i alt for høj grad ikke spørger om 'hvis by fejrer vi?'.¹⁰⁹ Carlos Balsas argumenterer for at Porto 2001 i alt for høj grad blev præget af regenerationen, der derved tog kulturens kreative og sociale dimension ud.¹¹⁰ Dermed mister kulturen også sin uafhængighed og får svært ved at stille spørgsmål ved status quo. Alt afhængig af kulturopfattelsen er denne funktion ved kulturen et gennemgående tema.

¹⁰⁴ Evans, s.437.

¹⁰⁵ Richards, s.159-181.

¹⁰⁶ *ibid.*: 172.

¹⁰⁷ McGuigan, s.229-241.

¹⁰⁸ Gerry Mooney, "Cultural policy as urban transformation? critical reflections on Glasgow, European city of culture 1990," *Local Economy* 19, no. 4 (2004): 327-340.

¹⁰⁹ *ibid.*: 338.

¹¹⁰ Carlos J. L. Balsas, "City centre regeneration in the context of the 2001 european capital of culture in Porto, Portugal," *Local Economy* 19, no. 4 (2004): 396-410.

Fælles for alle disse analyser af Den Europæiske Kulturby er at de i hovedtræk tager udgangspunkt i byen og Den Europæiske Kulturbys rolle i den lokale urbane kulturpolitik. Det ser ud til, at den eneste, der har gennemført en specifik analyse af Kulturbyen fra EU's side er Sassatelli. Hun har analyseret Kulturbyens rolle som konstruktør af en EUropæisk kulturel identitet, med udgangspunkt i erfaringerne i år 2000, hvor ni byer samtidig delte rollen som Kulturby. Hun fremhæver, at Kulturbyen er en del af den symbolske dimension af opbygningen af europæisk identitet. Hun konkluderer, at byernes fokus i år 2000 især var på den lokale specificitet, kulturelle flagskibe og events – uanset om de havde en europæisk dimension eller ej.¹¹¹ Det handler ikke om at fejre eller fremvise det fælles europæiske og faktisk lykkedes det kun at gennemføre ét fælles projekt med deltagere fra alle byer. Samtidig var det mest anvendte ord i projekternes programmer Europa eller europæisk.¹¹² Det kunne altså tyde på at byerne i høj grad snakker EUropatanken og EU efter munden, for at bevare årvågenheden omkring begivenheden. For byerne handler det primært om det specifikke – det særegne ved den pågældende by. Det handler om at vise sig selv frem for et europæisk publikum.

Det ser også ud til at de fleste forskere, der har beskæftiget sig med Den Europæiske Kulturby, alle er enige om, at Kulturbyen oprindeligt fra EU's side var tænkt som et rent kulturelt projekt, der var designet til at bringe de europæiske befolkninger tættere sammen. Målet var dobbelt i den forstand, at Den Europæiske Kulturby skulle gøre kulturen tilgængelig for et europæisk publikum og samtidig tegne et billede af europæisk kultur.¹¹³ Historisk set har Den Europæiske Kulturby gennemgået en udvikling fra at være en udvidet sommerfestival til en regulær helårsevent med fokus på både kultur og økonomi.¹¹⁴ Et skifte, der fortrinsvist har været foranlediget i behovet for at tilpasse sig byernes behov. Den Europæiske Kulturby er blevet transformeret om til noget, der opfattes som en

¹¹¹ Sassatelli, s.444.

¹¹² *ibid.*: 448.

¹¹³ Richards, s.404.; García, 2005, s.841-868.; Sassatelli, s.435-451.

¹¹⁴ Richards, s.159.

attraktiv katalysator for kulturel regeneration.¹¹⁵ Årsagen til denne ændring stammer fra Glasgow 1990, der som den første by forenede Den Europæiske Kulturby med økonomiske og sociale mål. Glasgow 1990 var således et paradigmeskifte indenfor Kulturbyen med et skifte fra kultur til økonomi og som jeg senere vil vise, smittede Glasgow 1990 af på kulturbydiskursen i EU.¹¹⁶ Indtil Glasgow 1990 var Den Europæiske Kulturby et ikke overraskende navneopråb af allerede eksisterende kulturbyer i Europa. De blev primært udpeget efter ønske fra nationalstaterne – og ikke efter et udtrykt ønske fra byerne.¹¹⁷ I Irland blev Dublin eksempelvis udpeget, på trods af at Dublin ikke ytrede ønske om at få denne titel, samtidig med at Cork havde budt ind på eventen. De nationale prioriteringer ser her ud til at have vejet tungere end de lokale. Glasgow ændrede også grundlæggende ved den Europæiske Kulturby ved at indarbejde "*popular and community arts*" hvilket hidtil ikke havde været set. Hidtil havde fokus været næsten udelukkende på finkulturen.¹¹⁸ Det ser ud til at der er sket samme skifte i Den Europæiske Kulturby som i byerne generelt. Kulturbyens brug i byerne er gået fra oplysning til socialt og politisk fokus som beskrevet i forrige afsnit. Dette kunne hænge sammen med, at indtil Glasgow, var det nationalstaternes regeringer, der udpegede kulturbyerne. Det forenede Kongerige var det første til at etablere en konkurrence som Glasgow vandt på løfterne om at bruge kulturen til at transformere byen og tiltrække turister etc.¹¹⁹ García har dog en relevant pointe i forhold til turisttiltrækningen, at hvis det er formålet, burde man i stedet satse på nogle store sportsbegivenheder eller virksomhedsmesser, der ikke er så følsomme overfor det lokale samfunds kulturelle rødder.¹²⁰

Den Europæiske Kulturby er interessant, fordi den har udviklet sig parallelt med den voksende debat omkring kulturdreven regeneration og har været i alle EU-landene på skift. Det er et program, der ikke oprindeligt var klart defineret eller havde klare retningslinier. García mener at Kulturbyens historie vidner om

¹¹⁵ García, 2005, s.841.

¹¹⁶ McGuigan, s.237.

¹¹⁷ John Myerscough, *European cities of culture and cultural months. full report*, ([Glasgow]: Network of Cultural Cities of Europe, 1994), 6.

¹¹⁸ García, 2004b, s.105.

¹¹⁹ Myerscough, s.12.

¹²⁰ García, 2005, s.863.

et program, der har tilpasset sig til byernes behov frem for at være en foruddefineret model for urban kulturpolitik. I min analyse af Kulturbyen – som den tager sig ud i Fællesskabet – vil jeg dog påpege, at dette aldrig har været formålet. I EU har man været bevidst om Kulturbyens påvirkning i forhold til regeneration, men opbygningen af Europæisk identitet har været vigtigere.

Indholdet i byerne efter 1990 har i højere grad handlet om urban regeneration og forventninger i byerne har taget nye højder. Dog mener jeg, at der er et asymmetrisk magtforhold mellem værtsby og EU. Når en by først er blevet udpeget er det fuldstændig op til den pågældende by – eller stat – at udfylde Kulturbyen med indhold. Eftersom Den Europæiske Kulturby, som *soft law*, ikke er juridisk bindende, kan byerne ikke tvinges til at efterfølge EU's ønsker. Det betyder også, at man kan forvente en vis interdiskursivitet mellem byerne og EU's kulturbyfelter. Jeg vil i analysen komme tilbage til dette. I forhold til EU, har der ikke været nogen klar definition eller guideline for, hvad programmet skulle indeholde. Eftersom Kulturbyen primært har været et nationalt eller lokalt anliggende, på grund af den mellemstatslige konstruktion, har der ikke været nogen central overvågningsproces, der har undersøgt programmets langsigtede påvirkninger. Konsekvensen heraf er, at der er blevet opbygget en række ubestridte myter omkring programmets værdi. Disse myter relaterer sig til de tidligere nævnte forestillinger om kulturens rolle i forhold til økonomi, social samhørighed, beskæftigelse, image etc. For afslutningsvist at vende tilbage til Glasgow, så konkluderer García bl.a., at Glasgow 1990 faktisk havde en markant indflydelse i forhold til ændringer i borgerens selvopfattelse, men det er ikke denne ændring, der bliver fremhævet, når talen går på effekterne af Glasgow 1990.¹²¹ I forhold til Danmark deler Uffe Elbæk Garcías opfattelse. Elbæk fremhæver i et interview, at Kulturby 1996, K96 i København faktisk ændrede på byens mentalitet og ligger til grund for Københavns udvikling de seneste 10 år;

"Det der skete i København var at man fik Metroen, ny lufthavn - de fik alt... - pludselig var der en lang række, både kulturelle initiativer, men også infrastrukturinitiativer, der pludselig blev afviklet inden for de samme 10 år - det betyder at København er en totalt anden by i

¹²¹ *ibid.*

dag - end i starten af 90'erne. København var slidt, stod i stampe. Den havde ikke nogen power, hverken indadtil i landet - altså i Danmark, eller udadtil i Verden.”¹²²

Dermed lykkedes det ifølge Uffe Elbæk at efterleve de ønsker man opstillede i programmet.¹²³ Med denne reference til København vil jeg nu begynde at se på, hvorledes Den Europæiske Kulturby tager sig ud i EU's kulturbydiskurser.

4 DEN EUROPÆISKE KULTURBY

I dette kapitel vil jeg gennemføre min diskursanalyse af Kulturbyen. Jeg har taget fem billeder af indholdsudfyldningen af Kulturbyen. Første billede er taget i 1985, hvor projektet starter. Andet billede er fra 1990-92, hvor den første ændring kommer, og Parlamentet som aktør dukker op. Det tredje billede er taget i 1997-99, hvor Kulturbyen bliver ophøjet til et EU anliggende, og hvor Kommissionen og Regionsudvalget kommer med som aktører. Det fjerde billede er fra 2003-05, hvor EU er blevet udvidet med 10 nye medlemslande. Det femte og sidste billede er taget i 2005-06, hvor projektet bliver revideret nok engang. Dette billede er ikke komplet – da det kun er tre af de fire aktører, der har haft mulighed for at ytre sig.

5 1985 – KULTURBYEN ETABLERES

Anledningen til overhovedet at afholde Europæiske Kulturby kom fra den græske Kulturminister Melina Mercouri, der som primus motor er citeret for at have sagt, at

“it is time for our (the Culture Ministers) voice to be heard as loud as that of the technocrats. Culture, art and creativity are not less important than technology, commerce and the economy.”¹²⁴

Allerede i 1983 var ideen oppe at vende i Rådet for første gang, men primært på grund af problemer i Athen, blev Kulturbyen først indledt i 1985.¹²⁵ Den ene-

¹²² Interview med Uffe Elbæk, d. 16. januar 2006.

¹²³ Myerscough, s.12.

¹²⁴ *ibid.*, 1.

¹²⁵ *ibid.*, 3.

ste aktør eller agent i Fællesskabet er Rådet, og det er derfor et Rådsprojekt og et mellemstatsligt anliggende.

I dette afsnit vil jeg etablere min diskursorden og vise, at den i forsøget på at indholdsudfylde Den Europæiske Kulturby bliver etableret som bestående af en integrations- og identitetsdiskurs, der hver især bliver ækvivaleret med oplysning, enhed og mangfoldighed, EUropa, og kulturturisme.

5.1 Rådet

Integrationsdiskursen finder jeg i Rådets formålsdefinition, der lyder:

*"Arrangementet tilrettelægges med henblik på at bidrage til at bringe medlemsstaternes befolkninger nærmere hinanden[.]"*¹²⁶

Dette skal ske ved at gennemføre et arrangement, der skal gøre

*"særlige aspekter af kulturen i den pågældende by (...) tilgængelige for et europæisk publikum" og subsidiært "gøre den pågældende by til skueplads for en række kulturelle bidrag fra andre medlemsstater, først og fremmest til glæde for beboerne i det pågældende område"*¹²⁷

Derved er der tale om en integrationsdiskurs baseret på oplysning. Jeg vælger her at definere to retningsdiskurser, i form af hhv. en udadrettet og indadrettet diskurs, forstået på den måde, at kulturen skal komme *indefra og ud* til et europæisk publikum, og *udefra og ind* til et lokalt publikum. Det eksterne publikum skal oplyses om og opleve byens særlige kultur. I Rådets 1985-diskurs er det ikke fuldstændigt entydigt om denne kultur skal være et udtryk for enhed eller mangfoldighed, eftersom den europæiske kulturby bliver ækvivaleret med

*"en kultur, som i sin historiske oprindelse og nutidige udvikling er karakteriseret ved, at den på én gang har fælles elementer og en rigdom, der skyldes forskelligheder."*¹²⁸

Dermed er der elementer af både enhed og mangfoldighed, men det er ikke fastlagt, hvorledes de skal stå i forhold til hinanden.

¹²⁶ EFT 85/ C 153/2

¹²⁷ EFT 85/ C 153/2

¹²⁸ EFT 85/ C 153/2

Den identitetsmæssige diskurs, som jeg var inde på i min udredning af diskurser i det brede kulturdomæne, er en del af integrationsdiskursen. Der er i Resolutionen ikke direkte eller indirekte referencer til en europæisk identitet, men eftersom et af formålene med den bredere europæiske kulturpolitik var at etablere en europæisk identitet, kan man overordnet sige at den oplysningsfilosofi, der ligger bag ideen om at gøre aspekter af en bys kultur tilgængelig for et europæisk publikum, har en reference til den symbolske identitetskonstruktion i Fællesskabet. Man kan derfor argumentere for, at ønsket om at bringe medlemsstaternes befolkninger tættere sammen er bundet op på opbygningen af en europæisk identitet. Men eftersom forholdet mellem enhed og mangfoldighed, det lokale og det europæiske ikke er helt entydigt fastlagt, er det heller ikke muligt at afklare, hvorledes denne identitet skal konstrueres og på hvad. Det peger dog i retningen af en EUropæisk identitet, når det sammenholdes med den meget bevidste opbygning af fælles EUropæiske symboler, som jeg var inde på i kapitel 3.1

Når jeg har valgt at sætte kulturturismen ind i ækvivalenskæden, hænger det sammen med Resolutionens krav om at gøre en kultur tilgængelig for et europæisk publikum. Gennem turismen forestilles det, at det er muligt at opbygge en europæisk identitet; men som jeg tidligere har vist, er dette problematisk. Det betyder også, at den opbyggede identitet i høj grad er mangfoldig.

Ved at afklare hvilket Europa der refereres til i de forskellige diskurser, kan jeg bestemme, hvilket Europa Kulturbyen skal have som objekt og dermed hvilket Europa, turisterne skal se, og hvilket Europa identiteten og integrationen skal bygges op omkring.

Arrangementet som helhed fik titlen "*Europas Kulturby*".¹²⁹ Formålet var at skabe grundlaget for integration mellem medlemsstaterne. Men Resolutionen bemærker dog, at der "*bør tages hensyn til videre kulturelle sammenhænge i Europa*".¹³⁰ Den europæiske kultur havde som just ovenfor nævnt en række fælles elementer og en rigdom baseret på forskelligheder. Kulturbyens Europa er afgrænset til medlemsstaterne og er derved et EUropa.

¹²⁹ EFT 85/ C 153/2

¹³⁰ EFT 85/ C 153/2

Etableringen af Den Europæiske Kulturby i 1985 synes at være et utroligt åbent og ikke nærmere afgrænset felt. Det er etableringen af et nyt kulturfelt i det bredere kulturfelt i Fællesskabet. Der er ingen direkte afklaring af, hvad Europa er – udover at arrangementet er forbeholdt medlemsstaterne, og der er heller ingen referencer til, hvad kultur er. Men sammenholdt med Melina Mercouris skelnen mellem kultur og økonomi kan det se ud som om kultur eksisterer i en sfære uafhængigt af hinanden. Dette hænger naturligvis også sammen med Fællesskabets manglende kompetence på kulturområdet. Interessant nok står der i Resolutionen, at arrangementet skulle gå på skift mellem medlemslandene i alfabetisk rækkefølge.¹³¹ Dette blev aldrig tilfældet i praksis, og Rådet besluttede løbende en rækkefølge, er i meget høj grad lagde vægt på nationale ønsker. Eksempelvis fik Paris Kulturbyen på 200 året for Den Franske Revolution, primært efter ønske fra den franske regering og ikke Paris.

6 1990-92 – FRA EUROPA TIL EUROPA

I 1990 kommer den første revision eller ændring af Kulturbyarrangementet fra Fællesskabets side. Som jeg tidligere beskrev, er det byerne, der gennem den praktiske udførsel af arrangementet har været i stand til at ændre på diskursordenens diskurser og deres indholdsudfyldning. Den vigtigste ændring i 1990 er, at man åbner op for, at andre europæiske lande kan deltage i arrangementet.

Desuden opstiller man en række retningslinier for udpegelsen af kulturbyer. Fremover skal projektet ikke længere foregå i turnus, men i stedet gennem en udpegnings, hvor byerne, gennem den pågældende stats regering, ansøger direkte til Rådet.¹³² Derved håbede man at kunne etablere en sund konkurrence mellem de europæiske byer, der kunne sikre, at Kulturbyen blev mere Europæisk.

Den anden større ændring kommer i form af oprettelsen af et nyt kulturprojekt i form af "*en særlig kulturmåned*"¹³³. Argumentet var, at der havde været en enorm interesse fra byer, både indenfor og udenfor Fællesskabet, for at komme

¹³¹ EFT 85/ C 153/2

¹³² EFT 92/C 336/03

¹³³ EFT 92/C 151/01

til at deltage, og Rådet påpeger, at den skal betragtes som et "*værdifuldt alternativ til Den Europæiske Kulturby*".¹³⁴

Den umiddelbare anledning til at reformere udvælgelsesmetoden samt oprettelsen af den særlige kulturmåned er det sovjetiske sammenbrud i slutningen af 80erne og den efterfølgende interesse fra en del af de tidligere østbloklande om at blive optaget i Fællesskabet. En udvidelse af EF på dette tidspunkt kom på et strategisk dårligt tidspunkt i forhold til en yderligere integration i Fællesskabet. Derfor brugte EF en del kræfter på at tilbyde alternativer til en optagelse af de Central- og Østeuropæiske lande i form af fx Europaaftalerne.¹³⁵

Rådet er dog alene om at ytre sig omkring Kulturbyen. Parlamentets udvalg for kultur laver en betænkning, hvor de kommer med en række anbefalinger i forhold til Kulturbyen. Anledningen til betænkningen er et forslag fra Parlamentet om at lave en femårsberetning om erfaringerne med Den Europæiske Kulturby.

I dette billede vil jeg vise, at der for Rådets vedkommende sker en ændring i især integrationsdiskursen og afledt heraf Kulturbyens Europa. Derudover vil jeg vise, at der er en markant forskel i Rådets og Parlamentets diskursorden. Parlamentet planter en regenerationsdiskurs i diskursordenen og etablerer en anden ækvivalenskæde i forhold til identitetsdiskursen, hvor enhed og mangfoldighed erstattes af enhed *i* mangfoldighed. Derudover udvides og forstærkes Rådets *external governance* diskurs.

Det empiriske materiale er tre konklusioner vedtaget af Rådet i perioden 1990-92¹³⁶ og en Betænkning fra Parlamentet: "*Udvalget om Ungdom, Kultur, Uddannelse, Medier og Sport – om europæiske kulturbyer*".¹³⁷

¹³⁴ EFT 92/C 151/01

¹³⁵ Lykke Friis, "EU Enlargement... And The There Were 28?" in *The European Union: How Does it Work?*, eds. Elizabeth Bomberg and Alexander Stubb. Anonymous (Oxford: Oxford University Press, 2003), 187.

¹³⁶ EFT 90/C 162/01, EFT 92/C 151/01 og EFT 1992/C 336/03

¹³⁷ EP – A3-0296/90

6.1 Rådet

Som udgangspunkt bliver den grundlæggende integrationsdiskurs udfordret med beslutningen om at

*"andre europæiske lande, der holder principperne om demokrati, pluralisme og almindeligt anerkendte retsregler i hævd"*¹³⁸

kan deltage og være vært for kulturbyarrangementet. Det integrationsmæssige objekt må derved udstrække sig til at gælde et større Europa end EUropa. Dog er der ikke gjort noget forsøg på at tage ordlyden fra 1985-Resolutionen op til overvejelse. Rådets forestillinger om at skiftes mellem et ikke-medlemsland og et medlemsland indikerer eksempelvis denne ændrede integrationsdiskurs. Integrationsdiskursen er på dette tidspunkt så småt ved at inddrage de potentielle medlemmer af Fællesskabet, eftersom der bliver henvist til både demokrati, pluralisme og retssikkerhed. Dette er et af de grundlæggende krav i forhold til optagelse, hvilket kan antyde, at Kulturbyens Europa er under pres, og Kulturbyens diskursorden får en *external governance* dimension.¹³⁹ Der er derved en interdiskursiv forbindelse mellem det brede politiske domæne og kulturbyfeltet. Dette indikerer som bekendt forandring i diskurserne.

Den ændrede integrationsdiskurs har en betydning for udfyldningen af Kulturbyens Europa. I 1985 var Kulturbyens Europa ækvivaleret med en kultur, baseret på fælles elementer og mangfoldighed. Det Europa, der nu får adgang til Kulturbyen, er derimod ækvivaleret med demokrati og pluralisme og respekt for menneskerettighederne.¹⁴⁰ I dette Europa er der stadig et EUropa, men det omkringliggende Europa er blevet splittet op i dem, der overholder optagelseskriterierne og derved kan blive en del af EUropa og dem, der ikke kan.

¹³⁸ EFT 90/C 162/01

¹³⁹ Med *external governance* refererer jeg til Sandra Lavenex og hendes artikel om EU *external governance* in 'wider Europe' hvor *external governance* dækker over en politik, der tilbyder alt bortset fra medlemskab, men som også er med til at forberede selv samme område på at opfylde kriterierne for medlemskab. Lavenex Sandra Lavenex, "EU external governance in 'wider Europe'," *Journal of European Public Policy* 11, no. 4 (2004): 680-700.

¹⁴⁰ Menneskerettighederne optræder første gang i EFT 92/C 151/01

Denne ændring af hhv. Europadiskursen og integrationsdiskursen har også en indflydelse på identitetsdiskursen. I 1985 skulle identiteten opbygges omkring EUropas enhed og mangfoldighed. I 1992 skal denne identitet bygges op omkring det demokratiske Europas kultur – stadigvæk bestående af en kultur med fælles elementer og en kulturel mangfoldighed.

En lille detalje er, at Rådet i 1990 opfordrer til, at der bliver gjort *"mere reklame for begivenheden i de medlemsstater, hvor den ikke finder sted."*¹⁴¹ Dette kunne antyde, at det turistmæssige element måske ikke er en succes – hvorved også den identitetsmæssige del har svære betingelser for at blive en succes eftersom det forestilles, at turistudvekslingen skal understøtte oplysningen af borgerne i Fællesskabet.

I forhold til den særlige kulturmåned – der af Rådet opfattes som et mindre alternativ til Kulturbyen – er der en måske bevidst retningsforskel mellem Kulturbyen og Kulturmåned. Titlen på den særlige kulturmåned var: *"Europa i (byens navn) 199."* For mig ser der ud til, at Kulturmåned derved antager en ren indadrettet diskurs, hvor Europas kultur skal bringes til den pågældende by, der så kan opleve den og tage ved lære af den. Det er naturligvis en spekulativ slutning, men som jeg senere vil vise, bakkes den op af Parlamentets kulturmånedsdiskurs.

6.2 Parlamentet

I dette afsnit vil jeg se på, hvorledes Parlamentet ændrer på Rådets diskursorden ved at etablere en ny diskurs i diskursordenen. Jeg vil vise, at Parlamentet etablerer især en ny regenerationsdiskurs. Den kan både betragtes som et middel og som et mål i sig selv. Det får den betydning, at den kan knyttes til integrationsdiskursen som et middel til at lette integrationen. Den kan også være et mål i sig selv og gøre Kulturbyen til et regenerationsprojekt – frem for et integrationsprojekt. Derudover ændrer Parlamentet på ækvivalenskæderne i Rådets diskurser. Parlamentets billede er derfor signifikant anderledes end Rådets billede.

¹⁴¹ EFT 90/C 162/01

Parlamentet har mindst tre steder, hvor formålet med Kulturbyen forsøges fastlagt. Første gang er i et forsøg på at etablere en eller anden form for kulturpolitisk og integrationsteoretisk ramme.

*“Europæisk kulturel integration må være en forudsætning for enhver fremtidig politisk integration. Uden en forståelse af medlemsstaternes kulturarv og kulturelle værdier kan vi ikke håbe på at udvikle det forhold, der er nødvendigt for at udforme en fintmærkende fællesskabspolitik[.]”*¹⁴²

Som tidligere nævnt, havde forestillinger om integrationsteori en indflydelse på den gældende kulturpolitik og Parlamentet trækker dermed på det bredere kulturfelt i EU. Dernæst forsøges Kulturbyens specifikke formål at blive indfanget.

*“Formålet med de europæiske kulturbyer er fremme af europæisk kulturel forståelse og integration inden for Europas politiske rammer.”*¹⁴³

Denne politiske ramme ser i første omgang ud til at være ækvivaleret med Fællesskabet, men Parlamentet er ikke helt entydig og fortsætter:

*“Rådets officielle resolution bør omarbejdes med henblik på at specificere målsætningen, nemlig fremme af kulturelle aktiviteter inden for Europas demokratiske dimension.”*¹⁴⁴

Dermed er formålet med Kulturbyen at skabe forudsætningen for politisk integration i et demokratisk Europa, der indtil murens fald bestod af Vesteuropa, men som nu består af et større og demokratisk Europa.

*“Eftersom vores målsætning er kulturel integration i Europa, kan den tidligere udelukkes af Øst- og Mellemeuropa fra programmet [...] ikke forsvares på baggrund af den seneste udvikling.”*¹⁴⁵

Dermed er formålet med Kulturbyen i Parlamentets diskursorden ændret i sådan en grad, at integrationsdiskursens ækvivalenskæde er ændret til at bestå af både de eksisterende medlemmer og af potentielt kommende medlemmer af Fæl-

¹⁴² EP A3-0296/90, s. 6

¹⁴³ EP A3-0296/90, s. 6

¹⁴⁴ EP A3-0296/90, s. 9

¹⁴⁵ EP A3-0296/90, s. 9

lesskabet. Kultur skal forberede en politisk integration og dermed, i forhold til de østeuropæiske lande fungere som en form for *external governance*. Ikke i den forstand at medlemskab ikke er muligt, men at det er nødvendigt at gøre de central- og østeuropæiske lande kulturelt klar til at være med i det politiske EUropa. Dette understøttes af især Parlamentets betragtninger vedrørende den særlige kulturmåned.

"Vi har i år været vidne til dramatiske ændringer i Øst- og Mellemeuropa, hvor man er gået bort fra totalitære styreformer og over til mere demokratiske systemer. Hvis vi skal støtte og fremme kulturelle aktiviteter inden for Europas demokratiske dimension, så skal Øst- og Mellemeuropa inddrages på dette tidlige og kritiske tidspunkt. De europæiske kulturbyer må udvides til Østeuropa.

Hvis Østeuropa prøver at indføre vore økonomiske modeller, er det vitalt, at de forstår den filosofiske og kulturelle baggrund for dem."
¹⁴⁶

Derfor foreslår Parlamentet, at den særlige kulturmåned *"henlægges til østeuropæiske byer. Det vil give en kulturel integration mellem Øst og Vest den fornødne styrke."*¹⁴⁷ Dette indikerer, at Parlamentet ønsker en bredere geografisk integration, der strækker sig mod øst. Det indikerer også, at der stadigvæk er et politisk EUropa, der har en eller anden særegen kultur, som det østeuropæiske Europa ikke er en del af, men som det gennem kulturelt samarbejde ville kunne ændre ved. Det understøtter jeg med et lidt uklart citat fra indledningen af betænkningen:

*"[K]ulturen er et grundlæggende aspekt ved Det Europæiske Fællesskab, som består i et samspil mellem én civilisation og en mængde kulturer, og som i stadig større omfang trækker på de samme grundlæggende værdier[.]"*¹⁴⁸

Dette vælger jeg at fortolke således, at Parlamentet gør Fællesskabet til en civilisation under opbygning. Det består af en række kulturer med fælles værdier, og Kulturbyen er et led i at civilisere et Europa, der ligger udenfor Fællesskabets civilisation. Parlamentet støtter med al tydelighed op om Rådets forslag

¹⁴⁶ EP A3-0296/90, s. 10

¹⁴⁷ EP A3-0296/90, s. 10 – det meningsforstyrrende *'med'* er også i originalen.

¹⁴⁸ EP A3-0296/90, s. 5

om at inddrage de øst- og centraleuropæiske lande i Den Europæiske Kulturby, men deres *external governance*-diskurs handler om at forberede de øst- og centraleuropæiske lande til en kommende udvidelse af Fællesskabet. Der er dermed interdiskursivitet mellem det bredere politiske domæne, hvor der efter murens fald var en debat om Fællesskabets "*widening*" eller "*deepening*", Spørgsmålet var om EF skulle fortsætte med en forstærket integration indenfor grænserne af det eksisterende Fællesskab eller udvide Fællesskabet geografisk. Det blev den dybere integration, der spillede førsteviolin, og udvidelsen blev skubbet lidt i baggrunden i forhold til EMU og Euro.¹⁴⁹

Hvad der ikke var entydigt i Parlamentets kulturpolitiske ramme, som jeg indledningsvist var inde på, var hvilken del af medlemsstaternes kulturarv og værdier, der skulle skabes forståelse for. Rådet foretog en skelnen mellem de udadrettede og de indadrettede aktiviteter. Parlamentet opererer også med denne skelnen, men problematiserer at Kulturbyen primært har været anvendt til at "*promovere byen og dens særlige kultur.*" I stedet ønsker Parlamentet, at der bliver skabt en balance mellem det lokale og det europæiske:

*"Det europæisk aspekt skal medtages, uden at det behøver at have nogen negativ virkning på den pågældende bys mulighed for at præsentere sig over for resten af Europa."*¹⁵⁰

Som eksempel, på hvad dette europæiske aspekt består af, fremhæves Berlin for at have sat fokus på "*europæisk kultur i byen selv*"¹⁵¹ – hvorved der skelnes mellem det lokale og det *europæiske*. Det europæiske er det, vi er fælles om – det som er under opbygning og udgør grundlaget for Fællesskabet. Parlamentet foreslår derfor, at man begynder at lægge vægt på

*"de langsigtede fordele, som en by kan have af et år som kulturby, både hvad angår oplysning (...) og infrastruktur(...)."*¹⁵²

¹⁴⁹ For mere om udvidelsens konsekvenser og problemer se Andrés Rodríguez-Pose, *The European Union: Economy, Society, and Polity*, (Oxford: Oxford University Press, 2002), 157.

¹⁵⁰ EP A3-0296/90, s. 3

¹⁵¹ EP A3-0296/90, s. 8

¹⁵² EP A3-0296/90, s. 9

Dette har naturligvis en indflydelse på hvilken form for identitet Kulturbyen skal være med til at fremme. På den ene side opfordrer Parlamentet til at man i forbindelse med den *særlige kulturmåned* bestræber sig på at *”udbrede kendskabet til den anden bys kultur”* hvorved det bliver *”muligt at forøge den gensidige kulturelle forståelse i Europa.”*¹⁵³

På den anden side skal arrangementet i højere grad *”have forbindelse med virkelig[e] europæiske begivenheder.”*¹⁵⁴ Det ser ud til at disse virkelige europæiske begivenheder består af kulturelt samarbejde, der også refereres til som *”den europæiske dimension”*¹⁵⁵. Gennem samarbejde og oplysning kan man skabe den kulturelle integration, der er forudsætningen for opbygningen af en europæisk identitet.

Som det sås ovenfor refererede Parlamentet til infrastruktur. Dermed har Parlamentet taget hul på en ny og betydningsfuld regenerationsdiskurs. Parlamentet henviser med begejstring til Glasgows og Amsterdams erfaringer, hvor især Glasgow fik knyttet Kulturby sammen med regeneration. Regenerationsdiskursen er derved flyttet fra værtsbyernes kulturbyfelt over i Parlamentets kulturbyfelt. Denne regenerationsdiskurs eksisterer også i strukturfondene og den symbolske kulturpolitik indoptager derved andre diskurser fra den indirekte kulturpolitik, som jeg var inde på i kapitel 3.1. Den europæiske dimension er et nodalpunkt i integrationsdiskursen. Den får sin betydning af de omkringliggende tegn i diskursen. I Parlamentets integrationsdiskurs bliver den udfyldt samarbejde, oplysning og en europæisk identitet. Det lokale bliver lukket ude af diskursen – det er ikke en del af identiteten.

6.3 Delkonklusion

I dette kapitel har jeg vist hvorledes Rådet gennem en udvidelse af det geografiske dækningsområde ved at åbne Kulturbyen op for andre demokratiske europæiske stater, har ændret på integrationsdiskursens ækvivalenskæde. Der kan

¹⁵³ EP A3-0296/90, s. 10

¹⁵⁴ EP A3-0296/90, s. 5

¹⁵⁵ EP A3-0296/90, s. 5

rejses spørgsmålstegn ved, om denne ændring har været tilsigtet, eller om den har været et led i den bredere debat om hhv. '*widening*' og '*deepening*'. Denne ændring har en afledt påvirkning på Kulturbyens Europa, der bevæger sig i retningen af et større Europa bestående af den demokratiske dimension. Sammenlagt har disse ændringer indflydelse på identitetsdiskursen, hvor det er en bredere kulturel europæisk identitet, der forsøges bygget op og i mindre grad en EUropæisk identitet. Der har dog ikke været nogen ændring af forholdet mellem det lokale og det europæiske.

I forhold til Parlamentet har jeg vist, at det har forsøgt at udfordre kulturbydiskursen ved at lægge mere vægt på *widening* tilgangen og opfordret til, at de øst- og centraleuropæiske lande skulle integreres i Kulturbyen hurtigst muligt for at klargøre dem kulturelt til medlemskab af Fællesskabet. Målsætningen er kulturel integration i et større, i øvrigt udefineret Europa. Desuden har de ytret kritik af den lokalorienterede tilgang, som flere byer har benyttet sig af og opfordret til at basere Kulturbyen på virkelige europæiske begivenheder og derved underbygge en europæisk identitet baseret på fælles elementer. Derudover placerede Parlamentet en regenerationsdiskurs i kulturbydiskursordenen ved at opfordre til at koble kultur og økonomi sammen. Kulturbyens diskursorden består derved af en integrations-, identitets-, regenerations- og *external-governance*-diskurs.

I forhold til debatten om *widening* versus *deepening* skal man være opmærksom på, at Fællesskabet i bund og grund er en sammenslutning af demokratiske, kapitalistiske lande, hvorved de tidlige socialistiske og planøkonomiske lande ikke rigtigt passer ind.¹⁵⁶ Som resultat af debatten vedtog man i 1993 på Københavntopmødet de såkaldte Københavnerkriterier. Det første punkt består praktisk talt i Kulturbyens kriterier for deltagelse: stabile institutioner, demokrati, retssikkerhed, beskyttelsen af minoriteter og menneskerettighederne.¹⁵⁷

¹⁵⁶ *ibid.*, 140.

¹⁵⁷ *ibid.*, 156.

Jeg vil nu springe frem til 1997-99, hvor Kulturbyen ophøjes fra et mellemstatsligt til et fællesskabsanliggende med baggrund i EF-traktatens bestemmelser om kultur og kulturelt samarbejde.

7 1997-1999 – ET MELLEMLSTATSLIGT FÆLLESSKAB

Som jeg tidligere har været inde på, fik Fællesskabet med EF-traktaten traktatfæstet retten til at agere op det kulturelle område, og det blev nu muligt at etablere Fællesskabsprojekter – der netop ikke var mellemstatslige. Under forhandlingen omkring EU's kulturelle rammeprogram, Kalejdoskop, blev Kommissionen pålagt at komme med et forslag til et Kulturbyinitiativ, der kunne tage højde for de nye kulturbestemmelser i EF-traktatens artikel 128.¹⁵⁸

Aktørerne i forhold til EU's kulturbydiskurs er i denne periode Kommissionen, Parlamentet, Rådet og Regionsudvalget, og det empiriske materiale stammer fra disse institutioners arbejde. I forhold til beslutningsprocedurerne er det den fælles beslutningsprocedure, som beskrevet i art. 251, der benyttes, dog med tilføjjelsen i forhold til kultur, at der skal opnås enstemmighed i Rådet. Regionsudvalget har ikke medbestemmelsesret og har derved en ringe formel magt i forhold til udfyldningen af kulturbydiskursen. Kommissionen derimod – har som forslagsstiller en markant reel magt til at forme diskursens oprindelige udseende. Dog er det Parlamentet og Rådet, der gennem medbestemmelsesproceduren har den endelige magt.

Hvis man skal se på sagens forløb, så viser den, at der har været og er kamp om at få lov til at afgøre, hvilke diskurser der skal udgøre kulturbydiskursordenen. Kommissionens forslag går i korte træk ud på at gøre Kulturbyen til en fællesskabsaktion, hvor en jury vurderer de indkomne ansøgninger og kommer med en anbefaling. Stridspunktet mellem Kommission og Parlament handler primært om en forskellig opfattelse af, hvordan man opfylder kriterierne i artikel 128, og om Kulturmånedens skal nedlægges. Derudover ligger forskellen i hvem, der skal stå som ansøger. Rådet er mest interesseret i, at det er medlemsstaterne, der

¹⁵⁸ KOM(97)0549 endelig

står som afsender på ansøgningen, mens Parlamentet mener, at ansøgningen skal komme direkte fra byen for at skabe en sund konkurrence mellem byerne – og ikke staterne. Hvis byen sender ansøgningen, bliver det nationale niveau omgået. Ifølge Barnett bestræber Parlamentet sig på netop at komme ud over det nationale niveau ved at argumentere for, at subsidiaritetsbestemmelsen i art. 128 indebærer, at kulturelle aktioner bedst bliver udført på et sub-nationalt niveau.¹⁵⁹

Striden opstår egentlig først mellem Rådet og Parlamentet, efter at Rådet kommer med forslag til fælles beslutning, der ikke afspejler det oprindelige forslag. Rådets ønske er at genindføre den rotationsordning, som oprindeligt styrede fordelingen af Kulturbyerne i 1985, og som forsvandt i 1992 og derigennem flytte ansvaret tilbage til medlemsstaterne.

Det bliver en kamp, hvor forligsudvalget bliver inddraget, og Parlamentet må bøje sig for Rådets fastlæggelse af diskurserne i diskursordenen. Som kompromis bliver der nedsat en jury, der skal vurdere den enkelte medlemsstats ansøgning(er). Dette får dog ringe betydning eftersom medlemsstaterne i praksis nøjes med at indstille én kandidat. Juryens arbejde bliver overflødig, og det er fortsat medlemsstaterne, der har kontrollen med udpegelsen af Kulturbyer.

I dette tredje billede vil jeg som i tidligere afsnit gennemgå de enkelte institutioners diskurser og udfyldninger af kulturbydiskursordenen. Jeg vil i afsnittet vise, at der i Kulturbyens diskursorden etableres en ny diskursorden bestående af integration, identitet, legitimitet, samarbejde, regeneration, turisme og *cultural governance*. Kulturbyens diskursorden er derudover tydeligt præget af det bredere kulturdomæne i EU og EF-traktatens artikel 128.

7.1 Kommissionen

Kommissionen ønsker at Kulturbyen fremover skal *"tage sigte på at fremhæve europæiske kulturers rige mangfoldighed og fælles træk samt bidrage til EU-*

¹⁵⁹ Barnett, s.405-426. s. 414

*borgernes kendskab til hinanden.*¹⁶⁰ Dette kunne umiddelbart se ud til at bestå af en kombination af enhed og mangfoldighed og samtidig være en opprioritering af oplysningsaspektet ved integrationsdiskursen. Denne fordeling mellem enhed og mangfoldighed står i kontrast til følgende bestemmelse: *"Ansøgningen skal indeholde en beskrivelse af et europæisk kulturprojekt omkring et særligt tema af europæisk interesse.*"¹⁶¹ Medmindre man kan opfatte 'europæisk interesse' som et udtryk for enhed i mangfoldighed. Dette ser ikke ud til at være tilfældet, eftersom byen skal *"præsenterer de fælles kulturstrømninger for europæerne, som den har givet stødet til eller har ydet et væsentligt bidrag til"*¹⁶² Dermed ser det ud til, at Kommissionen vægter enhedsaspektet højere end mangfoldighedsaspektet.

Det mangfoldige aspekt er dog ikke helt væk – Kulturbyen skal gennemføre kunst- og kulturarrangementer, *"der kaster lys over den pågældende bys kultur.*"¹⁶³ Endvidere skal arrangementet præsentere EU-borgerne for *"personer og begivenheder, der har præget den pågældende bys historie og kultur.*"¹⁶⁴ Forskellen ligger i prioriteringen af det lokale og det fælles. Kommissionen arbejder fortsat med det udadrettede, og opdeler det i hhv. det fælles og det lokale. Det lokale består af den mangfoldige kultur som byen er repræsentant for, mens det fælles består af de fælles kulturstrømninger. I vægtningen af hhv. det lokale og det fælles er det lokale blevet nedprioriteret til fordel for det fælles. Det lokale er kun interessant, såfremt det er i en kontekst af enhed.

Et aspekt ved Kulturbyen i 1997-99 er, at der lægges markant op til samarbejde. Dette har, som jeg tidligere viste, grundlag i artikel 128, men var også til stede tidligere i Rådets indholdsudfyldning af Kulturbyen. Kulturbyen skal

*"fremme kunst- og kulturarrangementer med deltagelse af kulturarbejdere fra andre byer i andre medlemsstater i Unionen, der fører til etableringen af mere varige kultursamarbejder."*¹⁶⁵

¹⁶⁰ KOM(97)0549 endelig

¹⁶¹ KOM(97)0549 endelig

¹⁶² KOM(97)0549 endelig

¹⁶³ KOM(97)0549 endelig

¹⁶⁴ KOM(97)0549 endelig

¹⁶⁵ KOM(97)0549 endelig

Dette er en samarbejdsudfyldning af den europæiske dimension og et ønske om at Kulturbyen skal være med til at etablere et fælles kulturrum, der, som tidligere vist, kan fungere som beholder for en ny fælles EUropæisk kultur, som Unionen dermed tager ejerskab over. Dette ses også af forslaget om at Kulturbyen skal gennemføre

*"initiativer til forbedringen af adgangen og kendskabet til historiske bygninger og kulturgenstande."*¹⁶⁶

Dette er en direkte reference til bestemmelsen i artikel 128, hvor der lægges vægt på den kulturarv, der er af europæisk betydning og fremhæver, at der udover de nationale og regionale kulturer er en *"fælles kulturarv."*¹⁶⁷ Den Europæiske Kulturby skal derved fungere som en skaber og bevarer af det fælles kulturrum og være med til at skabe og understøtte en ny fælles kulturarv, som ifølge Sassatelli er et led i at skabe et forestillet EUropæisk fællesskab.

Adgangen til projektet har en betydning i forhold til integrationsdiskursen. Hvor Rådet tidligere havde åbnet op for, at det var landene i den demokratiske del af Europa, der havde adgang til EKB, foreslår Kommissionen at det bliver

*"de associerede lande i Central- og Østeuropa, Cypern, samt andre europæiske lande, med hvilke Fællesskabet har indgået samarbejdsaftaler, som indeholder en bestemmelse om kultur."*¹⁶⁸

For at deltage i Kulturbyprojektet skal man på den ene eller anden måde have gjort sig det fortjent gennem en bilateral aftale mellem EU og den pågældende stat. Man kan sige, at 1990udgavens mere åbne adgang til Kulturbyen er på vej til at blive indsnævret og derved lukker Kulturbyens subjekt sig omkring et potentielt EUropa forstået på den måde, at kun lande, der på et eller andet tidspunkt kan forestille at blive optaget som medlem i unionen, kan deltage i projektet. Dette kan tolkes som en ændring af *external governance*-diskursen og integrationsdiskursen ækvivalenskæder. I den forbindelse er det interessant at bemærke, at den særlige kulturmåned foreslås lukket ned. Dermed er Kulturbyen på vej til at lukke integrationsdiskursen omkring et veldefineret geografisk om-

¹⁶⁶ KOM(97)0549 endelig

¹⁶⁷ TEU Afsnit XII Kultur, artikel 151 EF (Tidligere artikel 128)

¹⁶⁸ KOM(97)0549 endelig

råde bestående af EUropa, ansøgerlande og så *'the wider Europe'*. Dermed er det ikke længere nok at være et demokratisk europæisk land. Den Europæiske Kulturby bliver et integrationsprojekt mellem medlemsstaterne og en gulerod for resten af Europa.

Dermed flytter eksternal-governance elementet direkte over i Kulturbyens diskursorden – hvor den hidtil havde ligget i kulturmånedens.

Med forslaget om at Kulturbyen er forpligtet til at gennemføre kulturprojekter der *"letter de unges adgang til kulturen"* og *"styrker den sociale samhørighed"* samt yder *"bidrag til udviklingen af den økonomiske aktivitet, bl.a. med hensyn til beskæftigelse og turisme"*¹⁶⁹ har Kommissionen plantet en cultural governance-diskurs og udfyldt den med en ækvivalenskæde bestående af regeneration, økonomisk udvikling, social samhørighed og turisme. Særligt i forhold til turismen er dette tydeligt:

*" – udvikling af helt ny type kulturturisme af høj kvalitet (alternative former for turisme, originale metoder til spredning af turiststrømmen, nye former for partnerskaber mellem de pågældende aktører) under hensyntagen til, hvor vigtigt det er at sikre en bæredygtig forvaltning af kulturarven og forene ønskerne hos de besøgende (modtagelse, information og overnatnings- og andre servicefaciliteter) og hos lokalbefolkningen (hensyn til livskvalitet og miljø mv.)"*¹⁷⁰

Som jeg tidligere har vist er det den kulturdrevne regenerations store problem, at det er utroligt vanskeligt at sikre at der bliver taget hensyn til bæredygtighed, livskvalitet etc. Som oftest bliver Kulturbyen gennemført i en form, hvor det økonomiske aspekt får forrang.

Her til sidst vil jeg se på, hvilke Europa'er der opereres med i Kommissionens forslag. I forhold til initiativets formål skulle det fremhæve de *"europæiske kulturers rige mangfoldighed og fælles træk samt bidrage til EU-borgernes kendskab til hinanden."*¹⁷¹ Der er altså ét Europa med flere kulturer, men Kulturbyen

¹⁶⁹ KOM(97)0549 endelig

¹⁷⁰ KOM(97)0549 endelig

¹⁷¹ KOM(97)0549 endelig

er til for EU-borgerne. Samtidig er arrangementet åbent overfor andre europæiske lande. Det er derfor ikke helt entydigt, hvilket Europa som er Kulturbyens Europa. Da initiativet skal bidrage til EU-borgernes kendskab til hinanden og samtidig præsentere de fælles kulturstrømninger for europæerne, er europæerne i en forstand ækvivaleret med EU-borgerne. Det er også EU-borgerne, der skal modtages, og byen skal *"fremme [...]arrangementer med deltagelse [...] fra byer i andre medlemsstater i Unionen."*¹⁷²

Kommissionens forslag har skabt en udfyldning af den flydende betegnelse - Den Europæiske Kulturby - ved at skabe en diskursorden bestående af integration mellem medlemsstaternes identitet baseret på hhv. oplysning om både det mangfoldige og det fælleseuropæiske gennem samarbejde. Derudover er *external-governance*-elementet blevet en del af integrationsdiskursen ved at fungere som en forberedelse til optagelse i EU. Ydermere er projektet i færd med at udvikle sig til et regenerationsprojekt med tydelig interdiskursivitet i forhold til byernes kulturbyfelt. Kulturbyens Europa objekt er splittet mellem EUropa og Europa. På den ene side er projektets formål at bringe EU-borgerne tættere på hinanden, men på den anden side kan ikke-medlemsstater deltage på lige fod i projektet. De skal så i yderste konsekvens præsentere et program, der er med til at integrere befolkningerne i en politisk union, som de ikke selv er medlemmer af.

7.2 Regionsudvalget

I marts 1998 kom Regionsudvalget med en udtalelse, hvor det indledningsvis blev forsøgt at lave en indholdsudfyldning af kultur, som i meget høj grad trækker på en diskurs om EU som fredsprojekt.

*"Kultur er det bedste middel til at løse konflikter mellem forskellige samfund."*¹⁷³

I stil med Kommissionens fokus på regeneration skriver Regionsudvalget:

¹⁷² EFT C 362 28/11/1997

¹⁷³ EFT 98/C 180/12

"Kulturelt samarbejde og gensidig forståelse baseret på respekt for de enkelte nationers og befolkningsgruppers særlige identitet bidrager til at skabe økonomisk sammenhæng og social retfærdighed."
174

Det handler således ikke om at oplyse borgerne om den europæiske mangfoldighed, men i højere grad om, at EU legitimerer sig selv gennem kulturprogrammer som en form for *cultural governance*. I modsætning til Kommissionen, sker dette dog ikke ved fokus på enhedsdimensionen, men ved en stærk fokusering på mangfoldighed. Arrangementet har, ifølge Regionsudvalget, været en lejlighed for en række byer til at vise *"hvordan kulturel kreativitet og det forenede Europas flerstemmighed (...) bedst fremmes."*¹⁷⁵

Derved udfylder Regionsudvalget kulturbydiskursen med mangfoldighed, men skriver samtidig at

*"arrangementet bekræfter kulturens internationale karakter, hvorved kulturen styrkes som et nyttigt og karakteristisk element i opbygningen af unionsborgerskabet."*¹⁷⁶

Regionsudvalget er på linie med Rådet og Kommissionen i forhold til det integrationsmæssige aspekt ved Kulturbyen, men integration er baseret på det mangfoldige i EU – ikke det fælles og enheden. Som en understregning af, at det er mangfoldighed, udtaler Regionsudvalget, at

*"arrangementet skal støtte lokale kulturværdier og særtræk for at understrege Europas flerkulturelle karakter."*¹⁷⁷

Dog støtter Regionsudvalget Kommissionens forslag om, at Kulturbyen skal centrere sig om et tema af *europæisk interesse*. Dette kunne indikere en divergerende opfattelse af, hvad *europæisk interesse* dækker over. I Regionsudvalget er det udfyldt med et mangfoldigt Europa og en mangfoldighed, der skaber enhed. Derved er jeg tilbage til identitetsdiskursens ækvivalenskæde, hvor det er af afgørende betydning om den består enhed eller mangfoldighed – det fælles eller det lokale eller en kombination af disse. Konsekvensen af Regionsudvalgets fokus

¹⁷⁴ EFT 98/C 180/12

¹⁷⁵ EFT 98/C 180/12

¹⁷⁶ EFT 98/C 180/12

¹⁷⁷ EFT 98/C 180/12

er, at Kulturbyens integrationsdiskurs bevæger sig i retning af *enhed i mangfoldighed*.

Regionsudvalget operer med et Europa, der ikke umiddelbart er identificerbart. Det består af et "vi", men der er ikke umiddelbart noget "dem". Europa består af nationers og befolkningsgruppers særlige identitet. *"Et af Europas redskaber på kulturområdet er arrangementet 'Den Europæisk Kulturby'"* – dermed må Kulturbyens Europa være ækvivaleret med EU. Derudover refereres der til *"det forenede Europas flerstemmighed"*, og kulturen er et nyttigt *"element i opbygningen af unionsborgerskabet."* Dog plæderer Regionsudvalget samtidig for, at der skal åbnes op for landene i Samarbejdsområdet, EU-ansøgerlandene og Schweiz. Dette har en betydning for den identitet, som Kulturbyen skal være med til at opbygge i den forstand, at der opereres med flere europaniveauer. EU-Europa er en del af Europa, men det sande Europa finder man i EUropa. Det er der, det 'rigtige' Europa findes og med tid bliver alle lande i Europa en del af dette EUropa. I Regionsudvalgets forståelse er regenerationsdimensionen en del af en *cultural governance*-ækvivalering, hvorved integrationsdiskursen i højere grad baserer sig på legitimitet. Ved at skabe forudsætningen for økonomisk vækst, øget beskæftigelse, udligning af social ulighed etc., legitimeres EU i højere grad end gennem en symbolsk konstruktion af en europæisk identitet.

7.3 Parlamentet

Jeg vil nu fortsætte med at se på, hvorledes Europa Parlamentet udfylder kulturbydiskursen i dette billede. Det empiriske materiale er hhv. Kulturudvalgets betænkning omkring Kommissionens forslag og Parlamentets efterfølgende behandling af forslag og betænkning.

Det første konfliktområde ligger i, hvorledes man skal imødekomme EF-traktatens artikel 128. Kommissionen havde lagt op til et *tema af europæisk interesse*, hvormed Kommissionen mente det fælles grundlag, Europa består af. Parlamentet derimod foreslog, at Kulturbyens program

"bygger på dens egen identitet, dens specificitet, dens historie og fremtid" ¹⁷⁸

Argumentationen for dette lyder:

"Det er blevet fremført, at det vigtigste er et projekt, som beskriver byen. I så henseende har erfaringen vist, at det er bedre at bygge et kulturår på eget potentiale, snarere end at udarbejde kulturelle programmer udelukkende på grundlag af udvekslinger eller lån fra foranstaltninger i andre byer eller regioner." ¹⁷⁹

Det er

"vigtigt at aktiviteterne i det væsentlige bygger på den pågældende bys aktiver, da kulturåret ellers blot bliver et sammensurium af importerede foranstaltninger uden den mindste forbindelse med den kulturelle foranstaltning og især uden nogen positive indvirkninger for byens skabende udviklinger og kulturelle liv." ¹⁸⁰

Dermed er der en forskel på Kommissionens og Parlamentets indholdsudfyldning af diskursordenen og især opfattelsen af, hvad det europæiske dækker over. Samtidig fastholder Parlamentet, at ansøgningen *"skal indeholde en beskrivelse af et kulturprojekt omkring et særligt tema af europæisk interesse"* ¹⁸¹ og Kommissionens kriterier for programmet accepteres mere eller mindre ukritisk. Dette kunne tyde på, at Parlamentet tillægger nodalpunktet 'europæisk interesse' en anden betydning end Kommissionen. Parlamentet ækvivalerer 'europæisk interesse' med mangfoldigheden og med det lokale og udadrettede. Dette lokale udgør fundamentet for etableringen af enheden - ikke omvendt.

Et springende punkt ligger i forhold til, hvem der har adgang til Kulturbyen. Parlamentet rejser spørgsmålet:

"Er det normalt, at arrangementet 'Europæisk Kulturby', som er tilrettelagt på initiativ af Den Europæiske Union, og som finansieres over Unionsbudgettet, bliver åbnet for byer uden for Den Europæiske Union." ¹⁸²

¹⁷⁸ EP, A4-0083/98, s. 5

¹⁷⁹ EP, A4-0083/98, s. 11

¹⁸⁰ EP, A4-0083/98, s. 11

¹⁸¹ EP, A4-0083/98, s. 7

¹⁸² EP, A4-0083/98, s.15

Desuden påpeger Parlamentet, at det er problematisk, at man samtidig laver et arrangement for borgerne i EU og så giver adgang til ikke-EU-borgere, og at der er en risiko for, at udnævnelsen af ikke-medlemsstatsbyer kan være slags kompensation for ikke at være blevet optaget i Fællesskabet. Parlamentet foreslår derfor, at Kulturbyen bliver forbeholdt medlemsstaterne, og at andre byer kan deltage i samarbejde med den udpegede by.¹⁸³ I forhold til Kulturmåned er det i Parlamentets forståelse sådan, at det var de selv samme argumenter, der havde *"fået den Europæiske Union til at indføre 'Den Europæisk Kulturmåned', der i det væsentlige henvendte sig til de central- og østeuropæiske lande."*¹⁸⁴ Det får Parlamentet til at foreslå at Kulturmåned skal fortsætte, med samme argumentation som i 1990:

*"[...] kulturmåned vil hjælpe ikke-medlemslande til at udvikle deres kulturelle rigdom [sic] i afventning af, at deres integration i Unionen kan give dem mulighed for at overskride dette stadium og en af deres byer blive udpeget til europæisk kulturby."*¹⁸⁵

Parlamentet har dermed skubbet *external governance*-diskursen ud af Kulturbyens diskursorden. Kulturmåned har til formål at forberede et ikke-EUropa på at blive en del af EUropa. Det betyder at, Kulturbyen får EUropa som objekt og Kulturmåned får ikke-EUropa som objekt.

Udlægningen af Kulturmåned som forberedelse til medlemskab er i overensstemmelse med Parlamentets tidligere forestillinger fra 1990. Derimod passer det ikke med Rådets samme. Der var argumentationen, som jeg var inde på tidligere, at det var den overvældende interesse fra byer i stater, der både var og ikke var medlemmer af Fællesskabet, der var anledningen til etableringen af yderligere en kulturbegivenhed.

Præcist som Kommissionen tilføjer Parlamentet en betragtning omkring de hidtidige erfaringer i byerne, og endnu engang bliver der trukket på diskurser fra byernes kulturbyfelt. For det første har erfaringen været at

¹⁸³ EP, A4-0083/98, s. 9

¹⁸⁴ EP, A4-0083/98, s. 16

¹⁸⁵ EP, A4-0083/98, s. 16

*"indvirkningen af arrangementet er positivt med hensyn til genklang i medierne, der kulturelle og turistmæssige udvikling[.]"*¹⁸⁶

Kulturbyen er ifølge Parlamentet en mulighed for en *"markedsføring af stedet for turister, især de udenlandske turistmarkeder reagerer positivt"*.¹⁸⁷ Kulturbyen har desuden været et *"incitament for byens kulturelle liv, som ikke altid varer ved, når begivenheden har fundet sted;"*

Derudover har Kulturbyen være en *"platform for markedsføring af stedet for turister, især de udenlandske turistmarkeder[.]"* og derudover giver det *"store økonomiske fordele på mærkbare områder (f.eks. et forbedret image.)"*¹⁸⁸

Det ville da også undre andet. Kulturbyen blev i 1985 etableret som en udadvendt kulturbegivenhed, der skulle tiltrække Fællesskabets borgere. Det kan derfor ikke komme som en overraskelse, at turistmarkederne kunne tænkes at reagere positivt. Forskellen er, at projektets oprindelige turisdiskurs var knyttet til en forestilling om opbygningen af europæisk identitet gennem oplysning og ikke blev undfanget som et økonomisk værktøj for de involverede byer. Turistdiskursen er dermed under forandring. Den er primært et spørgsmål om økonomi og image, hvilket jeg tidligere har indikeret kan have en uheldig påvirkning på Kulturbyen. Især fordi de positive erfaringer har en tendens til ikke at vare udover selve kulturbyåret. Derfor foreslår Parlamentet, at der skal tilføjes et krav om at projekterne

*"integreres i en dynamisk foranstaltning på mellemlang sigt." Og at der kun kan "blive et permanent udbytte af et kulturår, hvis alle foranstaltningerne indpasses i et langsigtet kulturel projekt."*¹⁸⁹

Parlamentet ønsker dermed at gøre byerne ansvarlige for at gennemføre en langsigtet kulturel udvikling og lade denne passe til Kulturbyen. Kulturbyens primære identitetsskabende funktion bliver derved udfordret af turisdiskursens anden betydning som element i den økonomiske udviklingsstrategi.

¹⁸⁶ EP, A4-0083/98, s. 4

¹⁸⁷ EP, A4-0083/98, s. 12

¹⁸⁸ EP, A4-0083/98, s. 12

¹⁸⁹ EP, A4-0083/98 s. 16

Jeg vil nu se på, hvordan parlamentets medlemmer artikulerer de samme diskurser. I parlamentsdebatten er der flere varierende udfyldninger af diskurserne, og som jeg følgelig vil vise flere forskellige forestillinger om Kulturbyen kommer til udtryk.

I debatten fra den 29. april 1998 kommer det fra kulturudvalgets ordfører, Monfils, til udtryk, at arrangementet ikke skal være *"en simpel fremvisning af kunst fra andre lande og byer"*,¹⁹⁰ men derimod *"at det kulturelle projekt finder sine rødder i byens sociale netværk."*¹⁹¹ Dette bliver gentaget i andenbehandlingen: *"Et vellykket kulturår bygger hovedsageligt på byens egne ressourcer og egne særpræg, historie og udfordringer..."*¹⁹² Men der skal være en vurdering af byens kulturelle projekts europæiske betydning.¹⁹³ Dermed har Monfils udfyldt kulturbydiskursen med det lokale udadrettede og gør mangfoldighed til en del af ækvivalenskæden. Denne forståelse er Heinisch umiddelbart ikke helt enig i:

*"Kun de byer, som sætter deres bys kultur ind i en europæisk kontekst, har chancen for at få denne titel, denne udmærkelse. Hvor har byen modtaget indflydelse fra Europa, og hvor udgik der virkninger på Europa fra den?"*¹⁹⁴

Og han fortsætter med referere til, at det er vigtigt med:

*"medlemsstaternes kultursuverænitet af hensyn til den europæiske mangfoldighed. Dog gælder det i forbindelse med 'Den Europæiske Kulturby' netop om trods al opmærksomhed over den rigdom, som denne mangfoldighed betyder, ikke at miste den fælles rod af syne, hvorfra denne mangfoldighed er vokset frem."*¹⁹⁵

Dermed har Europa har et fælles – en fælles rod - som i forbindelse med kulturbyinitiativet skal fremhæves. Staterne har selv ansvaret for at fremhæve og pleje deres særegne kulturer. Kulturbyen er primært et kulturelt integrationsprojekt, der handler om at etablere enhed i mangfoldighed.

¹⁹⁰ Monfils, EP, 29. april 1998.

¹⁹¹ Monfils, EP, 29. april 1998

¹⁹² Monfils, EP 12. januar 1999

¹⁹³ Monfils, EP, 28. april 1998

¹⁹⁴ Heinisch, EP, 29. april 1998

¹⁹⁵ Heinisch, EP, 29. april 1998

Heinisch derimod mener, at det fælles marked, institutionerne og den fælles valuta er resultater af en europæisk enhed. Formålet er, at de mennesker, *"som bor i Den Europæisk Union, vokser tættere sammen"*. Men fundamentet som Unionens fællesskab bygger på,

*"er noget som allerede i flere tusinde år har forbundet befolkningerne på vores kontinent. Det er deres fælles kultur."*¹⁹⁶

*"Den Europæiske Kulturby bygger på den tanke. Det søger at finde det, som overhovedet kunne få europæerne til at indlede en politisk enhed og udnytter det til at styrke enheden."*¹⁹⁷

Heinisch spiller på flere forskellige diskurser – han referer direkte til en geografisk forståelse af Europa, men samtidig er dette geografiske Europa knyttet sammen af fælles kultur eller fælles værdier. Derved er Europa ækvivaleret med kultur. Endelig ækvivalerer han den europæiske enhed med enheden i EU, hvorved EU ækvivaleres med enhed og Europa.

Disse tre eksempler viser, at det ikke er muligt at fastlægge én betydning af nodalpunktet – 'europæisk interesse' – for det rejser spørgsmål om, hvad især Europa er, og hvad det er baseret på. Når det knyttes til forskellige parlamentsmedlemmers diskursive konstruktion af Kulturbyen, bliver europæisk interesse tillagt betydning alt afhængigt hvilken EUropa, integrations og identitetsforståelse det pågældende medlem har. Hver enkelt parlamentsmedlem har sine egne ækvivalenskæder, men mener på trods af dette, at de er enige om indholdsudfyldningen af Den Europæiske Kulturby og støtter op om forslaget og Kulturudvalgets ændringer.

I forhold til regenerationsdiskursen finder vi et eksempel hos Vaz da Silva, der mener at Kulturbyen siden 1985 har

*"antaget stadig nye former og har i de seneste år vist en modenhed, der er kommet til udtryk ikke blot i sammenhæng og fornyelse i de fleste af de programmer, som byerne har lagt frem, men fremfor alt i den vægt, som byfornyelsen har haft i visse tilfælde."*¹⁹⁸

¹⁹⁶ Heinisch, EP, 29. april 1998

¹⁹⁷ Heinisch, EP, 29. april 1998

¹⁹⁸ Vaz da Silva, EP, 29. april 1998 (Stavefejl i original.)

Denne holdning deles af Kestilijn-Sierens: Kulturbyen

"hører til de få projekter, der taler til alles fantasi, giver byen ikke så få økonomiske fordele, og som kan regne med erhvervslivets støtte."
¹⁹⁹

Der er på dette tidspunkt ikke andre i Parlamentet, der referer til Kulturbyens regenerationspotentialer. Jeg vælger at fortolke det således, at regeneration er et afledt element af Kulturbyen og endnu ikke en selvstændig diskurs blandt parlamentsmedlemmerne. Derved er der i Parlamentet måske ikke i så høj grad sket et skifte væk fra den symbolske konstruktion af den europæiske identitet over imod den cultural governance, som kom til udtryk i Kulturudvalgets rapport.

I Udvalgets betænkning fandt jeg, at kulturbydiskursens diskurser bestod af integration, mangfoldighed, *external governance*. Integrationen var forbeholdt medlemsstaterne, mens *external governance* kom til udtryk i kulturmånedens. Den skulle fungere som en forberedelse til senere optagelse i Unionen.

7.4 Rådet

Jeg vil i dette afsnit se på Rådets kulturbydiskursorden. Som tidligere nævnt præsenterede Rådet den fælles holdning, der på mange måder overhovedet ikke var fælles, men derimod et udtryk for Rådets holdning alene.

På grund af de reelle magtforhold mellem institutionerne i EU er der ikke lige adgang til at forme og udfylde en diskurs. I sidste ende har alle Rådets medlemmer en de facto vetoet på grund af kravet om enstemmighed på det kulturelle område. Dette betyder, at udformningen af kulturbydiskursen er underlagt et asymmetrisk magtforhold, og det er derved Rådet, der i sidste ende har det afgørende ord i forhold til at lukke diskurserne og etablere EU's samlede diskursorden. Dette er et eksempel på kritikken af diskursteoriens manglende fokus på, at det ikke er alle, der har lige adgang til at artikulere elementer på nye måder og derved skabe forandring. Dette gør sig også gældende i forholdet mellem EU's og byernes artikulation af kulturbydiskursen – hvor EU's artikulation af kulturbydiskursens elementer ændrer grundlæggende på byernes. Dog har Byerne en de

¹⁹⁹ Kestilijn-Sierens, EP, 29. april 1998

facto magt til at forme deres egne diskurser i form af den praktiske gennemførelse af projektet, hvilket giver dem en anden form for adgang til at artikulere kulturbydiskurserne.

For at vende tilbage til diskurserne i EU's kulturbydiskursorden er den måske vigtigste ændring, Rådet foretager, beslutningen om, at Kulturbyen igen skal rotere mellem medlemsstaterne.

”Kulturby'-arrangementet er så betydningsfuldt og væsentligt, at der bør indføres en rotationsordning for udpegelsen, som sikrer, at der udvælges en by i hver medlemsstat med jævne mellemrum; en forudsigelig, sammenhængende og gennemsigtig rotationsordning vil bedst kunne tilvejebringes ved en fælles beslutning, hvormed den rækkefølge, hvori medlemsstaterne er værter for arrangementet, bliver fastlagt;”²⁰⁰

Dermed bliver konkurrenceelementet helt fjernet fra Kulturbyen – det skulle ellers have været med til at styrke kvaliteten af programmet. Rådet står her i et dilemma i forhold til konkurrencen mellem byerne og den retfærdige fordeling af Kulturbyer. Ikke imellem byer, men mellem stater.

En anden ændring er, at Rådet foretager en navneændring af projektet, så det kommer til at hedde *”Den Europæiske Kulturhovedstad”*.²⁰¹ Denne navneændring foreslås med reference til almindelig praksis blandt medlemsstaterne, der opererer med forskellige betegnelser for arrangementet, men den har også en symbolsk signalværdi. Hvert år er en eller flere byer hovedstad (sic) for den europæiske kultur.

Dog er der sket en forskydning i forhold til Rådets opfattelse af formålet med Kulturbyen. Som tidligere nævnt var formålet i 1985 at skabe integration mellem medlemsstaternes befolkninger – bliver det til, at programmet skal *”medvirke til at give de europæiske borgere større kendskab til hinanden.”*²⁰² Dermed har Rådet imødekommet den kritik, som Parlamentet ytrede allerede i 1990. Denne ændring i sprogbrugen er dog ikke mere fasttømret end, at Pressetjenesten i de-

²⁰⁰ EFT 98/C 285/05

²⁰¹ Jeg fortsætter dog gennem resten af opgaven at referere til Den Europæiske Kulturby.

²⁰² EFT 98/C 285/06. Min understregning.

res pressemeddelelse fra juni måned fortsat referer til EU-borgerne i stedet for europæerene.²⁰³ Man kan ikke både invitere ikke-medlemsstater og så kræve, at de etablerer et EU-integrationsprojekt.

Rådet accepterer dog Kommissionens forslag om, at ikke-medlemsstater fortsat skal kunne deltage i projektet og beslutter, at der skal være to samtidige kulturhovedstæder. Med lukningen af kulturmåned er det Kulturbyen, der skal varetage *external-governance*. Det nye er at *"[d]er bør være en sammenhæng mellem programmerne i de byer, der er udpeget samme år."*²⁰⁴ Dette er en gentagelse af det samarbejdsprincip, som er fastlagt i art. 128. I kulturbyssammenhæng skal samarbejdet foregå udover Fællesskabets grænser. Sammenlagt betyder det, at projektets integrationsdiskurs ser ud til at være en reel europæisk integrationsdiskurs. Også de fremtidige potentielle medlemmer af Fællesskabet skal have adgang til at deltage.

I modsætning til Kommissionen, der som ovenfor vist primært havde retningsbestemt projektet som europæisk udadrettet, ønsker Rådet en kombination, så både det lokale og det fælles bliver repræsenteret udadrettet.

*"Hver udpeget by bør tilrettelægge et program med kulturarrangementer, der fremhæver byens egen kultur og kulturarv såvel som dens plads i den fælles kulturarv."*²⁰⁵

Men Rådet er ikke helt konsistent, for samtidig har Rådet lavet en fortegnelse over planlægnings og evalueringskriterier. Her har *"præsentation af fælles kunstneriske strømninger"* fået en markant forrang for den lokale kulturarv. Rådet forsøger herved at balancere forholdet mellem det lokale og det europæiske – enheden og mangfoldigheden. I Rådets forslag fjernes konkurrencen og den europæisering, som Kommissionen lagde op til, bliver tøjlet. Kulturbyen er stadigvæk *de facto* et mellemstatsligt anliggende. Medlemsstaten udpeger sin kandidat, der så godkendes af Rådet. I forhold til ikke-medlemsstater er det europæiske fortsat tilstede. Her kan alle europæiske tredjelande nemlig indstille en kandidat direkte til Rådet – hvilket gør, at konkurrencen om EU's gunst kommer til

²⁰³ PRES/98/168

²⁰⁴ EFT 98/C 285/06

²⁰⁵ EFT 98/C 285/06

at foregå udenfor Fællesskabet i den forstand, at Parlamentet ikke får noget at sige.

7.5 Parlamentet II

Når jeg i dette billede ser mig nødsaget til at vise Parlamentets diskursfastlæggelse to gange, hænger det sammen med deres forslag om at forkaste den fælles holdning.²⁰⁶ Gennem forligsudvalgsinstitutionen lykkedes det at komme til enighed, og jeg har derfor fundet det for gavnligt at vise, hvorledes Parlamentets nye kulturbydiskurs ser ud i andenbehandlingen. Forligsinstitutionens arbejde er foregået uformelt og som korridorforhandlinger. Det er derfor ikke muligt at analysere disse.

Jeg vil kort vise, hvorledes Parlamentet argumenterer imod Rådets fælles holdning. Debatten er centreret om hhv. beføjelser og interne magtforhold mellem institutionerne samt Kulturbyen som helhed. Eksempelvis argumenter Monfils for at Rådets rotationsordning er ensbetydende med *"et stift system, hvor valget af byer ikke længere er baseret på et kvalitetskriterium med hensyn til projekterne, men på en simpel politisk beslutning[.]"*²⁰⁷ Dermed har Monfils skabt ækvivalens mellem konkurrence og juryens arbejde og accepterer ikke Rådets ønske om en ligelig fordeling af Kulturbyerne i hele Fællesskabet. Dette gør han især ikke, fordi han mener systemet er "grotesk":

*"Ministerrådet har endda glemt, at Europas udvidelse vil komme inden 2019 – man forestiller sig det – og med det system, det fastsætter, vil nye medlemmer ikke engang have mulighed for at udnævne deres by, medmindre Rådet for at fortsætte deres brillante tankegang, samles på ny for at organisere en turnering blandt de 11 lande i Den Europæiske Union i perioden 2020-2031."*²⁰⁸

Udover at ytre en heftig kritik af Rådet, som resten af talerne mere eller mindre gentager, får Monfils skabt en ækvivalering af Kulturbyens Europa med Europa. Europa bliver i fremtiden udvidet – i form af Fællesskabets udvidelse.

²⁰⁶ A4-0509/98

²⁰⁷ Monfils, EP, 12. januar 1999

²⁰⁸ Monfils, EP, 12. januar 1999

De Coene kritiserer også beslutningen og refererer til, at manglen på kvalitative krav i Rådets forslag *"går ud fra at alle lande er lige kulturelle,"* hvormed han mener, at *"det ene land rummer sandsynligvis flere mulige kulturbyer end det andet."*²⁰⁹ Dette må betyde, at en kulturby skal have en vis størrelse og et vist (europæisk) indhold for at kunne retfærdiggøre en udpegelse.

Jeg vil ikke dvæle ved forhandlingen om forkastelse, men gå videre til indstillingen ved andenbehandlingen, hvor Parlamentets anden udfyldning af Kulturbyens diskursorden etableres. Ændringsforslagene, som Parlamentet skal vedtage, er faktisk allerede godkendt af Rådet før vedtagelsen.²¹⁰ Derfor er de ændringsforslag, der stilles, godkendt, og det må derfor siges at være den endelige etablering af EU's kulturbydiskursorden.

Rådet accepterer således genetableringen af en jury og Parlamentets rolle i forhold til udnævnelsen af Kulturbyen. Rådets rotationsordning accepteres af Parlamentet – om end modvilligt. Som Monfils lakonisk konstaterer:

*"Vi står nu foran et valg. Vi kan enten fortsætte den nyttesløse dialog med Rådet og på den måde i månedsvist udpine den procedure, der er omfattet af artikel 189 – og jeg tror for øvrigt ikke, at der herefter vil være hverken en sejrherre eller en besejret; dette ville kunne fortsætte i det uendelige."*²¹¹

Et af Parlamentets ændringsforslag er, at Kulturbyen skal bestå af et

*"kulturprojekt af europæisk dimension og hovedsageligt baseret på kultursamarbejde[.]"*²¹²

Derudover skal byen fremhæve

*"de fælles europæiske kulturstrømninger, som den har givet inspiration til eller har ydet et væsentligt bidrag til."*²¹³

Dette er hentet direkte fra Kommissionens forslag og er for mig at se en fokusering på det fælleseuropæiske baseret på enhed. Med erindringen om at Parlamentet i førstebehandlingen med henvisning til art. 128 argumenterede for, at

²⁰⁹ De Coene, EP, 12. januar 1999

²¹⁰ Monfils, EP, 9. marts 1999

²¹¹ Monfils, EP, 9. marts 1999

²¹² A4-0106/99, s. 6

²¹³ A4-0106/99, s. 6

Kulturbyen skulle være baseret på egen identitet, specificitet, historie og fremtid med *”ønsket om at bidrage til den europæiske kulturelle udvikling og mangfoldighed;*²¹⁴ faktisk ønskede at lade Kulturbyen være et lokalt udadrettet projekt, ser der ud til at Parlamentets integrationsdiskurs er under forandring og bevæger sig i retning af, at mangfoldigheden skal være europæisk.

En anden væsentlig tilføjelse til Rådets forslag er ønsket om at

*”sikre, at brede befolkningslag mobiliseres og deltager i projektet, således at foranstaltningen har en social virkning og skaber resultater, der rækker ud over det år, hvor arrangementet foregår.”*²¹⁵

Kulturbyen skal derved også have en social dimension og være med til at skabe social samhørighed i EU. Det siger dog ikke noget om hvor i byen eller EU som helhed. Det er dog et udtryk for den *cultural governance*-diskurs, som jeg tidligere har omtalt.

Jeg vil nu se på den sidste artikulation af diskursordenens diskurser i Parlamentets debat. Monfils:

*”Europa-Parlamentet ønskede et valg mellem byer baseret på projekternes kvalitet uden hverken indblanding fra medlemsstaterne, eller et valg ed hjælp fællesskabsmetoden, det vil sige sambeslutning.”*²¹⁶

Juryen er dermed ækvivaleret med kvalitet og medlemsstaterne med manglende kvalitet. I kampen for en jury ligger kampen om ejerskab. Hvis medlemsstaterne udpeger værterne, ligger det symbolske ejerskab hos medlemsstaterne. Hvis en jury – bestående af EU-repræsentanter – udpeger værtsbyen, er det symbolske ejerskab EU's. Det er Vaz da Silva også opmærksom på.

*”Den Europæiske Kulturhovedstad’ er blevet en succeshistorie. Den er blevet medlemsstaternes visitkort, og man forstår derfor godt, at det er et følsomt spørgsmål at ville begrænse deres magt til at bestemme tid og indhold.”*²¹⁷

²¹⁴ A4-0083/98, s. 5

²¹⁵ A4-0106/99, s. 6

²¹⁶ Monfils, EP, 9. marts 1999

²¹⁷ Vaz da Silva, EP, 9. marts 1999

Denne succeshistorie er for Vaz da Silva så vigtig, at den bliver nødt til at blive gjort til et fællesskabsanliggende. Kun derigennem kan projektets succes fortsætte. Noget af det, som Vaz da Silva ønsker, er at

*”sikre, at programmet bidrog til en reel ændring i byernes og deres borgeres livskvalitet også i tiden efter festlighederne.”*²¹⁸

Hermed er formålsrationalet flyttet fra europæisk integration og opbygningen af en europæisk identitet – om den så er baseret på enhed eller mangfoldighed – over mod *cultural-governance* med byens borgere som objekt: at medvirke til de enkelte borgeres livskvalitet og etableringen af social samhørighed.

Samtidig fortsætter projektet i andres diskurs med at være et spørgsmål om europæiske integration. Sichrovsky mener eksempelvis at:

*”Der er én ting vi ikke må glemme, og det er, at Europas kulturhovedstad i et fremtidigt forenet Europa ikke kun repræsenterer sig selv, men også vil være Europas kulturambassadør i denne periode.”*²¹⁹

Hans Europa består af et udvidet EUropa, der er i stand til at repræsentere Europa. Og når denne ene by kan være repræsentant for EUropa, må det betyde at den orienterer sig imod de fælles elementer. Dermed er vi tilbage ved spørgsmålet om enhed i mangfoldighed.

I forhold til Kulturbyens Europa siger Sichrovsky:

*”Det vigtige her er indholdet, sådan som det f.eks. er oplyst i artikel 2a, herunder kravet om, at dialogen mellem europæiske kulturkredse og de andre verdenskulturer understreges.”*²²⁰

Så Europa er en verdenskultur – der består af flere kulturkredse. Og i forhold til hvilket Europa, der refereres til, kan man af Sichrovskys tidligere citat, hvor han gør Kulturbyen til ambassadør for *”fremtidigt forenet Europa”*, se at Europa opfattes som en splittet enhed: det østlige og det vestlige Europa. Eftersom dette fremtidige forenede Europa er et nyt EUropa, ækvivaleres hans Europa med EUropa.

²¹⁸ Vaz da Silva, EP, 9, marts 1999

²¹⁹ Sichrovsky, EP, 9, marts 1999

²²⁰ Sichrovsky, EP, 9, marts 1999

“De arkitektoniske skatte i Europa er et udtryk for vores forskellige identiteter og samtidig et udtryk for vores fælles rødder, hvor materiale, elementer former og rum sammensættes, forenes og skilles i den stadige søgen efter harmoni mellem tradition og nytænkning. Kendskabet til og forståelsen for de arkitektoniske skatte er således grundlæggende, når man skal definere sin egen kulturelle identitet, og de bliver til afslørende vidnesbyrd om vores rødder og vores historie.”²²¹

Ovenstående citat vidner dog også om at den oplysningsmæssige del af konstruktionen af identitet ikke er forladt. Den eksisterer stadigvæk og spiller en rolle i forhold til at definere, hvorfor Kulturbyen er nødvendig.

7.6 Delkonklusion

Kommissionens forslag om at gøre Kulturbyprojektet til et fællesskabsinitiativ baseret på en åben konkurrence mellem de europæiske byer og derved forsøge at komme ud over nationalstaten gennem en såkaldt europæisk udvælgelsesprocedure strandede hos Rådet. Rådet ønsker ikke at afgive den formelle eller reelle magt over udnævnelsen af Kulturbyerne. Kommissionen udfylder kulturbydiskursen med et projekt med europæisk interesse, hvor europæisk ækvivaleres med enhed og det udadrettede. Regionsudvalget forsøger at udfordre denne udfyldning af knudepunktet *europæisk interesse* ved at ækvivalere Europa med mangfoldighed – dog stadig baseret på det udadrettede. I modsætning hertil står Parlamentet, der vedtager en formulering af den *europæiske interesse*, hvor europæisk er ækvivaleret med mangfoldigheden og som samtidig ønsker det lokale udadrettede – hvor en by viser sig frem for Europa. Der var dog blandt parlamentsmedlemmerne ikke konsensus om denne indholdsudfyldning, og alle mulige udfyldninger er faktisk repræsenteret. Efter Rådets fælles holdning ser det dog ud til, at Parlamentet bevæger sig i retningen af den mere fællesorienterede indholdsudfyldning af europæisk interesse.

Rådet bevæger sig langsomt i retningen af det europæiske, men fortsat med en udfyldning af det lokale. (Rådets medlemmer repræsenterer nationalstaternes og har derved svært ved at acceptere Kommissionens enhedsdimension.)

²²¹ Baldi, EP, 9. marts 1999

Samtidig ser det ud til at Kulturbyen er ved at få en regulær *cultural-governance*-diskurs plantet i diskursordenen – især fra Regionaludvalget og Parlamentet. Kulturpolitikken bliver i højere grad et element i opbygningen af EU-borgerskabet og en legitimering af EU gennem beskæftigelsesprojekter, økonomisk vækst, etc. Derved er kulturbydiskursen skiftet fra den symbolske konstruktion af fællesskabet, som især Cris Shore har været kritisk overfor. Ydermere forsøger Kommissionen at komme ud over, hvad Lisanne Wilken betegner som "symbolsk at vise flaget" – ved at kræve, at kulturprojekterne har en udvidet kulturforståelse sammenlignet med kulturpolitikens rationaler. På trods af Kommissionens forsøg på at etablere et fællesskabsprojekt ender det til sidst med, at Rådet modsætter sig dette og får lukket diskursen om et projekt, hvor det fortsat er medlemsstaterne *de facto*, der kontrollerer udpegelsen af værtsbyen og derved får etableret et mellemstatsligt fællesskab.

8 2003-05 – EU UDVIDES – KULTURBYEN UDVIDES

I 2003 stiller Kommissionen forslag om at ændre kulturbyprogrammet – endnu inden det forrige har stået sin prøve. Problemet var, at EU var under udvidelse, og at Rådet havde valgt at sidde advarslen fra Parlamentet overhørig. Som jeg viste i forrige kapitel gennemførte Rådet en udgave af den Europæiske Kulturby, der var baseret på rotation. Alle medlemsstaterne kunne på skift indstille en kandidat til titlen som Kulturby. Problemet opstår med EU's udvidelse fra 15 til 25 lande, for skal man lade de 10 nye lande vente til 2019 med at få muligheden for at deltage i programmet på lige fod med de 15 medlemsstater. Dette forsøger Kommissionen at råde bod på, ved at lave en ny kronologi, hvor der sideløbende med de *gamle medlemsstater* kører en kronologi med *de nye medlemsstater*. Derved er EU blevet opdelt i to grupper – de samme grupper som Europa før murens fald var opdelt i.

Beslutningen fra 1999 om at etablere en jury kommer også under pres. I praksis har de enkelte medlemsstater haft en *de facto* selvbestemmelsesret, ef-

tersom de kun har indstillet en enkelt kandidat til titlen. Dette har medført en kritik fra juryen, der ikke har kunnet se formålet med dens arbejde.²²²

I dette fjerde billede forsøger Parlamentet at åbne for diskursen ved at kræve ændringer i programmet, der strækker sig ud over Kommissionens forslag. Kommissionens forslag handler udelukkende om at tilføje de 10 nye medlemsstater, men lejligheden bliver anvendt af Parlamentet til at reartikulere store dele af Kulturbyens diskursorden. For den samlede EU Kulturbydiskurs får det ingen eller ringe betydning, udover at kort tid efter denne ændring kommer Kommissionen med det foreløbigt sidste ændringsforslag. Her tager man bl.a. konsekvensen af den debat og kritik, der har været af programmet fra flere kanter.

8.1 Kommissionen

Forslaget fra Kommissionen går i hovedtræk ud på at gøre plads til de 10 nye, primært østeuropæiske medlemsstater i Kulturbysamarbejdet, ved at tilføje dem i en ny parallel kronologi således, at der er to kulturhovedstæder fra Fællesskabet samtidigt. Baggrunden for at udvide Kulturbysamarbejdet med de ti nye lande er:

*"I betragtning af arrangementet Europæiske Kulturhovedstads symbolske betydning og virkning og den interesse, som de nye medlemsstater har udvist for aktionen forekommer det nødvendigt, at de kan deltage i den uden at skulle afvente en ajourføring af afgørelse 1419/1999/EF, som ville komme til at omfatte en ny kronologisk afgørelse blandt medlemsstaterne fra år 2020."*²²³

Dette har en betydning for den tidligere *external governance*-diskurs, men også for Kulturbyens Europa objekt

I forhold til *external-governance*-diskursen sker denne ændring eftersom der ikke ændres ved, at de to udpegede byer i Fællesskabet skal samarbejde og koordinere program, indhold og afvikling. Fra 1999 havde det den effekt, at EU kunne udføre en form for *external governance* i forhold ikke-medlemslande. Med optagelsen af de 10 nye lande og kan det hævdes, at denne *external governance*

²²² Nomination Report 2006.

²²³ KOM(2003) 700 endelig, s. 3

kommer til at foregå internt i Fællesskabet mellem et EU-10 og EU-15. Samtidig ændres der ikke ved at tredjelande også kan have en Kulturby, og formålet med programmet er uændret:

"[at] fremhæve de europæiske kulturers rigdom og mangfoldighed samt deres fælles træk og medvirke til at give de europæiske borger større kendskab til hinanden." ²²⁴

Som jeg tidligere har været inde på, havde bestemmelsen fra 1999 om at indføre en jury ikke haft den ønskede hensigt. Byerne indstillede kun én kandidat til værtskabet. Derudover blevet det kritiseret, at der var en tendens til, at den udpegede by primært gennemførte en lokal eller national fremvisning af kultur – frem for at gennemføre et europæisk samarbejde. Den samlede kritik fik Kommissionen til at konkludere:

"Den europæiske dimension i projekterne for de byer, der er blevet udpeget tidligere, er nemlig af og til blevet betragtet som værende relativt begrænset; derfor er det vigtigt sammen at finde muligheder for at forbedre den europæiske merværdi af aktioner på området." ²²⁵

Kommissionen introducerer her et nyt begreb i forhold til Kulturbyen – nemlig *europæisk merværdi*. Med reference til Kommissionens tidligere udfyldning af *europæisk interesse*, kan det forestilles at referere direkte til kultursamarbejdet staterne imellem. Kultursamarbejdet bliver derved en værdi i sig selv og som jeg tidligere har været inde på med til at skabe fundamentet for et forestillet fællesskab og et kulturrum med en ny EUropæisk kultur.

Kommissionen drager dog ikke selv konsekvensen af sin egen kritik. Forslaget er begrænset til at gennemføre den dobbelte kronologi. Dog lover Kommissionen, at den inden for et halvt år vil komme med et nyt forslag, der skal råde bod på kritikken. Det er dette forslag, der på nuværende tidspunkt er under behandling i EU, jeg vil afslutte analysen med.

²²⁴ KOM(2003) 700 endelig, s. 2

²²⁵ KOM(2003) 700 endelig, s. 3-4

8.2 Regionsudvalget

Regionaludvalget mener, at Kulturbyen er en ideel anledning til at *"fremvise, understøtte, berige og opleve det bredere kulturelle perspektiv, der vil blive en følge af EU's udvidelse"*. Dog gør Regionsudvalget opmærksom på, at det tagne skridt ikke skal *"opfattes som et forsøg på eller benyttes til at skelne mellem medlemsstaterne"*.²²⁶ Regionaludvalget forsøger derved at tage brodden af kritikken af opdelingen af EUropa i to.

Kulturbyarrangementet er ifølge Regionsudvalget en gylden mulighed til *"at fremskynde integration, fremme forståelse og udvikle den europæiske identitet samt at medvirke til at give de europæiske borgere større kendskab til hinanden"*,²²⁷ ved at kræve, at der er synergi mellem de to medlemsstaters byer. Regionsudvalget ækvivalerer hermed integration og identitet med EUropæisk integration og EUropæisk identitet.

I forhold til enhed og mangfoldighed og vægtningen af forholdet mellem det europæiske og det lokale mener Regionsudvalget, at Kulturbyen

*"har en vigtig europæisk dimension. Det[Regionsudvalget] mener, at dette måske ikke altid er det stærkeste aspekt ved de nominerede byer, idet nationale hensyn kan spille ind, når medlemsstaterne indgiver ansøgninger."*²²⁸

Regionsudvalget anser altså ikke det nationale for at være mangfoldigt nok; nationalstaterne er ikke udtryk for den rigtige mangfoldighed i EUropa. Kun gennem en fremvisning af den europæiske mangfoldighed opnår Kulturbyen en europæisk dimension. Denne europæiske mangfoldighed kommer ikke til udtryk gennem det lokale/regionale eller det nationale, men derimod gennem samarbejdet mellem flere regionale eller nationale grupper.

Jeg vil nu vende mig til Parlamentets behandling af Kommissionens forslag.

²²⁶ EFT 2004/C 121/15

²²⁷ EFT 2004/C 121/16

²²⁸ EFT 2004/C 121/17

8.3 Parlamentet

Det er ikke tilfældigt hvilke emner, der diskuteres i denne periode, og det er derfor naturligt, at Kommissionens foreslåede ændring er i centrum for debatten. Men Parlamentet benytter lejligheden til også at debattere den mere generelle forståelse af Kulturbyen og især udvælgelsesproceduren, hvorved Kulturbyens diskurser endnu engang bliver reartikuleret.

I Kulturudvalgets betænkning godkendes Kommissionens forslag umiddelbart, mens der er uenighed i selve Parlamentet. En del mener, at man skal acceptere forslaget, men kræve at staterne forpligtes til at indstille mindst 2 kandidatbyer. Den anden del ønsker at stoppe op og ændre hele konceptet og gøre *misdåden* fra Rådet i 1999 god igen og ”*indføre en sand europæisk konkurrence.*”²²⁹ Parlamentet beslutter sig dog for det første og foreslår, at man stiller krav til medlemsstaterne om at indstille mindst to kandidatbyer så udvælgelsesjuryen rent faktisk har et grundlag at arbejde på.

Hidtil har medlemsstaterne kun indstillet en enkelt by og har ifølge Parlamentet primært:

*”valgt byer, som havde stor valgmæssig betydning for dem, som oftest for at konsolidere nylige lokale sejre. Under disse omstændigheder bliver projektets europæiske dimension sekundær. Der er en vis fristelse til at lave lokale folklørefestivaler.”*²³⁰

Der er hos Parlamentet dermed etableret en modsætning med den europæiske dimension og det lokale, som ikke var til stede i samme grad i 1999. Det lokale er udtryk for statens og byens særegne kultur, men det europæiske mangler. Dette vidner om, at Parlamentet er ved at ækvivalere *den europæiske dimension* med samarbejdet og den ny kultur som derved skabes. Det er derfor nødvendigt for Parlamentet at forsøge at få ændret på udvælgelsesproceduren og få indført en åben konkurrence.

”Proceduren for udvælgelsen af den europæiske kulturhovedstad som defineret i afgørelse 1419/1999/EF er ikke alene kompleks, men

²²⁹ A5-0148/2004 s. 8

²³⁰ A5-0148/2004 s. 7

*også urimelig. Den fastsætter ikke tilstrækkeligt anvendelige kriterier til at bedømme blandt andet den europæiske gevinst.”*²³¹

I Parlamentets sprogbrug er der således tale om en *europæisk* gevinst frem for en europæisk merværdi. Begge bliver ækvivaleret med *den europæiske dimension*, som udtrykker samarbejdet. Derfor er det vigtigt for Parlamentet, at EU tager ejerskab over udvælgelsen og genindfører en konkurrence på europæisk plan. Derved er det ikke medlemsstaterne, der er herrer over indholdet, men Fællesskabet. Et led i denne opgave hviler på juryen.

*”Juryen gennemgår i de enkelte tilfælde kvaliteten, programmets europæiske dimension og den strukturelle kapacitet til gennemførelsen af det foreslåede projekt.”*²³²

Juryen skal derved spille rollen som EU's repræsentant i forhold til at tøjle og kontrollere byernes udfyldning af Kulturbyens diskurser. Denne del bliver mere tydelig i næste ændring.

Udvidelsen af Kulturbyen medfører også justeringer af identitetsdiskursen og udfyldningen af Kulturbyens Europaobjekt, der splittes i to.

*”Denne procedure kan få stor betydning, og Europas genforening i kraft af udvidelsen kan være med til at give den nyt liv: Vi skal lære hinanden at kende.”*²³³

Der opereres her med en opfattelse af et delt Europa. Før murens fald var Europa kunstigt splittet i to lejre, og med udvidelsen af EU er Europa igen blevet samlet. Det rejser det sædvanlige spørgsmål om hvilket Europa Kulturbyen har som objekt. Det har også en indflydelse på, hvad der udgør grundlaget for europæisk identitet. Denne identitet skal skabes ved, at vi lærer hinanden at kende gennem samarbejde og oplysning.

Jeg vil nu se på selve Parlamentets behandling af Kommissionens forslag. Eftersom ændringsforslaget er foranlediget af EU's udvidelse er det ikke unaturligt at denne udvidelse får en stor plads i talernes indlæg. Pack mener fx, at det er en

²³¹ A5-0148/2004 s. 9

²³² A5-0148/2004 s. 6

²³³ A5-0148/2004 s. 10

fordel at have to kulturbyer indenfor Fællesskabet, fordi man derved kan præsentere deres *"forunderlige ligheder, men også rivaliteter[.]"*²³⁴

Problematikken omkring forholdet mellem de nye medlemsstater og de gamle medlemsstater bliver, som i Regionsudvalget, også berørt. Således Flautre, der advarer imod en opsplitning af Kulturbyen mellem øst og vest – ny og gammel. Han advarer således mod at skabe en dikotomi som skaber splittelse frem for enhed. Ifølge Flautre vil Kommissionens forslag

*"indføre et tvedelt samfund, hvilket altså er i strid med integrationen. Det er ikke integration at bevare to samfund bestående af gamle og nye medlemsstater i Unionen. [...] Det er efter min mening helt i strid med det efterstræbte mål, som er, siger man, at føre dem sammen."*²³⁵

Det står også i kontrast til Kulturudvalgets bemærkning om, at Europa er blevet genforenet. Spørgsmålet er, om det i praksis også er blevet det. Hegyi er fx bekymret for denne skelnen mellem EU-10 og EU-15 – som i hans indlæg kan tolkes som værende to forskellige EUropaer. Han advarer imod det, at *"have første- og andenrangskulturhovedstæder kunne ødelægge hele idéen og ville give anledning til skuffelse og vrede."*²³⁶

Dette er en problematik, som også Hieronymi tager op – om end med mindre bekymring. Han mener, at der er muligheder i at have to kulturbyer i unionen på samme tid fordi, det er en

*"positiv mulighed for at stille Europas kulturelle mangfoldighed til skue ved ikke blot at have en kulturhovedstad, men at vi i dette store Europa, som for første gang vil omfatte vest og øst, har to kulturhovedstæder – ja, hvorfor ikke? – som symbol på den kulturelle mangfoldighed. Så skal det imidlertid også være sådan, at man ikke skelner mellem gamle og nye medlemslande, men at der er to ligeværdige byer, der står som symboler på Europas kulturelle mangfoldighed."*²³⁷

Som det kan ses er der ikke nogen entydig fastlæggelse blandt Parlamentets medlemmer, af hvad det vil betyde for Den Europæiske Kulturby, at to byer i

²³⁴ Pack, EP, 21. april 2004

²³⁵ Flautre, EP, 21. april 2004

²³⁶ Heygi, EP, 22. februar 2005

²³⁷ Hieronymi, EP, 21. april 2004

Fællesskabet på samme tid kan være vært. På den ene side frygtes det, at tandemordningen kan medføre forskelsbehandling mellem de to grupper, mens det på den anden side anses for at være en mulighed for at fremvise Europas kulturelle mangfoldighed. Denne kulturelle mangfoldighed har ligeledes ikke en entydig fastlagt betydning og dækker det lokale og resultatet af samarbejdet. Der er i Parlamentet dog enighed om at Kommissionens ønskede ændring af arrangementet ved at skabe en tandemløsning har konsekvenser for Kulturbyens integrationsdiskurs. Der er dog ikke enighed om hvilken.

I forbindelse med Parlamentets debat dukker en række myter op omkring Kulturbyen og dens oprindelse.²³⁸ Et eksempel er Rochard – ordfører for Kulturudvalget under førstebehandlingen:

*"Idéen om, at en by i Europa hvert udpeges til europæisk kulturhovedstad, stammer fra Melina Mercouri i 1985. Denne idé var fra starten en hæderkronet begivenhed, dengang, hvor mange nominerede byer kæmpede indædt om én enkelt udpegelse, og hvor en ekspertjury udtalte sig om de sande europæiske interesser for hvert enkelt af de nominerede byers projekter."*²³⁹

Denne udlægning er ikke korrekt. Der er opbygget en myte omkring projektets oprindelse, der tilpasses Parlamentets egen udformning af diskursen. Parlamentet ønskede sig brændende en jury til at udpege byerne, men det endte med at gå tilbage til, at medlemsstaterne selv udpegede byer efter tur. Den skyldige, ifølge Parlamentet, og den som står i vejen for at komme tilbage til en virkelighed, der aldrig har eksisteret, er Rådet:

*"Ministerrådet, [...] kvæler opblomstringen af en virkelig europæisk ånd og gennemtvinger en fremgangsmåde med nationale udstillinger af arv og talenter[.]"*²⁴⁰

Denne udlægning bliver i Parlamentet ikke modsagt – udover fra Sonik, der frembringer en anden udlægning og ny myte:

²³⁸ Min brug af myte, er ikke det samme mytebegreb som diskursteoriens. Jeg anvender det derimod i den oprindelige betydning. I diskursteorien referer myte til flydende betegnere, der henviser til en helhed. Se Winther Jørgensen, s.51.

²³⁹ Rochard, EP, 21. april 2004

²⁴⁰ Rochard, EP, 21. april 2004

*"Den grundlæggende værdi ved dette initiativ ligger i, at det ikke er resultatet af et officielt forslag, og det er ikke udtænkt af en eller anden bureaukrat i Bruxelles. Det blev bragt på banen i Athen for 20 år siden som en pludselig opstået tanke og blev efterfølgende taget op af andre europæiske byer."*²⁴¹

Dette er som tidligere vist ingenlunde tilfældet, medmindre man ikke anser den daværende græske kulturminister, Melina Mercouri, for at være en del af establishmentet. Disse myter tjener til at bringe kulturbydiskursen i den ønskede retning. Ved at skabe en myte, om at der har været en velfungerende konkurrence giver Parlamentet belæg for, at Parlamentets egen overbevisning og ønskede Kulturby er den rigtige.

En af de tilbagevendende diskurser i Kulturbyen er *cultural-governance*-diskursen. Som tidligere nævnt spillede regenerationselementet ikke nogen markant rolle i Parlamentets debat i 1998. Dette er ændret i 2004-05, hvor flere talere er inde på emnet. Således siger ordføreren Prets under andenbehandlingen:

*"Kulturhovedstaden kan kun blive et bæredygtigt projekt, hvis den bliver en integreret del af en proces til byudvikling og langsigtet strategi til kulturel udvikling."*²⁴²

Og hun fortsætter over i den turistmæssige del af regenerationen: *"Kulturhovedstaden tiltrækker navnlig et kulturinteresseret publikum,"*²⁴³

Samme holdning har Markov: arbejdet med at blive potentiel kulturhovedstad er

*"et uhyre stort udviklingsskub. Dette fører til, at der arbejdes med infrastrukturen, at der sker genopretning, modernisering og sanering, at der åbnes op for bestemte yderligere muligheder indenfor turisme, der også efterfølgende giver byerne mulighed for et større udviklingspotentiale på lang sigt og for at præsentere sig på attraktiv vis."*²⁴⁴

Eller som Novak formulerer det:

²⁴¹ Sonik, EP, 22. februar 2005

²⁴² Prets, EP, 22. februar 2005

²⁴³ Prets, EP, 22. februar 2005

²⁴⁴ Markov, EP, 22. februar 2005

*"I et Europa med kulturel og etnisk mangfoldighed er det så meget vigtigere at bygge bro mellem befolkningerne. [...] Samtidig giver den mulighed for, at de enkelte værter kan foretage større investeringer i kulturfaciliteter med positive virkninger på lang sigt."*²⁴⁵

Et radikalt forslag kommer fra Paasilinna, der foreslår at vende det hele en omgang og udvide kulturbegrebet markant. Byer er opstået som trafikknudepunkter og ikke kulturbyer. Fremover forventer han, at byer bliver

*"kulturelle knudepunkter for en videnbaseret økonomi i overensstemmelse med Lissabon-strategien."*²⁴⁶

Og han forestiller sig at fremtidens kulturbyer

*"fremover vil afholde udviklingsseminarer og planlægningskonkurrencer for nutidens og fremtidens byer. Der bør bygges modeller, der viser, hvordan en by i kulturnetværket bør se ud."*²⁴⁷

Man kan sige at Paasilinna foreslår, at Kulturbyen begynder at fokusere mere på bykultur – frem for kunst og kultur. Det er dog ikke alle, der er enige i vægtingen af regenerationselementet. Crowley mener, at det skal betales af byerne og staterne selv – *"men der er en videre europæisk dimension, som vi kræver ekstra finansiering på europæisk plan."*²⁴⁸ Hvis byerne ønsker at benytte Kulturbyen til at ændre byen så er det for så vidt i orden, men pengene fra EU skal udelukkende gå til at etablere den europæiske dimension. Dette er Graça enig i:

*"Man forventer derimod, at programmets specifikke finansiering går til at sætte fokus på dens rolle som by i Europa og som kulturelt omdrejningspunkt."*²⁴⁹

Kulturbyen er ikke et regenerationsinstrument, men et instrument til *"at europæerne lærer hinanden at kende i deres menneskelige og kulturelle mangfoldighed[.]"*²⁵⁰ Der er i Parlamentet uenighed om, hvilken rolle eller størrelse regenerationselementet skal have. Denne uenighed bunder i en grundlæggende fortolkning af formålet med projektet og er så igen tilbage ved forholdet mellem

²⁴⁵ Novak, EP, 22. februar 2005

²⁴⁶ Paasilinna, EP, 22. februar 2005

²⁴⁷ Paasilinna, EP, 22. februar 2005

²⁴⁸ Crowley, EP, 22. februar 2005

²⁴⁹ Graça Moura, EP, 22. februar 2005

²⁵⁰ Graça Moura, EP, 22. februar 2005

kulturbydiskursordenens diskurser. Spørgsmålet, der her rejser sig, er, hvad det er for en 'formålsdiskurs', der er ved at have overtaget: Er Kulturbyen primært et integrations- eller et regenerationsprojekt og hvilken af de to diskurser er i EU's kulturbyfelt, gennem en hegemonisk intervention, ved at opnå monopol. I det tilfælde, hvor de to diskurser kan fungere sideløbende i diskursordenen, vil der ikke blive anledning til konflikt. Men enkelte talere anser den ene diskurs for at udelukke den anden i den forstand, at Kulturbyen ikke kan fungere som et integrationsværkstøj, hvis det samtidig fungerer som værktøj for branding af det lokale. Integrationen handler om etableringen af en fælles EUropæisk identitet og det fælles EUropæiske kulturrum. Der kommer det lokale på tværs. Jeg vil derfor nu gå over til at se på hvorledes enkelte af Parlamentets medlemmer konstruerer integrationsdiskursen.

I førstebehandlingen argumenterede Pack imod det lokale som udtryk for europæisk mangfoldighed. Hun ærgrede sig over Rådets nationalt orienterede beslutning fra 1999 og ønskede, at *"[d]en europæiske mangfoldighed skal være langt mere synlig i denne kulturhovedstad[.]"*²⁵¹ Det må betyde, at Kulturbyen skal fremvise Europa for Europas mangfoldighed og dermed ikke kun værtsbyens mangfoldighed. Dog understreger hun samtidigt, at Kulturbyen for den enkelte by handler om *"at præsentere sig selv for verden."*²⁵² Og senere hedder det: Kulturbyen må vi

*"betragte som byernes udstillingskapacitet. De europæiske byer er udstillingsvinduerne for vores historie, vores kulturelle mangfoldighed. Det bør hver enkelt kulturhovedstad så også understrege med diverse arrangementer, der ikke understøtter den nationale folkløse og heller ikke kun turismen, men virkelig en synliggørelse af den kulturelle mangfoldighed."*²⁵³

Kun ved at have arrangementer, der viser mangfoldigheden som helhed er det i orden. Derved er Pack igen på linie med Kulturudvalget, og hun ækvivalerer mangfoldighed med det europæiske samt det at vise eller have andre EUropæi-

²⁵¹ Pack, EP, 21. april 2004

²⁵² Pack, EP, 21. april 2004

²⁵³ Pack, EP, 22. februar 2005

ske kulturbegivenheder repræsenteret i festivalen. Det er tydeligt, at hun ikke mener, at en lokal fremvisning af kultur er et udtryk for mangfoldighed.

Et andet eksempel er Prets, der ligger på linie med Pack. For hende er Kulturbyen et *"varemærke for den kulturelle mangfoldighed..."*²⁵⁴ – men hun gør det ikke entydigt under førstebehandlingen, hvilken mangfoldighed hun referer til og fastlægger derved ikke elementerne entydigt. Dette forsøger hun dog at råde bod på i andenbehandlingen:

"det europæiske koncept er ikke helt gået op for folk." 255 Og "Den kulturelle dimension ligger ofte i skyggen af politiske ambitioner, den europæiske dimension har ikke altid været det central punkt." 256

Prets forsøger at indholdsudfylde Kulturbyens integrations- og identitetsdiskurs med den europæiske dimension og samarbejde mellem medlemsstaterne.

"Den nye afgørelse bør gå et skridt videre og acceptere og understrege udfordringen med den europæiske integration, den europæiske mangfoldighed og i den forbindelse også udbygningen af den kulturelle samarbejde indenfor et større Europa." 257

Manglen på entydighed er derimod ikke til stede hos Hieronymi, der mener, at man gennem to samtidige kulturbyer kan symbolisere den EUropæiske mangfoldighed.

"Det handler ikke kun om, at byerne præsenterer deres vidunderlige historie, deres fortid og nutid, men også om, at de skildrer, hvilken indflydelse den europæiske historie har haft og har på netop deres by." 258

Således har Europa haft en indvirken på den enkelte bys historie og der er et fælleseuropæisk noget, som kan agere. Så Hieronymi opererer både med en EUropæisk mangfoldighed og en EUropæisk enhed – og han ønsker at fremhæve denne ved at lægge vægt på det europæiske indadrettede.

²⁵⁴ Prets, EP, 21. april 2004

²⁵⁵ Prets, EP, 22. februar 2005

²⁵⁶ Prets, EP, 22. februar 2005

²⁵⁷ Prets, EP, 22. februar 2005

²⁵⁸ Hieronymi, EP, 21. april 2004

Sonik tager sit udgangspunkt i enhedsdimensionen i kulturen. Ifølge ham sigter Kulturbyen *"mod at fremme tanken om et fælles Europa[,]"*²⁵⁹ og han mener, at Kulturbyen handler om *"en søgen efter fælles europæiske rødder."*²⁶⁰ Derved er der endnu ikke den fælles europæiske sjæl, men en søgen efter den.

I forhold til spørgsmålet om EUropa har en fælles agent, som kan påvirke, er Trüpel indlæg ganske sigende.

*Det handler også om, at der skal udvikle sig sådan noget som et nyt kulturelt 'vi' i de enkelte byer. Europa har ikke kun én sjæl, Europa har mange sjæle. Det er det, de europæiske kulturhovedstæder skal vise i de kommende år."*²⁶¹ og *"samlet set har vi konstateret, at selvforståelsesprocessen for alle disse byer – med møder i hele Europa, der åbner øjnene for den europæiske horisont – har bidraget til både byernes identitet og en ny forståelse i Europa."*²⁶²

For Trüpel er der ikke nogen fælles europæisk sjæl, som påvirker os endnu. Vi er derimod med til at tegne det ny Europa. De fælles europæiske rødder findes ikke allerede – de skal først udvikle sig i et fællesskab baseret på mangfoldighed. Markov fortsætter og støtter op om det lokale udadrettede;

*Kulturbyen er en "attraktiv lejlighed til at præsentere sig selv i hele Europa og dermed også vise deres kulturelle, videnskabelige, bygningsmæssige og historiske fortrin og resultater frem."*²⁶³

Graça er ikke uenig, men han lægger i større grad vægt på, at det er byen, der tegner den europæiske mangfoldighed –

"Af en europæisk kulturhovedstad forventer man heller ikke, at det blot bliver endnu en international festival. [...] Man forventer derimod, at den giver sine gæster et stimulerende, dækkende og levende billede af den by, der har fået denne udmærkelse, og som derfor inviterer indenfor. Det må være et billede, der først og fremmest bærer præg af byens bidrag til den europæiske kultur og af dens bidrag til Europa forhold til verden, et billede, der skaber forståelse af byens særlige værdier, dens historie, dens åndelige og materielle arv, dens

²⁵⁹ Sonik, EP, 22. februar 2005

²⁶⁰ Sonik, EP, 22. februar 2005.

²⁶¹ Trüpel, EP, 22. februar 2005

²⁶² Trüpel, EP, 22. februar 2005

²⁶³ Markov, EP, 22. februar 2005

traditioner og skikke, dens indbyggers særlige karakter, altså den menneskelige dimension, med andre ord."²⁶⁴

Med andre ord går Graça imod forestillingen om, at man skal trække anden europæisk kultur til byen for at konstruere den europæiske mangfoldighed. For ham handler det om, at man hvert år skal fremvise en bys særegne kultur som et udtryk for den europæiske mangfoldighed.

Novak er ligeledes fortalere for integration bygges op omkring det lokale:

*"I et Europa med kulturel og etnisk mangfoldighed er det så meget desto vigtigere at bygge bro mellem befolkningerne. At bevare vores egen kultur og nyde mangfoldigheden og rigdommen ved andre nationers kulturer må og skal være vores lede princip, eftersom kulturen er den mindst påtrængende forbindelse mellem nationer, der ønsker at leve i frem og med gensidigt samarbejde."*²⁶⁵

Hun advarer dermed imod at forsøge at etablere den europæiske mangfoldighed ved ovenfra at pådutte de europæiske befolkninger en fortolkning af, hvad der er udtryk for den ægte europæiske mangfoldighed.

Det interessante ved de to konkurrerende diskurser er, at man i Parlamentet bevæger sig i retningen af at gøre den europæiske mangfoldighed betinget af, at man fremviser andres mangfoldighed, og at det sker gennem samarbejde. Denne måde, hvor Europa skal bringes til byen, var i 1992 og til dels også i 1999 beholdt den *external-governance*-diskurs, der lå i forbindelse med kulturmåned. Dengang anså Parlamentet kulturmåned for at være et østeuropæisk projekt og med optagelsen af kulturmånedens målgruppe blev denne del flyttet over i selve Kulturbyen.

8.4 Rådet

Eftersom Rådet ikke kommer med ændringer til Kommissionens forslag vælger jeg ikke at diskutere eller fremvise Rådets udfyldning af diskurserne. I Rådets pressemeddelelse fra maj 2004 fremhæves det dog, at Kulturbyen har et integrationsmæssigt formål i form af bemærkningen om, at Kulturbyen skal bringe

²⁶⁴ Graça Moura, EP, 22. februar 2005

²⁶⁵ Novak, EP, 22. februar 2005

de europæiske befolkninger nærmere til hinanden. Dermed forstærker og reartikulerer Rådet integrationsdiskursen og fremhæver den frem for regenerationsdiskursen.

8.5 Delkonklusion

Med Kommissionens forslag om at udvide Kulturbyen for de nyligt optagne medlemslande, blev der igen åbnet for Kulturbyens diskurser. Overordnet set har ændringen ikke umiddelbart nogen stor betydning. Kulturbyen er fortsat åben for alle europæiske tredjelande, og formålet har ikke ændret sig. Dog sker der en lille forskydning eftersom Kulturbyens tidligere external-governance-diskurs bliver flyttet ind i Fællesskabet. De to parallelle programmer i EU-10 og EU-15 skal nemlig gennemføre et fælles kulturprogram. Kulturbyens Europa er derved også blevet delt mellem det nye og det gamle Europa. Uden for dette EUropa ligger der fortsat et Europa.

Men forslaget lægger op til, at også andre diskurser endnu engang bliver åbnet af Regionsudvalget og Parlamentet. Begge institutioner benytter lejligheden til at reartikulere andre dele af diskursernes elementer. I forhold til den samlede Kulturbydiskursorden fik det ikke nogen markant betydning, men for Parlamentets egen kulturbydiskurs skete der et skifte i retningen af en europæisk og udefrakommende mangfoldighed. Rådet har, som jeg tidligere har været inde på, en større magt, der gør det i stand til at foretage den endelige lukning af en diskurs i form af den endelige udformning af ordvalget. Det betyder ikke, at Parlamentets diskurs ikke stadigvæk er til stede, men det er ikke den Kulturbyværtsbyerne skal forholde sig til. Derimod har den betydning i forhold til Kommissionens næste ændring af Den Europæiske Kulturby.

9 2005-06 – FRA EUROPA TIL EUropa

Som jeg tidligere har været inde på, lovede Kommissionen at stille et nyt forslag til Den Europæiske Kulturby på grund af den massive kritik af resultat af

1999udgaven, som bl.a. kom til udtryk i en undersøgelse af Kulturbyen samt Juryens tilbagemeldinger.²⁶⁶ Denne rapport afdækkede nogle mangler i forhold til Juryen og hele udvælgelsesproceduren, kontrollen med programmet, den europæiske dimension, tidsrammen og endelige deltagelse af tredjeland.

Med beslutningen om at inddrage de 10 nye medlemslande i Den Europæiske Kulturby via tandemløsningen stillede Parlamentet en mængde kritiske spørgsmål til især proceduren for udvælgelse af byerne. Det blev diskuteret, hvordan man kunne sikre den europæiske dimension, når det var nationalstaterne, der *de facto* udpegede værtsbyerne og bare fik en godkendelse af valget fra hhv. Jury og Råd. Der blev fra Parlamentet krævet, at man kiggede procedurerne efter. Det er på den baggrund, at Kommissionen forelægger et nyt forslag til Parlamentet og Rådet om Den Europæiske Kulturby. Målet er at få ændret udpegningsprocedurerne, og i korte træk går forslaget ud på, at man laver en ny jury, der består af både nationale og europæiske(læs EU) repræsentanter, der i fællesskab indstiller en by som kandidat. Derefter udpeges den formelt af Rådet. Efter udpegelsen fungerer Juryen, uden de nationale repræsentanter som et overvågningsorgan, der skal sikre, at den europæiske dimension også er til stede i praksis og ikke kun i ansøgningen.

Jeg skal nu vise det foreløbige - men vel nok ikke sidste - billede af Den Europæiske Kulturby. Dette billede er ikke fuldent, eftersom Rådet endnu ikke er kommet med et udspil til den fælles holdning.

9.1 Kommissionen

Som tidligere beskrevet var en del af kritikken rettet imod udvælgelsesproceduren og juryens manglende kompetence samt manglen på en *europæisk dimension*. I forhold til udvælgelsesproceduren har Kommissionen

²⁶⁶ Study in European Cities and Capitals of Culture and the European Cultural Months (1995-2004) og fx Nomination Report 2007.

*"opgivet tanken om **fuldstændig åben konkurrence** i hele Europa, hvor enhver europæisk by kan udpeges. [...] En sådan fremgangsmåde ville heller ikke sikre en rotation mellem medlemsstaterne."* ²⁶⁷

Derimod har Kommissionen foreslået et system,

*"der opmuntrer medlemsstaterne til at afholde **konkurrencer på nationalt** niveau mellem interesserede byer."* ²⁶⁸

Derved fortsætter Kulturbyen med at gå på skift mellem EU's medlemsstater, nogenlunde som i 1985, men med den forskel, at der er to samtidige kulturbyer i hhv. EU-15 og EU-10 indtil 2018, hvilket allerede blev besluttet i 2003. Desuden opretholdes kravet om at *"der skal være sammenhæng mellem programmerne i de byer, der er udpeget samme år"* ²⁶⁹

I Kommissionens forslag foreslås det også at lukke for tredjelandes deltagelse. Fremover skal det kun være medlemslande, der deltager i Kulturbyen. Ifølge Kommissionen underminerer tredjelandes deltagelse programmets gennemslagskraft. Dermed er Den Europæiske Kulturby vendt tilbage til den oprindelige ide og skal fungere som et integrationsinstrument indenfor grænserne af EU. 1990ernes udvidelse af programmet synes dermed at være på tilbagetog og er måske også et generelt udtryk for at forholdet mellem 'widening' og 'deepening' i EU igen er under forandring. Efter en periode i udvidelsens tegn er EU i færd med at forstærke integrationen – seneste gennem Forfatningstraktaten. ²⁷⁰

Som kompensation for manglende deltagelse foreslår Kommissionen at *"genoptage det vellykkedes initiativ 'Kulturmåned', som fandtes indtil 2003 for tredjelande."* ²⁷¹ Meningen er ikke at den skal være en del af Kulturbyen, men derimod at den bliver oprettet som selvstændigt program. Kulturmåned får derved den funktion, som Parlamentet foreslog allerede i 1990: en mulig forberedelse til at blive optaget i Fællesskabet. Dermed ser det ud til at *external governance*-diskursen bliver flyttet ud af kulturbydiskursordenen og over i en kul-

²⁶⁷ KOM(2005) 209 s. 3 - Fremhævnning i original.

²⁶⁸ KOM(2005) 209 s. 3 - Fremhævnning i original.

²⁶⁹ KOM(2005)209 s. 9.

²⁷⁰ At for Fatningstraktaten midlertidigt er sat på hold, betyder ikke så meget i den sammenhæng.

²⁷¹ KOM(2005) 209 s. 5

turmånedsdiskursorden. Programmets objekt er EUropa og ikke Europa som helhed. Når Kommissionen henviser til, at tredjelandes deltagelse underminerer gennemslagskraften, må det slutteligt betyde, at formålet med Kulturbyen ikke er at integrere et samlet Europa, men derimod at integrere EUropas befolkninger.

En del af kritikken fra Parlamentet fra 2005 gik på, at udvælgelsesproceduren medførte at arrangørerne prioriterede en national fremvisning frem for det europæiske. Dette vil Kommissionen forsøge at komme ud over, ved at der oprettes en blandet jury med repræsentanter for *"lokale og nationale interesser og sikre den 'europæiske' dimension."*²⁷² Den europæiske dimension ækvivaleres i Kommissionens diskurs fortsat med *"multilateralt samarbejde mellem kulturformidlere på alle niveauer."*²⁷³ Integrationsdiskursen er derved indholdsudfyldt af samarbejde på tværs af nationer eller kulturer, hvilket har til formål at *"fremhæve rigdommen af kulturel mangfoldighed og understrege de fælles aspekter i de europæiske kulturer."*²⁷⁴ Derved er mangfoldighed ækvivaleret med kulturelt samarbejde inden for Fællesskabet. Der er således skabt en ækvivalenskæde mellem den *europæiske dimension* (samarbejdet) og *europæisk enhed i mangfoldighed*. Dette er en ændring af programmets oprindelige fokusering og skelnen mellem det lokale og det europæiske. Begrebet europæisk dimension er dog ikke helt entydigt, hvilket har fået Parlamentet og Regionsudvalget til at efterlyse en nærmere definition, som Kommissionen efterfølgende vil levere.²⁷⁵

Et nyt aspekt ved Kulturbyen er, at programmet skal være *"specielt udarbejdet til det europæiske kulturhovedstadsår og understrege den europæiske merværdi."*²⁷⁶ Det er dermed udelukket, at en by benytter sig af Kulturbyen til at fremvise og fremhæve eksisterende kultur. Det er ligeledes et krav, at arrangementet tilrettelægges så det understøtter kulturel integration i Fællesskabet. Dermed er EU tydeligere end tidligere, ved at tage 'ejerskab' over produktion af (fælles)kultur i forbindelse med Den Europæiske Kulturby. Dermed ejer EU selv

²⁷² KOM(2005) 209 s. 3

²⁷³ KOM(2005) 209 s. 3

²⁷⁴ KOM(2005) 209 s. 4

²⁷⁵ KOM(2005) 209 s. 5

²⁷⁶ KOM(2005) 209 s. 8

den kultur, som skal understøtte opbygningen af den EUropæiske identitet. Til forskel fra fx det Europæiske Melodigrandprix, bliver nationalstaternes kulturelle produktion EUropæisk, og EU får dermed etableret et kulturprodukt, som EU i en nationalstatslignende proces, kan anvende til at etablere en EUropæisk identitet.

For at sikre at ansøgningens indhold også bliver fulgt til dørs, skal der frem til programmets afvikling være et kontroludvalg, der

*"skal fokusere på programmets europæiske dimension og sikre den europæiske merværdi i programmet[.]"*²⁷⁷

Denne overvågning eller kontrol er vigtig for Kommissionen, fordi man herigennem mener at kunne forpligte arrangøren og medlemsstaten til at sikre den *europæiske merværdi*. Nodalpunktet – europæisk merværdi – har ikke i forslaget nogen definition eller reelt indhold. Sammenholdt med art. 151²⁷⁸ og den europæiske dimension må den dække over begivenheder, der kommer Fællesskabet til gode, og som er med til at understøtte Fællesskabet i forhold til integration, identitet, legitimitet etc. Europæisk merværdi er dermed det ejerskab, som EU får. Det betyder samtidigt, at man i Kommissionen ser et modsætningsforhold mellem nationalstaterne og Fællesskabet i den forstand, at det ikke er nationalstaternes mangfoldighed, der er vigtigst. Det er den europæiske mangfoldighed, fordi den udtrykker en enhed, som Fællesskabet 'ejer'.

En anden betydning som pisker – hvilket overvågningen kan betragtes som – understøtter min påstand om, at værtsbyerne eller medlemsstaterne i høj grad har haft deres egne kulturbydiskurser. Kommissionen anser det for nødvendigt at stramme integrationsdiskursens betydning. Byernes kulturbydiskurser har ikke været udfyldt af at skabe europæisk merværdi i form af integration og identitets-skabelse, men i højere grad lokal identitet, marketing, økonomisk vækst og regeneration.

Som endnu et incitament til at forfølge den europæiske dimension og skabelsen af europæisk merværdi foreslår Kommissionen at indstille en pris til byen,

²⁷⁷ KOM(2005) 209 s. 4

²⁷⁸ Med Traktaten om den Europæiske Union er artikel 128 blevet til artikel 151.

hvis den efterlever Kontroludvalgets forslag i forhold til den europæiske dimension.²⁷⁹ Dermed har Kommissionen vist, at det både er nødvendigt med pisk og gulerod for at komme ud over de lokale og nationale samarbejdsformer og om-danne det mellemstatslige projekt til et fællesskabsprojekt.

Udover den europæiske dimension foreslår Kommissionen også en borgerrelateret dimension. Formålet med den borgerrelaterede dimension er *"at skabe interesse hos de borgere, der bor i byen, og hos borgere fra andre lan-de."*²⁸⁰ Derudover skal programmet være bæredygtigt og *"indgå som en del af byens langsigtede strategi for den kulturelle udvikling."*²⁸¹ Denne borgerrelaterede dimension, endnu et nodalpunkt, er formuleret meget åbent og fastlæggelsen af betydning er i høj grad lagt over på værtsbyen og værtslandet. Dermed ser det ud til at Kommissionen accepter, at der er en forskel på byernes og EU kulturby-felter, og at EU ikke kan kontrollere programmet. EU overlader dermed også det lokale til byerne under forudsætning af at byerne accepterer at vægte den euro-pæiske dimension højere end hidtil. Dette ses også af, at den afsluttende kontrol primært skal fokusere på, om hvorvidt der er blevet skabt europæisk mervær-di.²⁸² I den borgerrelaterede dimension lå der førhen også en fokusering på social samhørighed og et udtalt ønske om at borgerne i byen skulle involveres i projek-tet. Det er i Kommissionens forslag væk og erstattet af *"interesse"*. At regenera-tionselementet ikke er helt væk indikeres af, at Kommissionen henviser til Pal-merrapportens undersøgelse, og hævder at den viser, at Kulturbyen betaler sig i forhold til turismen og indbyggernes egen selvforståelse.²⁸³

Det ser altså ud til, at Kommissionens forslag er et forsøg på at vende tilbage til 1985-diskursen, hvor et regenerationsmæssigt aspekt må være for byens egen regning. Programmets primære formål er fortsat at *"fremhæve de europæiske kulturers rigdom og mangfoldighed samt deres fælles træk og medvirke til at gi-ve de europæiske borgere større kendskab til hinanden."*²⁸⁴ Men, hvor forslaget i

²⁷⁹ KOM(2005) 209 s. 5 og s. 12

²⁸⁰ KOM(2005) 209 s. 4

²⁸¹ KOM(2005) 209 s. 9

²⁸² KOM(2005) 209 s. 12

²⁸³ KOM(2005) 209 s. 7.

²⁸⁴ KOM(2005) 209 s. 8

1985 opererede med både det lokale og det europæiske, er det tydeligt, at det hos Kommissionen nu er vigtigere med det europæiske. Det ser også ud til at identitetsdiskursen igen ækvivaleres med oplysning. Især for europæerne som helhed. For de kulturprofessionelle er identiteten ækvivaleret med samarbejde – den europæiske dimension.

9.2 Regionsudvalget

Kulturbyprogrammet er ifølge Regionsudvalget et *"et effektivt redskab til at fremvise, understøtte, berige og opleve europæiske og lokale kulturer,"*²⁸⁵ hvor der angiveligt er en skelnen mellem lokal og europæisk kultur. Samtidig er det tydeligt, at integrationsdiskursen ækvivaleres med enhedselementet. Der findes således en europæisk kultur, der er væsensforskellig fra en lokal kultur. Formålet med at fremvise, understøtte og berige kulturlivet er, at Kulturbyen er et element i opbygningen af Unionsborgerskabet. I denne forbindelse udtrykker Regionsudvalget skuffelse over, at man ikke har været bedre til at udnytte dette element tidligere. Dette hænger sammen med det forhold, at der i 1985 ikke var et unionsborgerskab, og at EU ikke har haft kontrol over den praktiske gennemførelse af programmet. Faktisk mener Regionsudvalget,

*"at EU tidligere har forspildt chancen for at udnytte ECOC-initiativet til at fremme europæisk integration og identitet (...)" og "at ECOC-initiativet kan hjælpe borgerne med at identificere sig positivt med EU."*²⁸⁶

Dette er et eksempel på den *cultural governance*-diskurs – hvor kulturelle begivenheder kan få EU's borgere til at få gode oplevelser med EU og derved skabe den fornødne legitimitet, der er påkrævet som erstatning for det demokratiske underskud. Dette understøttes af Regionsudvalgets fokusering på regenerationspotentialet for Kulturbyen. Kulturbyprogrammet

"har meget positive indvirkninger for byer – ikke alene på det kulturelle plan, men også med hensyn til at skabe økonomiske og beskæf-

²⁸⁵ EFT 2006/C 115/12 s. 56

²⁸⁶ EFT 2006/C 115/12 s. 56 ECOC er den engelske forkortelse for *European Capital/City of Culture* alt afhængig af tidspunktet.

*tigelsesmæssige muligheder inden for turist-, fritids- og sportssektoren – og at den vil kunne fungere som katalysator for byfornyelse;”*²⁸⁷

Regionsudvalget anser dermed ikke programmet for at være en rent symbolsk foranstaltning, og det handler derfor ikke bare om at vise flaget, som Wilken tidligere har lagt op til.²⁸⁸ Det handler om at etablere grundlaget for integrationen.

I forhold til tredjelande mener Regionsudvalget, at det er fint, hvis programmet forbeholdes medlemsstaterne, men vil samtidig sikre, at kommende medlemmer hurtigst muligt integreres i programmet og får plads i rækkefølgen. En forudsætning for at acceptere Kommissionens forslag er, at Kulturmånedsprogrammet genoptages. Kulturmånedens skal dog ikke forbeholdes tredjelandes byer, som Kommissionen havde forestillet sig, og Regionsudvalget foreslår, at Kulturmånedens tildeles mindst to byer inden og udenfor Fællesskabet, samt at

*”der bør være synergi mellem den udpegede kulturhovedstad og værtsbyerne (...) for initiativet 'Kulturmånedens', idet der hovedsageligt skal fokuseres på et grænseoverskridende og tværregionalt kultursamarbejde.”*²⁸⁹

Derved kommer Kulturmånedens til at fungere på samme måde som Kulturbyen. Forskellen er at, mængden af Kulturmånedensbyer bliver væsentligt større end Kulturbyer. Mellem alle byerne skal der således etableres et samarbejdsnet, og det EUropæiske kulturrum gøres europæisk.

9.3 Parlamentet

I stil med Kommissionen mener Parlamentet, at det er nødvendigt at forbedre aktionen i forhold til *”at forslaget styrker den europæiske dimension[.]”*²⁹⁰ Dog præciseres det, at ændringen er foretaget af hensyn til

*”den langsigtede virkning for de respektive byers og regioners kulturpolitiske udvikling.”*²⁹¹

²⁸⁷ EFT 2006/C 115/12 s. 56

²⁸⁸ Se side 21

²⁸⁹ EFT 2006/C 115/12 s. 58.

²⁹⁰ A6-0061/2006, s. 25

²⁹¹ A6-0061/2006, s. 5

Dermed taget Parlamentet udgangspunkt i det lokale frem for det europæisk. En anden forskel er, at Parlamentet har en andet sprogbrug i forhold til kontrol-elementet. Kommissionen havde foreslået et overvågningselement – hvilket Parlamentet foreslår erstattet af et *"kontrol- og rådgivningselement"* der skal *"integrere et nationalt element og styrke den europæiske dimension."*²⁹²

I forhold til tredjelande er Parlamentet enig med Kommissionens ønske om at forbeholde Kulturbyen for medlemsstater, men ønsker, at det bliver undersøgt, om Kulturmånedens kan genoptages eller erstattes af et tilsvarende initiativ. I betænkningen er der ikke nogen videre begrundelse for, at programmet indsnævres til EUropa, og Parlamentet forlader den bredere europæiske integrationsdiskurs. Ved at fjerne det omkringliggende Europa fra Kulturbyens integrationsdiskurs, bliver identitetsgrundlaget EUropa. Som belæg for denne påstand bliver det i ansøgningskriterierne gentaget, at samarbejdet skal fremmes mellem *"kulturformidlere, kunstnere og byer i den respektive medlemsstat og i andre medlemsstater[.]"*²⁹³ Samtidig skal det fremhæve den kulturelle mangfoldighed i Europa og *"understrege de fælles aspekter i de europæiske kulturer[.]"*²⁹⁴ Dette vidner om, at Europa bliver ækvivaleret med EUropa.

I ansøgningskriterierne anden del, der vedrører by og borgere, er der et par ændringer i forhold til Kommissionens forslag. For det første skal programmet ikke længere nøjes med at fremme interessen, som det var hos Kommissionen, men derimod *"fremme deltagelsen af de borgere der bor i byen[.]"*²⁹⁵

Det betyder, at Parlamentet ikke i samme stil udfylder integrationsdiskursen med oplysning og symbolsk identitet. Etableringen af det EUropæiske kulturrum vedrører alle borgerne, og de skal derfor inddrages.

Derudover tilføjes det, at programmet, udover at indgå som en del af byens langsigtede strategi for kulturel udvikling, også skal indgå i strategien for den sociale udvikling.²⁹⁶ Parlamentet har altså tillagt det sociale og inddragelse af borgerne større vægt end Kommissionen. Det indikere, at Parlamentet vægter

²⁹² A6-0061/2006, s. 6

²⁹³ A6-0061/2006, s. 11

²⁹⁴ A6-0061/2006, s. 11

²⁹⁵ A6-0061/2006, s. 11

²⁹⁶ A6-0061/2006, s. 11

social governance-ækvivaleringen højere end oplysningsækvivaleringen i forhold til identitets- og integrationsdiskursen i denne periode.

I modsætning til tidligere har der ikke kunne etableres enighed i Parlamentets kulturudvalg og der er vedlagt en mindretalsudtalelse af det luxembourgiske Parlamentsmedlem Erna Hennicot-Schoepges. Hun foreslår, at man fuldstændig afskaffer juryen og

*"overlader det til medlemsstaterne at udvælge og udpege den europæiske kulturhovedstad på grundlag af deres egne kriterier og ud fra deres indgående kendskab til de særlige regionale og lokale forhold, der kendetegner de forskellige kandidatbyer."*²⁹⁷

Hun er dermed tilbage ved den fremgangsmåde, der blev anvendt i 1985udgaven. Hendes bevæggrund for forslaget er hendes erfaringer med Juryen for Kulturbyen i 2007, som hun ikke mente, havde den fornødne kendskab til byens behov og forudsætninger. Ud fra Juryens rapport ser det dog ud til, at Luxembourg faktisk ikke opfyldte kriterierne i artikel 3, og at der manglede et økonomisk grundlag for at gennemføre projektet.²⁹⁸

I Hennicot-Schoepges indlæg i parlamentsdebatten gentager hun sin kritik og giver sin fortolkning af, hvad hun anser for at være Kulturbyens formål og virke.

*"Jeg har i mine ændringsforslag foreslået at pålægge medlemslandene opgaven med at udnævne den europæiske kulturhovedstad efter deres egne kriterier. Det ville inspirere dem til at påtage sig deres ansvar. I stedet for at styrke subsidiariteten til opbygning af den europæiske identitet, som er opbygget af vores mangfoldighed, opfører institutionerne sig nu som bygherrer, eftersom de dikterer, udvælger og bedømmer uden at påtage sig omkostningerne i forbindelse med deres beslutninger, for EU's økonomiske tilskud er meget lavt."*²⁹⁹

Det er tydeligt at Hennicot-Schoepges har en anden opfattelse end eksempelvis Kommissionen af hvad, der grundlæggende konstituerer den europæiske identitet. I hendes kritik af at institutionerne opfører sig som bygherrer, rammer hun direkte ned i den betydningsændring, der har været siden 1985 og frem til i dag i forhold til integrationsdiskursen. Den anden kritik, der referer til den

²⁹⁷ A6-0061/2006, s. 27

²⁹⁸ Nomination Report, 2004 s. 4

²⁹⁹ Hennicot-Schoepges, EP, 4. april 2006.

manglende betaling, er en indikation af, at byerne ikke har en interesse i at forpligte sig på den europæiske integration. De er interesserede i at skabe grundlaget for byens udvikling. Hvis EU ønsker mere Europa – forstået som samarbejde mellem medlemsstaterne – må EU også yde betale det som det koster. Firkantet set, så er det ikke i hverken byernes eller staternes interesse, at deres kulturpolitik skifter fokus fra byen eller staten over imod EU i forhold til at de også skal forblive legitime.

Hennicot-Schoepges kritik bliver bakket op af Zbigniew Podkański, der udtaler:

*"På det sidste har der vist sig en tendens til at begrænse medlemsstaternes rolle ved udvælgelsen af Europæiske Kulturhovedsteder. Det er en bekymrende udvikling, og vi vil gøre klogt i at overveje, hvad der er mest ønskværdigt - et effektivt samarbejde eller en gennemtrumfning af ens vilje over for andre."*³⁰⁰

Det vigtigste punkt for ordføeren Prets, var at juryens rolle blev defineret på ny. Den er blevet udformet "mere demokratisk"³⁰¹ ved, at medlemsstaten er blevet repræsenteret. Dermed mener Prest at have imødekommet ovenstående kritik:

*"Det er ikke kun dem fra Bruxelles, der er med til at bestemme. Det er meget vigtigt."*³⁰²

Dette er, sammen med inddragelsesaspektet, der eneste sted, hvor diskursen har øje for legitimitetsforudsætningens demokratidimension. Man kan sige, at Den Europæiske Kulturby er ved at nå en form for middelvægt. I starten var det medlemsstaterne der definerede programmet, og det gennemførelse, men med etableringen af en jury fik EU formelt set adgang til at påvirke indholdet. Efter Parlamentets overbevisning dog ikke nok, hvilket kritikken af 1999 tydeligt viser. Den seneste udgave giver plads til, at alle parter er med i Kulturbyens afvikling. Dog er det økonomiske stadigvæk primært et anliggende for medlemsstaten og værtsbyen.

³⁰⁰ Zbigniew Podkański, EP, 4. april 2006

³⁰¹ Prest, EP, 4. april 2006

³⁰² Prest, EP, 4. april 2006

For at gøre klart, hvad de forskellige aktører i Parlamentet egentlig opfatter som Kulturbyens formål, tilføjer Pack:

*"(...)det er en hjertesag for mig, at denne kulturhovedstad virkelig bliver til det, som den også altid har skullet være for os, nemlig en reklamesøjle for den europæiske kultur."*³⁰³

Og hun fortsætter:

*"I mange år har vi anmodet om, at juryen virkelig har noget at udvælge, at den virkelig kan bedømme noget, at byerne bestræber sig på at vise en europæisk merværdi og ikke kun det, som de har i forvejen. Netop denne aktion er noget, som gør os opmærksom på den europæiske kulturs betydning. Byerne er kulturbærere og kulturformidlere i EU."*³⁰⁴

Hun skaber her en ækvivalering mellem EU og Europa, og det at de enkelte byer ikke kan repræsentere den europæiske mangfoldighed. Derfor bliver det nok engang gentaget, at Kulturbyen skal bringe mangfoldigheden sammen og fremvise den for et EUropæisk publikum.

Jeg vil slutte med et citat fra Novak. Hun skiller sig ud fra Parlamentet som helhed ved at gå imod ovennævnte fortolkning af Kulturbyen. Det handler derimod om at bygge bro – ikke at skabe en ny europæisk identitet.

"I et kulturelt og etnisk forskelligartet Europa er det meget vigtigt at bygge bro mellem nationerne. Vores ledende princip skal nu og fremover være at bevare vores egen kultur og blive bekendt med andre nationers kulturelle rigdomme. Kultur er den mest stilfærdige og effektive forbindelse mellem nationer, der ønsker at leve i fred og gensidigt samarbejde.

*Den Europæiske Kulturhovedstad muliggør en sådan forbindelse."*³⁰⁵

Bemærk i øvrigt at hendes citat næsten er en tro kopi af hendes indlæg i 2005 på side 21. Hendes diskurs er på ingen måde under forandring. Som jeg tidligere har nævnt, er der i Parlamentet ikke nogen entydig fastlæggelse af diskursernes indhold. De varierer efter de enkelte medlemmers forståelse af Kulturbyen. Par-

³⁰³ Pack, EP, 4. april 2006

³⁰⁴ Pack, EP, 4. april 2006

³⁰⁵ Novak, EP, 4. april 2006.

lamentets samlede Kulturbydiskurser er derved den fælles holdning som etableres efter en afstemning. Forunderligt nok blev forslaget enstemmigt vedtaget. Kun Hennicot-Schoepges valgte at undlade at stemme.

9.4 Rådet

Rådets fælles holdning er i skrivende stund ikke fastlagt. Det forventes dog, at den ligger meget tæt op af Kommissionen og Parlamentets formuleringer, eftersom Kommissionens forslag allerede har været debatteret og foreløbigt godkendt på Rådsniveau:

*"Pending the opinion of the European Parliament, the Council agreed a general approach on a decision establishing the European Capital of Culture event for the years 2007-2019."*³⁰⁶

Eftersom det ikke er endeligt afgjort, hvorledes Rådet forholder sig til Parlamentets ændringsforslag vil jeg udelade den fra dette sidste billede.

9.5 Delkonklusion

Denne foreløbigt sidste revision af Den Europæiske Kulturby blev foretaget på foranledning af en massiv kritik af Rådets beslutninger i 1999. Her lykkedes det Rådet at forhindre, at Kulturbyen blev et rigtigt Fællesskabsanliggende. Det skete ved at sikre nationalstaternes magt over den praktiske gennemførelse af Kulturbyen via etableringen af en næsten ligegyldig Jury. Derudover lykkedes det Rådets at sikre rotation mellem medlemsstaterne til stor ærgrelse for Parlamentet.

Den Europæiske Kulturby skal fremover fortsat rotere på skift mellem medlemslandene, men fremover bliver arrangementet forbeholdt byer i medlemsstaterne. Dette betyder at Kulturbyen og EU er ved at lukke sig omkring EUropa igen. Fremover handler det mere om at forstærke integrationen mellem medlemmerne. Denne udgave af Kulturbyen fortsatte den hidtidige tendens til at være et led i opbygningen af et Europæisk kulturrum, der kan understøtte det forestillede fællesskab, der er under konstruktion i EU. Ved at kræve at Kultur-

³⁰⁶ COD/2005/0102 : 14/11/2005 - Council's activities

byen fremover skal indeholde etableringen af nye kulturprojekter, der har Fællesskabet som afsender og ejer, etableres en fælles kultur i stil med nationalstaternes. I forhold til det lokale lagde Kommissionen op til, at værtsbyerne fik meget vide ramme så længe de overholdt, at Kulturbyen skulle etableres som en del af byens kulturelle strategi. Dermed tvinger EU interesserede byer til at etablere en langsigtet kulturel strategi, der kan hjælpe til at sikre, at EU's legitimitet gennem præstation også bliver understøttet.

Parlamentet er i alt overvejende grad enig i Kommissionens forslag, men ønsker dog at sætte mere fokus på forholdet til det lokale. Etableringen af det fælles kulturrum er ikke forbeholdt de kulturprofessionelle, som der bliver lagt op til af både Kommission og artikel 151, men en aktiv del af borgernes kulturelle engagement. Derfor ønsker Parlamentet at sikre, at borgerne bliver inddraget i projektet.

10 KONKLUSION

Dette speciale har, gennem den diskursive konstruktion af Den Europæiske Kulturby som den foregår i Fællesskabsinstitutionerne, sat fokus på, hvorfor EU har etableret Den Europæiske Kulturby.

Jeg har taget fem billeder af Kulturbyen, som den tager sig ud i de forhandlinger og slutdokumenter som udgør mit analysefelt. Resultatet af forhandlingerne omkring Den Europæiske Kulturby kan opfattes som en politisk handling i diskursteoretisk forstand. Resultaterne af forhandlingerne omkring Kulturbyen er med til at forme de mulige måder, hvorpå Kulturbyen kan gennemføres.

Hittidige analyser af Kulturbyen har primært fokuseret på, hvilken indflydelse Kulturbyen har haft på værtsbyen, samt hvorledes værtsbyerne har opfattet Kulturbyen og dens formål. Disse undersøgelser viser, at Kulturbyen efter 1990 har udviklet sig efter byernes behov og har ændret sig i takt med den generelle urbane kulturpolitik. Overordnet set har værtsbyerne efter 1990 benyttet Kulturbyen til at skabe økonomisk vækst, gennemføre regeneration samt markedsføre og brande byen i en global kulturkonkurrence. I den forbindelse har blandt andre García kritiseret EU for ikke at være opmærksom på at opstille modeller for urban kulturpolitik. Denne kritik er kun delvis berettiget, eftersom jeg har vist, at

Kulturbyens formål netop ikke har været at være katalysator for kulturdreven regeneration.

Et vigtigt aspekt ved Fællesskabets kulturpolitik var, at den på ingen måde bliver fremført af et enstemmigt kor. De forskellige institutioners diskurser omkring Kulturbyen væver sig ind i hinanden, og det er vanskeligt at etablere et samlet billede af EU's holdning. Den tekst, der endeligt fastlægger betydningsfastlæggelsen, er resultatet af en længere proces, hvor det ikke er entydigt, om der er opnået enighed omkring diskursens momenter. Den er resultatet af en hegemonisk intervention, der primært bliver gennemført via Rådets institutionelle magt.

Den Europæiske Kulturby skal sættes ind i et større perspektiv, hvor kulturen i høj grad er med til at legitimere EU som politisk regime gennem hhv. demokrati, præstation og identitet. Traditionelt har kultur i høj grad været et spørgsmål om identitet, hvilket det også er i EU. Gennem en symbolsk identifikation håbede EU at kunne etablere en identifikation med EU i befolkningerne. Efter Traktaten om den Europæiske Union fik Fællesskabet formelt set kompetence til at agere på kulturområdet, og en del af kulturpolitikken blev at etablere et fælles kulturrum.

Den anden del af legitimitetsforudsætningen var præstationen, og generelt har kultur i byerne bevæget sig i retning af økonomisk vækst, social samhørighed, øget beskæftigelse etc. I EU var denne del før 1993 forbeholdt Strukturfondene, der gennem investeringer i kultur bedrev en form for kulturpolitik, der understøttede Fællesskabets præstation. Efter 1993 blev præstationselementet en del af EU's direkte kulturpolitik.

I 1985, hvor Kulturbyen blev oprettet som et mellemstatsligt projekt, der gik på skift mellem de daværende medlemmer af Fællesskabet, var projektet i høj grad lagt an på oplysning. Gennem oplysning og kulturturisme kunne man etablere grundlaget for en forståelse af den mangfoldige kultur, som Fællesskabet består af. Kulturbyen handlede i 1985 primært om at vise den lokale kultur frem for et europæisk publikum. Dernæst kunne Kulturbyen optage andre landes kulturelle bidrag i programmet. Formålet med Kulturbyen i 1985 var at etablere et Kulturprojekt, der gennem oplysning om den Europæiske mangfoldighed kunne danne grundlaget for en nærmere politisk integration mellem medlemslandene.

Dette var et led i en bredere kulturstrategi, hvor Fællesskabet gennem EU-symboler forsøgte at skabe et forestillet fællesskab.

Den første ændring af projektet kom i 1990 i forbindelse med det sovjetiske sammenbrud. Dette gav anledning til at inddrage de nye demokratiske stater i Kulturbyen, der derved for første gang blev åben for ikke-medlemsstater. Kulturbyens Europa var blevet forandret til et demokratisk Europa og arrangementet fik et skær af *external governance* over sig, hvor ikke-medlemmer gennem kultur kunne forberedes til en senere optagelse i Fællesskabet. Grundlaget for identitetskonstruktionen var fortsat EUropa, men ønsket var, at resten af Europa på sigt skulle integreres i dette EUropa, og dermed få samme kulturelle identitet.

I samme periode forsøgte Parlamentet at etablere en regenerationsdiskurs i diskursordenen og ændre på Kulturbyens grundlæggende formål. Dermed forsøgte Parlamentet at tilpasse arrangementet til den sociale praksis, som den udspillede sig i byerne. Parlamentet henviste med begejstring til erfaringerne fra især Glasgow, og Parlamentet flyttede derved byernes regenerationsdiskurs over i EU's diskursorden.

Med etableringen af Den Europæiske Union fik Fællesskabet formelt adgang til at agere på kulturområdet. For Kulturbyens vedkommende betød det, at den fremover blev underlagt bestemmelserne i artikel 128. I 1997 foreslog Kommissionen derfor at gøre Kulturbyen til et Fællesskabsanliggende, Kommissionens forslag, om at gøre Kulturbyen til et Fællesskabsanliggende, blev stækket af Rådet, der formåede at begrænse Fællesskabsaspektet. Den reelle magt over Kulturbyen lå fortsat hos værtsbyerne og nationalstaterne. På den ene side forestillede Kommissionen sig, at Kulturbyen skulle være et samarbejdsprojekt, hvor der blev lagt højere vægt på europæisk frem for lokal mangfoldighed. Parlamentet derimod anså mangfoldigheden baseret på det lokale som grundlaget for Kulturbyen.

I forhold til regeneration blev denne diskurs nu trukket ind i diskursordenen, men blev i begrænset grad gjort til en del af Kulturbyens overordnede formål.

Rådet er den afgørende aktør i forhold til at fastlægge EU's samlede diskurs. Det får gennemtrumfet, at Kulturbyen igen skal køre på skift mellem byerne. Dermed er det vigtigste, at den kommer rundt i alle hjørner af EU. Formålet med Kulturbyen hos Rådet er fortsat at etablere et forestillet fællesskab og en identitet baseret på mangfoldighed. Dog er der sket et skifte i forhold til, om fællesskabet og identiteten skal være EUropæisk eller europæisk.

Artikel 128 lagde i høj grad op til kultursamarbejde mellem kulturprofessionelle i Unionen og dette smittede også af på Kulturbyen. Samlet set skulle den fælles identitet nu etableres gennem samarbejde og etableringen af et EUropæisk Kulturrum, der skulle indeholde en EUropæisk kultur(arv) og danne rammen for et nyt forestillet fællesskab.

Med udvidelsen af EU ændrede man nok engang på Kulturbyen i 2003. Selve ændringen var ikke markant, men den blev en lejlighed for Parlamentet til at reartikulere sin egen kulturbydiskurs og fremføre en kritik af programmet, der afledte den foreløbige sidste revision af Kulturbyen. Parlamentet kritiserede især, at de hidtidige Kulturbyer hidtil har fokuseret for ensidigt på det lokale, og krævede at man ændrede programmet således, at byerne blev gjort ansvarlige for at gennemføre en Kulturby, der var med til at skabe det EUropæiske kulturrum.

Den foreløbige sidste revision af Kulturbyen betød, at Kulturbyen frem til år 2019 fortsat kommer til at gå på skift mellem alle medlemsstaterne i EU. Man lukkede for deltagelse i Kulturbyen for ikke-medlemslande, hvorved Kulturbyen var på vej tilbage til den form, som projektet havde i 1985. Kulturbyen lukker sig dermed omkring EUropa. Kulturbyens formål blev delt i to. Det ene formål bliver fortsat at skabe samarbejde, der kan etablere et EUropæiske kulturrum. Programmet skal fremvise det fælles grundlag for Fællesskabets kulturrum og etablere nye kulturelle samarbejdsproduktioner, som EU tager ejerskab af kulturproduktionen i stil med nationalstaternes udfyldning af det nationale kulturrum. Programmet skal derudover fremover fokusere på europæisk merværdi, der betyder etableringen af den identitet, som er med til at legitimere Fællesskabet.

I forhold til borgerdimensionen er formålet at skabe interesse og deltagelse blandt borgerne i byen og resten af EU. Programmet skal indgå i en langsigtet strategi for den kulturelle udvikling. Dermed overlader EU ansvaret for regeneration, økonomi etc. til byerne. Med etableringen af en jury, der involverer EU allerede i udpegningen af byen, forsøger EU at sikre sig, at Kulturbyen fremover får det fællesskabsaspekt som Rådets blokerede i 1999. Man kan sige at kulturpendulet er svunget i retningen af fællesskab.

Samlet set har hensigten eller formålet med at gennemføre Den Europæiske Kulturby været at understøtte legitimiteten af Fællesskabet som et politisk regime, og formålet har derved ikke ændret sig. Dog ser det ud til, at midlerne har forandret sig. I begyndelsen skulle Kulturbyen legitimere Fællesskabet gennem

en symbolsk konstruktion af et EUropæisk forestillet fællesskab gennem oplysning om den europæiske mangfoldighed baseret på det lokale. I løbet af perioden er der sket et skifte væk fra den symbolske identitet. I stedet har EU - i overensstemmelse med artikel 128/151 – satset på, at etablere et skiftevis europæisk og EUropæisk kulturrum, der kunne rumme en ny kultur, som Fællesskabet selv skabte. Her var den europæiske mangfoldighed blevet et udtryk for de fælles træk og den fælles kultur som en mangfoldighed af europæere var og er i besiddelse af. Kulturbyens Europa har skiftevis været afgrænset af hhv. EUropa, altså den politiske union og det bredere Europa, forstået som et ikke defineret mytisk fællesskab, der er svært at afgrænse. Skiftet mellem fokus på EUropa og Europa er som hovedregel foregået synkront med, hvordan Fællesskabets integrationspendul har peget i retningen af *deepening* fremfor *widening* og omvendt.

Den anden legitimitetsdel - bestående af Fællesskabets præstation - var oprindelig ikke en del af Kulturbyens formål. Økonomi lå udenfor den kulturelle sfære. Overordnet set har præstationselementet ikke spillet nogen markant rolle for den samlede hensigt med Kulturbyen. Men Fællesskabet har i høj grad været klar over, hvordan og til hvad værtsbyerne har benyttet Kulturbyen.

Byerne ser ud til at havde haft en anden forståelse af Kulturbyen og har anvendt dem til at fremme egne motiver. Her har det primære ikke været at etablere en Fællesskabsidentitet, men at skabe økonomisk vækst lokalt i byen med det formål legitimere sig selv gennem præstation. I tiden mellem 1990 og 2006 har EU diskursivt understøttet denne forståelse. Med den seneste beslutning fra 2006³⁰⁷ bliver præstationsdelen i høj grad lagt over til byerne. Fællesskabet flytter derved officielt ansvaret for den økonomiske og sociale del af Kulturbyen over på værtsbyen. Derved kan EU sole sig i byernes gode resultater og samtidigt klandre byens dårlige kulturstrategi for de mindre gode. EU benytter derved byens behov for præstation som et middel til at opnå eget hovedformål: At legitimere Fællesskabet. Samtidig tvinges byerne til at understøtte EU's delformål med Kulturbyen – nemlig at etablere en fælles identitet, der er den anden del af

³⁰⁷ Der endnu ikke er vedtaget, men som Rådet har stillet sig positive overfor.

legitimiteten. Jeg mener således ikke, at der er sket en ændring af formålet med Den Europæiske Kulturby.

11 SUMMARY

The European City of Culture 1985 – 2006

- a study of discourses in a Community project

Jesper Kikkenborg Rossel, Master's Thesis, European Studies, Aarhus University, Denmark, 2006

The aim of this thesis is to explore the reasons behind the construction of the European City of Culture, ECOC, and to examine whether the focus has changed over the years. Finally, I will consider whether there is a consistency between the use of ECOC in the EU and in the host cities.

The methodological approach relies on Discourse Theory as it is set out by Laclau and Mouffe, combined with elements from Norman Fairclough's Critical Discourse Analysis.

I have taken five images of the discourses behind the ECOC as they appear in the debates in the European Parliament, policy papers, resolutions, and conclusions produced by the Community in regards to ECOC. The results of the negotiations regarding the ECOC can be comprehended as a political act in a discourse theoretical meaning and are thereby shaping the possible ways in which the ECOC can be implemented.

The thesis claims that the overall purpose of the ECOC is, as a part of a larger cultural policy in the European Union, to serve the double aim of constructing a common identity based on an imagined community and thereby legitimize to the European Union as a political regime. Furthermore, there are aspects of performance as another legitimization factor. Previous analyses of the ECOC have shown that in its twenty years long existence it has developed from a cultural summer festival to an all embracing cultural project with the aim of combining economy, regeneration, branding and culture. This is a development that is actually mainly to be found in the host cities.

The discourses in the European Union have been influenced by the experiences in the host cities. There is evidence of an economical regeneration discourse, but it has only been a secondary aim because the overall aim of the ECOC remains the construction of an identity for the 'people's Europe'

When the ECOC was established in 1985 the discourses of the European Council were purely cultural. It had an EUrope as its target and was aimed at constructing a EUropean imagined community by displaying the diversity of cul-

ture in the host city, as well as encouraging tourism as the basis for an enlightened identity.

As a result of the Soviet collapse in the late 1980's, the ECOC opened towards the East in 1990. The objective for the ECOC was now a wider democratic Europe and the discourses incorporated an external-governance discourse. By culturally integrating the newly democratic countries in Central- and Eastern Europe into EUrope, a later widening of the EU was seen feasible. This development is clearly connected to the dilemma between widening and deepening of the Community.

With the introduction of culture in the treaties, the focus changed in 1999 towards the establishment of a common cultural area, that could function as a container for a newly produced EUropean culture. A culture based on a new understanding of diversity. In 1985 diversity was considered to be locally and regionally based. Now, it is mainly perceived as the collaboration between member state cultural professionals, which is formulated as the *European dimension*. The ECOC was changed to a Community project, but with the majority of power still placed within the nation states.

The enlargement of the EU in December 2003 resulted in the two final changes of the ECOC. From 2009 there will be a double chronology were a member state from both the EU-10 and the EU-15 will have a Cultural Capital simultaneously and that the Community aspect is being strengthened by implementing a scrutinizing body.

All in all, the aim of the ECOC has been to underpin the legitimization of the European Union as a political regime. That aim has not changed in the twenty years period, but the means have. In the beginning, the ECOC was meant to ensure legitimacy by the construction of a EUropean imagined community based on the enlightenment in the member states of the diversity aspect. Between 1990 and 2009 it opened itself to the wider Europe, meaning that the object of the ECOC in this period was Europe. The emphasis has now again been put on the *European dimension* and EUrope.

12 BIBLIOGRAFI

12.1 *Litteratur*

Anderson, Benedict. *Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso, 1996.

Bailey, Christopher, Steven Miles, and Peter Stark. "CULTURE-LED URBAN REGENERATION AND THE REVITALISATION OF IDENTITIES IN NEWCASTLE, GATESHEAD AND THE NORTH EAST OF ENGLAND." *International Journal of Cultural Policy* 10, no. 1 (2004): 47-65.

Balassa, Bela. "The Theory of Economic Integration: An Introduction." In *The European Union. Readings on the Theory and Practice of European Integration*. Edited by Brent F. Nelsen and Alexander Stubb. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2003, 179-191.

Balsas, Carlos J. L. "City Centre Regeneration in the Context of the 2001 European Capital of Culture in Porto, Portugal." *Local Economy* 19, no. 4 (2004): 396-410.

Barnett, C. "Culture, Policy, and Subsidiarity in the European Union: From Symbolic Identity to the Governmentalisation of Culture." *Political Geography* 20, no. 4 (2001): 405-426.

Bianchini, Franco, and Michael Parkinson. *Cultural Policy and Urban Regeneration. the West European Experience*. Manchester: Manchester University Press, 1993.

Boyle, M., and G. Hughes. "The Politics of the Representation of the Real - Discourses from the Left on Glasgow Role as European City of Culture, 1990." *Area* 23, no. 3 (1991): 217-228.

Burgess, J. Peter. "What's so European about the European Union?: Legitimacy between Institution and Identity." *European Journal Of Social Theory* 5, no. 4 (2002): 467-481.

D'Appollonia, Ariane Chebel. "European Nationalism and European Union." In *The Idea of Europe. from Antiquity to the European Union*. Edited by Anthony Pagden. Cambridge University Press, 2002, 171-190.

Dobson, Lynn, and Albert Weale. "Governance and Legitimacy." In *The European Union: How does it Work?* Edited by Elizabeth Bomberg and Alexander Stubb. Oxford: Oxford University Press, 2003, 156-173.

Ellmeier, Andrea, Béla Rásky, and Veronika Ratzenboeck. *Cultural Policy in Europe - European Cultural Policy?. Nation-State and Transnational Concepts*. Wien: Österreichische Kulturdokumentation, Internationales Archiv für Kulturanalysen, 1998.

Evans, Graeme, and Phyllida Shaw. *The Contribution of Culture to Regeneration in the UK: A Review of Evidence. A Report to the Department for Culture Media and Sport*. 2004.

Evans, Graeme. "Hard-Branding the Cultural City - from Prado to Prada." *International Journal of Urban and Regional Research* 27, no. 2 (2003): 417-440.

Frello, Birgitta. *Identiteter på Spil - Medierne Og Krigen i Kosovo*. 2003.

Friis, Lykke. "EU Enlargement... and the there were 28?" In *The European Union: How does it Work?* Edited by Elizabeth Bomberg and Alexander Stubb. Oxford: Oxford University Press, 2003, 177-194.

García, Beatriz. "Cultural Policy and Urban Regeneration in Western European Cities: Lessons from Experience, Prospects for the Future." *Local Economy* 19, no. 4 (2004): 312-326.

García, Beatriz -. "URBAN REGENERATION, ARTS PROGRAMMING AND MAJOR EVENTS." *International Journal of Cultural Policy* 10, no. 1 (2004): 103-118.

García, Beatriz. "Deconstructing the City of Culture: The Long-Term Cultural Legacies of Glasgow 1990." *Urban Studies* 42, no. 5 - 6 (2005): 841-868.

Graeme, Evans, and Joo Foord. "European Funding of Culture: Promoting Common Culture Or Regional Growth?" *Cultural trends* 36, (2000): 53-87.

Heikkinen, Timo. "In from the Margins: The City of Culture 2000 and the Image Transformation of Helsinki." *International Journal of Cultural Policy* 6, no. 2 (2000): 201-218.

Jones, Paul, and Stuart Wilks-Heeg. "Capitalising Culture: Liverpool 2008." *Local Economy* 19, no. 4 (2004): 341-360.

Kneer, Georg, and Armin Nassehi. Niklas Luhmann. *Introduktion Til Teorien Om Sociale Systemer*. Kbh.: Hans Reitzel, 1997.

Lavenex, Sandra "EU External Governance in 'Wider Europe'." *Journal of European Public Policy* 11, no. 4 (2004): 680-700.

McGuigan, Jim. "NEO-LIBERALISM, CULTURE AND POLICY." *International Journal of Cultural Policy* 11, no. 3 (2005): 229-241.

Mooney, Gerry "Cultural Policy as Urban Transformation? Critical Reflections on Glasgow, European City of Culture 1990." *Local Economy* 19, no. 4 (2004): 327-340.

Myerscough, John. *European Cities of Culture and Cultural Months. Full Report*. [Glasgow]: Network of Cultural Cities of Europe, 1994.

Quinn, Bernadette "Arts Festivals and the City." *Urban Studies* 42, no. 5 - 6 (2005): 927-943.

Richards, Greg. "The European Cultural Capital Event: Strategic Weapon in the Cultural Arms Race?" *International Journal of Cultural Policy* 6, no. 2 (2000): 159-181.

Richards, Greg. "Cultural Capital Or Cultural Capitals?" In *City and Culture - Cultural Processes and Urban Sustainability*. Edited by Louise Nyström. 1999, 403-414.

Richards, Greg, and Julie Wilson. "The Impact of Cultural Events on City Image: Rotterdam, Cultural Capital of Europe 2001." *Urban Studies* 41, no. 10 (2004): 1931-1951.

Rodríguez-Pose, Andrés. *The European Union: Economy, Society, and Polity*. Oxford: Oxford University Press, 2002.

Sassatelli, Monica. "Imagined Europe: The Shaping of a European Cultural Identity through EU Cultural Policy." *European Journal Of Social Theory* 5, no. 4 (2002): 435-451.

Schlesinger, P. "From Cultural Defence to Political Culture: Media, Politics and Collective Identity in the European Union." *Media Culture & Society* 19, no. 3 (1997): 369-&.

Shore, Cris. "Inventing the 'People's Europe': Critical Approaches to European Community 'Cultural Policy'." *Man, New Series* 28, no. 4 (1993): 779-800.

Shore, Cris. *Building Europe. the Cultural Politics of European Integration*. London: Routledge, 2002.

Skot-Hansen, Dorte. "Why Urban Cultural Policies?" In *EUROCULT21 - Integrated Report*. Edited by Jill Robinson. EUROCULT21, , 31-39.

Wilken, Lisanne. *Enhed i Mangfoldighed?. Eurovisioner Og Minoriteter*. Århus: Aarhus Universitetsforlag, 2001.

Winther Jørgensen, Marianne, and Louise Phillips. *Diskursanalyse Som Teori Og Metode*. Frederiksberg: Samfundslitteratur, 1999.

12.2 Emperi

Rådet:

Resolution vedtaget af kulturministrene, forsamlet i Rådet den 13. juni 1985 vedrørende det årlige arrangement "Europas kulturby" EFT nr. C 153/2 af 22.06.1985. (EFT 85/C 153/2)

Konklusioner vedtaget af kulturministrene, forsamlet i Rådet, den 18. maj 1990 om kriterierne for fremtidige valg af Den Europæiske Kulturby og om en særlig europæisk kulturmåned. EFT nr. C 162 af 03.07.1990 (EFT 90/C 162/01)

Konklusioner vedtaget af kulturministrene, forsamlet i Rådet, den 18. maj 1992 vedrørende valg af Europæiske Kulturbyer efter 1996 og Den Europæiske Kulturmåned. EFT nr C 151 af 16.06.1992 s. 1 (EFT 92/C 151/01)

Konklusioner vedtaget af kulturministrene, forsamlet i Rådet, den 12. november 1992 vedrørende proceduren for udpegelse af Europæiske Kulturbyer. EFT nr C 336 af 19.12.1992 s. 3 (EFT 92/C 336/03)

Rådets fælles holdning (EF) nr. 47/98. Fastlagt af Rådet den 24. juli 1998 med henblik på vedtagelse af Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 98/.../EF om en Fællesskabsaktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" 2005-2019.(EFT 98/C 285/5-12)

2100. samling i Rådet – KULTUR/AUDIOVISUELLE SPØRGSMÅL – den 28. maj 1998 i Bruxelles. Pressemeddelelse d. 3. juni 1998. (PRES/98/168)

COD/2005/0102 : 14/11/2005 - Council's activities. Henvisning fra:
<http://www.europarl.europa.eu/oeil/FindByProcnum.do?lang=2&procnum=COD/2005/0102>
(COD/2005/0102 : 14/11/2005 - Council's activities.)

Parlamentet:

Betænkning fra Udvalget om Ungdom, Kultur, Uddannelse, Medier og Sport om europæiske kulturbyer. Europa-Parlamentet 9. november 1990. (EP – A3-0296/90)

Betænkning om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om et initiativ til fordel for arrangementet "Den Europæiske Kulturby". KOM(97)0549 4. marts 1998. (EP- A4-0083/98)

Forslag til hensigtserklæring om forkastelse af Rådets fælles holdning fastlagt med henblik på vedtagelse af Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om et initiativ til fordel for arrangementet "Den Europæiske Kulturhovedstad" 2005-2019. 7. december 1998. (A4-0509/98)

Indstilling ved andenbehandling om Rådets fælles holdning med henblik på vedtagelse af Europa-Parlamentets afgørelse om en fællesskabsaktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" 2005-2019 (A4-0106/99)

Betænkning om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om ændring af afgørelse 1419/1999/EF om en fællesskabsaktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" 2005-2019 - Udvalget om Kultur, Ungdom, Uddannelse og Medier og Sport. (A5-0148/2004)

Betænkning om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om e fællesskabsaktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" 2007-2019 (A6-0061/2006)

Europa-Parlamentets forhandlinger

Mødet onsdag den 29. april 1998. Punkt 14: 'Den Europæiske Kulturby'
<http://www.europarl.europa.eu/debats/debats?FILE=98-04-29&LANGUE=DA&LEVEL=TOC2&GCSELECTCHAP=14>
(EP, 29. april 1998)

Mødet tirsdag den 12. januar 1999. Punkt 5: Den Europæiske Kulturhovedstad 2005-2019
<http://www.europarl.europa.eu/debats/debats?FILE=99-01-12&LANGUE=DA&LEVEL=TOC2&GCSELECTCHAP=5>
(EP, 12. januar 1999)

Mødet tirsdag den 9. marts 1999. Punkt 18: Den Europæiske Kulturhovedstad (2005-2019)
<http://www.europarl.europa.eu/debats/debats?FILE=99-03-09&LANGUE=DA&LEVEL=TOC2&GCSELECTCHAP=18>
(EP, 9. marts 1999)

Forhandlinger Onsdag den 21. april 2004 – Strasbourg. Punkt 14: Den Europæiske Kulturhovedstad 2005-2019
<http://www.europarl.europa.eu/omk/sipade3?PUBREF=-//EP//TEXT+CRE+20040421+ITEM-014+DOC+XML+V0//DA&LEVEL=4&NAV=X&L=DA>
(EP, 21. april 2004)

Forhandlinger Onsdag den 22. februar 2005 – Strasbourg. Punkt 5: Den Europæiske Kulturhovedstad (2005-2019)
<http://www.europarl.europa.eu/omk/sipade3?PUBREF=-//EP//TEXT+CRE+20050222+ITEM-005+DOC+XML+V0//DA&LEVEL=4&NAV=X&L=DA>
(EP, 22. februar 2005)

Forhandlinger Tirsdag den 4. april 2005 – Strasbourg. Punkt 16: Den Europæiske Kulturhovedstad (2007-2019)
<http://www.europarl.europa.eu/omk/sipade3?PUBREF=-//EP//TEXT+CRE+20060404+ITEM-016+DOC+XML+V0//DA&LEVEL=4&NAV=X&L=DA>
(EP, 4. april 2006)

Kommissionen:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om et initiativ til fordel for arrangementet »Den Europæiske Kulturby« (KOM(97)0549 endelig)

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om ændring af afgørelse 1419/1999/EF om en fællesskabsaktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" 2005-2019. (KOM(2003) 700 endelig)

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om en fællesskabsaktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" 2007-2019. (KOM(2005) 209)

Regionsudvalget

Regionsudvalgets udtalelse om "Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om et initiativ til fordel for arrangementet 'Den Europæiske Kulturby'" (EFT 98/C 180/12)

Regionsudvalgets udtalelse om "Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om ændring af afgørelse 1419/1999/EF om en fællesskabsaktion vedrørende 'Den Europæiske Kulturhovedstad' 2005-2019" EFT nr. C 121 af 30.04.2004. (EFT 2004/C 121/15-17)

Regionsudvalgets udtalelse om "Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om en fællesskabsaktion vedrørende 'Den Europæiske Kulturhovedstad' 2007-2019" (EFT 2006/C 115/12)

Andre

Report on the nominations from Luxembourg and Romania the European Capital of Culture 2007. Issued by The Selection Panel for the European Capital of Culture (ECOC) 2007. (Nomination Report 2007)

Report on the Greek nomination for the European Capital of Culture 2006. Issued by The Selection Panel for the European Capital of Culture 2006. (Nomination Report 2006)

TEU, Afsnit IX, artikel 128 – (Nu TEU, afsnit XII, artikel 151 EF)
Bulletin 5-1998 Kultur (1/3) 1.2.2000.

Morgenavisen Jyllandsposten, JP-Århus, d. 23 juli 2005, s. 6

Interview med Uffe Elbæk, Radikal Kulturudvalgsformand i Århus Kommune. Rektor for Kaospiloterne. Involveret i K96. Interview foretaget den 16. Januar 2006